

MŪSŲ GIRIOS

2012 / 05

Oficiali firmos STIHL atstovė Lietuvoje – Mocevičiaus firma „Ginalas“
Esperanto g. 26, Kazlų Rūda, tel. (8 343) 96 464, faks. (8 343) 95 383
www.ginalas.lt

STIHL®
Nr. 1 pasaulyje

MŪSŲ GIRIOS

LIETUVOS MIŠKININKŲ SAJUNGOS
ŽURNALAS

Leidžiamas nuo 1929 metų birželio
Indeksas 5057, su nuolaida – 5058
2012 m. gegužė Nr. 5 (769)

ISSN 1392-6829

LEIDĖJAS

Viešoji įstaiga „Mūsų Girios“
A. Juozapavičiaus g. 10a
09311 Vilnius
Tel. (5) 275 20 47
Faks. (5) 275 48 28
El. paštas: info@musu-girios.lt
www.musu-girios.lt

Įmonės kodas 125302897
PVM mokėtojo kodas LT 253028917
A/S LT887044060001501044
AB SEB bankas

REDAKcinė KOLEGIJA

Edmundas Bartkevičius (pirmininkas),
Raimondas Juzikis,
Andrius Kuliešis,
Romas Kupstaitis,
Vygantas Mierkis,
Remigijus Ozolinčius,
Edvardas Riepšas,
Benjamins Sakalauskas,
Albinas Tebera,
Valdas Vaičiūnas

REDAKCIJA

Direktorius – vyr. redaktorius
Rimondas Vasiliauskas
tel. (5) 275 20 47,
mob. tel. (8–687) 10616;
el. paštas: rimondas.v@musu-girios.lt

Atsakingasis redaktorius
Vaclovas Trepėnaitis
tel./faks. (5) 275 48 28,
mob. tel. (8–687) 10614;
el. paštas: vaclovas.t@musu-girios.lt

Redaktorė – korespondentė
Juratė Kuusienė
tel./faks. (5) 275 48 28,
mob. tel. (8–687) 10609;
el. paštas: jurate.r@musu-girios.lt

Spausdino AB „Spauda“
Laisvės pr. 60, 05120 Vilnius
www.spauda.com
Tiražas 2035 egz.

Dizaino autorius: Algimantas Dapšys
Kaina 11 Lt, su nuolaida 7,50 Lt

„Mūsų Girios“ (Our Forests) magazine
Editor-in-chief R. Vasiliauskas
A. Juozapavičiaus 10a, Vilnius, Lithuania

Redakcijos ir autorių nuomonė
ne visada sutampa.
Už reklamos turinį redakcija neatsako.
„Mūsų giriose“ išspausdintus straipsnius
ar jų dalis perspausdinti galima tik gavus raštiną
redakcijos sutikimą ir su šaltinio nuoroda.
Redakcija pasilieka teisę redaguoti straipsnius.

Turinys

Kronika	2
Aktualijos	4
Ekonominis efektas – 2,0 mln. Lt kasmet, saugant milijardinės vertės turtą	4
Prasidėjo konkursas „Geriausiai ugdymo kirtimus atliekanti girininkija“	5
Miškininkystė	6
S. KARAZIJA. Ažuolynų atkūrimas: praeities pamokos ir dabarties problemos	6
Saugomos teritorijos	8
J. REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ. Regioninių parkų dvidešimtmetį pažymint	8
R. ZIZAS. Italijos Alpėse gyvena kurtiniai	10
Urėdijose	13
V. TREPĖNAITIS. Pasodinta miškininko Z. Truskausko atminimo giraitė	13
N. PETROŠIŪTĖ. Nederlingose žemėse suos miškai	14
Tęsimos miškininkų ir visuomenės bendradarbiavimo tradicijos	16
A. KVEDARIENĖ, V. VASILIAUSKAS. Gyja škalvo sužeisti miškai	18
Trakuose aptartas vidinės miškotvarkos projektas 2011–2020 m.	22
Dėmesys miško genetikos ir selekcijos objektams	24
Privatūs miškai	27
Miško diena dviejų rajonų sandūroje	27
M. JANKUS. Mandatas naujai dvejų metų kadencijai	28
Medžioklė	30
R. KUPSTAITIS, V. KUBILIŪTĖ. Medžiotojų ir miškininkų kasmetinis bendradarbiavimas	30
R. JUŠKAITIS, V. ŠIOŽINYTĖ. Miegapelės ir jų apsauga	32
Miškas ir visuomenė	34
J. ŠEPETIENĖ, R. VASILIAUSKAS. Repeticija prieš Europos čempionatą	34
Miško dienose – jaunieji miško bičiuliai	36
Išėję negrįžti	39
Laisvą minutę	40
J. BUDRYTĖ. Nepalas. Jakų ir Ječių šalyje	40
Datos	44
Nauji leidiniai	44

Gegužės 1-9 d. Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto magistrantams ir doktorantams **paskaitas skaitė Dresdeno technikos universiteto profesorius H. Röhle.**

Gegužės 2 d. Šilalės rajone **pradėtas sodinti Prezidento A. Stulginskio parkas.**

Gegužės 5 d. LR Seimo rūmuose organizuota konferencija „**Lietuvos regioniniai parkai visuomenei**“, skirta šių parkų įkūrimo dvidešimtmečiui. Joje dalyvavo mokslininkai, planuotojai, miškininkai, valstybės ir savivaldos institucijų, nevyriausybiinių organizacijų atstovai. Apžvelgtas šių saugomų teritorijų kelias nuo idėjos iki šių dienų. Seimo galerijoje atidaryta gamtos ir kultūros paveldo nuotraukų paroda. Vidiniame kieme vyko regioninių parkų etnografinių ansamblių pasirodymai ir amatų mugė. Regioninių parkų dvidešimtmečiui skirta nuotraukų paroda bus eksponuojama įvairiose didžiųjų miestų erdvėse (plačiau – 8 p.).

Gegužės 7 d. Lietuvos Respublikos Prezidentūroje apdovanota **geriausia disertacija aplinkosaugos tematika**, kurios autorius – Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto doktorantas Ž. Preikša.

Gegužės 8-10 d. Šombatelio miesto Kamoni arboretume (Vengrija) vyko **EUFORGEN/FORGER programoje dalyvaujančių šalių atstovų susitikimas**. Pranešimuose nagrinėti Miško genetinių išteklių išsaugojimo strategijos vystymo, bioįvairovės svarbos klimato šiltėjimo kontekste, miško genetinių objektų, patenkančių į saugomas teritorijas, problematiškumo, virtualių medžių selekcijos laboratorijų klausimai. Lietuvos ir Slovakijos atstovai pristatė naują Europos Komisijos projektą *Web Semantic Approach*, inicijuotą DG SANCO. Lietuvai šiame susitikime atstovavo VMT Miško sėklų ir sodmenų kokybės skyriaus vedėjas K. Česnavičius.

Gegužės 10 d. A. Stulginskio universitete įvyko **konkurso „Jaunimas Europos miškuose“ nacionalinis etapas**. Jame dalyvavo 6 komandos. Po įtemptos kovos I vietą užėmė Kupiškio r. Šepetos Almos Adamkienės pagrindinės m-klos JMBB „Pelkinukai“ komanda, II vietą – Trakų r. Onušio pagrindinės m-klos JMBB „Bebriukai“ komanda, III vieta atiteko Druskininkų „Saulės“ pagrindinės m-klos JMBB „Sakalėliai“ komandai. Nugalėtojų komandos iš Europos šalių dalyvaus finaliniame Europos etape, kuris vyks rugsėjo

26-27 d. Sagadyje, Estijoje. Lietuvai atstovaus D. Tunaitis, M. Mažeikaitė ir M. Kežys, kuriuos konkursui rengia JMBB „Pelkinukai“ vadovė J. Daukienė.

Gegužės 10-12 d. Kaune, „Žalgirio“ arenoje, vyko XIX-oji tarptautinė žemės ūkio ir maisto pramonės **paroda „AgroBalt 2012“.**

Gegužės 11 d. Įamžinant miškininko **Z. Truskausko atminimą** Ignalinos miškų urėdijoje Daugėlišio girininkijoje **pasodinta ažuolų – liepų giraitė** (plačiau – 13 p.).

Gegužės 12 d. **ASU studentų choras „Daina“** iškilmingu koncertu, kuris vyko universiteto Iškilnių salėje, **pažymėjo kolektyvo įkūrimo 90-metį.**

Gegužės 14-17 d. Alnarpe (Švedija) Žemės ūkio universitete vyko **EFI NORD ir CARE-FOR-US renginys miškininkystės klausimais**, kuriame iš Aleksandro Stulginskio universiteto dalyvavo Miškų ir ekologijos fakulteto prodekanas R. Žalkauskas.

Gegužės 16 d. Lietuvos Vyriausybės rūmuose įvyko **Lietuvos gamtos fotografijos konkurso „Gintarinis žaltys 2011“ apdovanojimų ceremonija**. Jos metu paskelbti ir apdovanoti konkurso laureatai. Daugiau nei 100 fotografų varžėsi dėl pagrindinių nominacijų: „Geriausios fotografijos“ ir „Geriausio fotografo“. Abu titulai atiteko R. Jakaičiui (fotografija „Smalsus vilkis“). Buvo apdovanoti ir 15-os nominacijų nugalėtojai. Nominaciją „Žmogus ir gamta“ laimėjo V. Knyva („Į laisvę“). Nominacijos globėjas – Generalinė miškų urėdija.

Gegužės 17 d. Minint kasmetinę Pasaulio informacinės visuomenės dieną, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos (IVPK) organizavo renginį. Jame projektų, finansuojamų

Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto „Informacinė visuomenė visiems“ (IVV prioritetas) lėšomis, vykdytojai pasidalino patirtimi, aptarė jų rezultatus. IVPK atstovai įteikė „InfoVi“ apdovanojimus institucijoms, kurios pernai daugiausiai prisidėjo prie visuomenės informavimo plėtros bei IVV prioriteto įgyvendinimo. „InfoVi Apps'oo“ apdovanojimas įteiktas Generalinei miškų urėdijai už pirmąją viešojo sektoriaus sukurtą mobiliems įrenginiams skirtą programėlę „Valstybiniai miškai“.

Gegužės 17-18 d. Girionyse vyko **Baltijos šalių miškininkystės studentų ir dėstytojų profesinio meistriškumo bei sportinės varžybos**: Miškininkystės profesinių žinių estafetė, lengvosios atletikos varžybos, medienos ruošos profesinio meistriškumo varžybos, rungtys „Extreme“ bei seminaras „Baltijos šalių miškininkystės mokslo institucijų veiklos kryptys“.

Gegužės 18 d. 545 institucijos iš 39-ių Europos, Amerikos, Azijos ir Australijos šalių kartu su Europos augalų tyrimų asociacija (EPSO) surengė **Tarptautinį augalų žavadienį**. Lietuvoje augalų žavadienis vyko visuose didžiuosiuose miestuose – Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, taip pat Kaišiadoryse ir Dotnuvoje.

Gegužės 20 d. Lietuvos miškininkų sąjunga organizavo **miškininkų orientavimosi sporto čempionatą „LMS taurė“** (plačiau – 34 p.).

Gegužės 21 d. sukako 20 metų, kai buvo priimta **Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos direktyva**.

Gegužės 21-22 d. Lisabonoje (Portugalija) vyko **Europos žemės savininkų organizacijos (ELO) Generalinė asamblėja**. Mūsų šaliai atstovavo Lietuvos miško savininkų asociacijos pirmininkas A. Gaižutis.

Gegužės 20-23 d. Miškų institute **lankėsi Miškų ir kaimo inžinerijos instituto prie Estijos gyvybės mokslų universiteto mokslininkės T. Kuznetsova ir A. Lukjanova.** Mokslininkės supažindintos su Miškų instituto veikla, lankėsi Miško augalų biotechnologijų laboratorijoje, Dubdavo EMMU medelyne ir intensyvaus miškų monitorinio barelyje, Prienų miškų urėdijoje esančiame Degsnės maumedynė. Svečių vizitą finansavo Lietuvos ir Estijos mokslų akademijų bendradarbiavimo programa. Mokslinio vizito metu buvo aptartos Miškų instituto mokslininkų bendradarbiavimo galimybės su Estijos Miškų ir kaimo inžinerijos instituto mokslininkais.

Gegužės 23 d. Vyriausybė patvirtino Nacionalinę miškų ūkio sektoriaus plėtros 2012-2020 m. programą, kuri numato miškų ūkio plėtros tikslus, uždavinius ir konkrečius vertinimo kriterijus iki 2020-ųjų. Palyginti su dabar galiojančia 2002 m. patvirtinta Lietuvos miškų ūkio politikos ir jos įgyvendinimo strategija, naujoji programa numato labai aiškius ir konkrečius rodiklius įvertinamus siekius. Pvz., 2012-2020 m. numatoma įveisti 25,7 tūkst. ha naujų miškų, ažuolynų užimamą dalį padidinti nuo 2 iki 2,4 proc., miško kirtimo atliekų biokurui gaminti apimtis padidinti nuo 155 iki 500 tūkst. m³. Taip pat planuojama nuo 22 proc. iki 15 proc. sumažinti perbrendusius eksploatacinius medynus bendrame valstybinių miškų brandžių medynų plote, o visų pagrindinių kirtimų neplynųjų kirtimų ploto dalį padidinti nuo 26,2 proc. iki 35 proc. ir t. t. Nacionalinei miškų ūkio sektoriaus plėtros programai bus parengti 3 aplinkos ministro tvirtinami planai: 2012-2014 m., 2015-2017 m. ir 2018-2020 m. Juose numatytos priemonės bus finansuojamos valstybės biudžeto Bendrųjų miškų ūkio reikmių finansavimo programos, miškų urėdijų ir kitų valstybinių miškų valdytojų, ES paramos fondų ir kitomis lėšomis.

Gegužės 24 d. Generalinė miškų urėdija kartu su Dubravos eksperimentine – mokomąja miškų urėdija organizavo **seminarą „Škvalo pažeistų miškų atkūrimas“** (plačiau – kitame numeryje).

Gegužės 24-27 d. Madride (Ispanija) vykusioje **Europos šalių miškų fakultetų dekanų konferencijoje** dalyvavo Aleksandro Stulginskio universiteto Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas E. Bartkevičius ir prodekanas R. Žaltauskas (plačiau – kitame numeryje).

Gegužės 26 d. Paminėta Girionių gyvenvietės 50-ties metų sukaktis. Buvę ir esa-

mi girioniečiai dalinosi įspūdžiais ir atsiminimais, linksminosi, bendravo.

Gegužės 29 d. M. K. Čiurlionio fondas pristatė renginį **„Miškininkų pagerbimo šventė. Šviesuolis 2012“.** Vilniaus rotušėje buvo adovanota 10 nusipelnusių miškininkų, kurie savo darbu ir veiksmais prisidėjo prie Lietuvos miškų puoselėjimo ir išsaugojimo (plačiau – kitame numeryje).

► **Lietuvos Mokslų Akademijos Prezidiumas,** remdamasis MA Statuto 20, 21 punktais, praneša, kad yra laisva miškininkystės vieta **Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje.** Mokslų akademijos tikraisiais nariais renkami Lietuvos mokslininkai, praturtinę mokslą ir kultūrą didelės reikšmės darbais. Mokslų akademijos narių visuotinio susirinkimo reikalavimai asmenims, siekiantiems dalyvauti rinkimuose, paskelbti svetainėje <http://lma.lt/>.

► **Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras** skelbia konkursą į Agronomijos ir Miškotyros mokslo kryptių doktorantūrą. Pretendentai į atitinkamų mokslo kryptių doktorantūros studijas privalo pateikti šiuos dokumentus: 1. Prašymą dalyvauti konkurse (Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro direktoriaus vardu). 2. Asmens tapatybę patvirtinančią dokumentą ir jo kopiją. 3. Išsilavinimą patvirtinančius dokumentus ir jų kopijas. 4. Gyvenimo aprašymą. 5. Dviejų mokslininkų rekomendacijas. 6. Mokslinį referatą. 7. Mokslo darbų sąrašą ir jų atspaudus. Pretendentų į Miškotyros mokslo krypties doktorantūrą dokumentai priimami iki 2012 07 02 adresu: Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialas Miškų institutas, 202 kabinetas, Liepų g. 1, 53101 Girionys, Kauno r. Konkursas vyks 2012 07 09. Daugiau informacijos tel. 8 347 37752, 8 37 547221, el. lammc@lammc.lt, <http://www.lammc.lt>

► **Valstybinės miškų tarnybos** Miškų kontrolės skyriaus, miškų urėdijų, nacionalinių

parkų ir rezervatų valstybiniai miškų pareigūnai per 2012 m. I ketvirtį nustatė 91 neteisėtą miško kirtimo atvejį, kurių metu iškiršta 1263 m³ medienos arba 43 proc. mažiau negu per 2011 m. I ketvirtį. Privačiuose miškuose nustatyti 39 neteisėti miško kirtimo atvejai, iškiršta 847 m³ medienos, t. y. 649 m³ arba 43 proc. mažiau nei per 2011 m. I ketvirtį. Valstybiniuose miškuose nustatyti 52 neteisėti miško kirtimo atvejai, iškiršta 416 m³ medienos, t. y. 317 m³ arba 43 proc. mažiau nei per 2011 m. I ketvirtį. Neteisėtais kirtimais padaryta 39,1 tūkst. Lt žala miško valdytojų, naudotojų miškui ir turtui. Už neteisėtus miško kirtimus bei kitus Miškų įstatymo pažeidimus administracine tvarka nubausti 153 asmenys, jiems paskirta 35 tūkst. Lt baudų.

► **Nuo birželio 4 d. iki rugpjūčio 1 d. bus renkamos paraiškos** pagal priemonę „Miškininkystės potencialo atkūrimas ir prevencinių priemonių įdiegimas“.

► **Patikrinta sodmenų kokybė.** Šį pavasarį Miško sėklų ir sodmenų kokybės skyriaus specialistai patikrino 5 miškų urėdijų ir vieno privataus miško medyno realizuojamų miškų atkūrimui ir įveisimui skirtų sodmenų kokybę ir dokumentaciją. Nustatyta, kad patikrintos sodmenų siuntos tinkamai etiketuojamos, dokumentai iš esmės atitinka teisės aktų reikalavimus. Iš 20 patikrintų siuntų 17, t. y. 90 proc. jų atitiko kokybės reikalavimus, 3 siuntose rasta 1 proc. daugiau nekokybiškų sodmenų, nei leidžiama pagal Miško sodmenų kokybės reikalavimus. Buvo tikrinami iš Lenkijos Respublikos įvežti paprastojo ažuolo ir paprastosios pušies sodmenys. Iš viso patikrinti 6 vežėjų sodmenys. Iš 7 patikrintų įvežtų siuntų, 4 nustatytas didesnis nei leistinas 5 proc. nekokybiškų sodmenų kiekis. Paprastojo ažuolo sodmenų siuntose rasta nuo 8 proc. iki 17 proc., o paprastosios pušies siuntoje – 7 proc. nekokybiškų sodmenų. Duoti nurodymai sodmenis prieš sodinimą perrūšiuoti.

VMT inf.

Ekonominis efektas – 2,0 mln. Lt kasmet, saugant milijardinės vertės turtą

INFORMACINIS PRANEŠIMAS

Dėl vieningos automatinės gaisrų stebėjimo sistemos miškų urėdijose

Lietuvoje 40 proc. visų miškų yra didelio, 23 proc. – vidutinio, 37 proc. – mažo gamtinio degumo. Šalyje kasmet vidutiniškai kyla 600-800 miško gaisrų, kurie kasmet pažeidžia apie 300 ha miškų.

Bendrą valstybinės priešgaisrinių priemonių sistemos įgyvendinimą organizuoja Generalinė miškų urėdija prie Aplinkos ministerijos, miškų urėdijos bei nacionalinių parkų direkcijos kartu su savivaldybėmis.

Vadovaujantis **LR Miškų įstatymo nuostatomis, vykdant Lietuvos miškų ūkio ir jos įgyvendinimo strategijos veiksmų ir priemonių planą**, 2007 m. parengta Vieningos automatinės miškų gaisrų stebėjimo sistemos Lietuvoje modelio sukūrimo studija. Pripažinta, kad Antžeminių automatinio miško gaisrų stebėjimo sistemų detektorius tikslinga montuoti GSM operatorių bokštuose, kurie ženkliai aukštesni ir turi elektros tiekimą, apsaugos sistemas. Be to, miškų urėdijoms sumažėtų išlaidos priešgaisrinių bokštų remontui, priešgaisrinių sargų išlaikymui.

Antžeminėms automatinėms miško gaisrų stebėjimo sistemoms įsigyti ir įdiegti pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007-2013 m. programos priemonę „Miškininkystės potencialo atkūrimas ir prevencinių priemonių įdiegimas“, numatyta priemonės finansavimo maksimali suma 52,5 mln. Lt. Pagal priemonės administravimo taisykles, didžiausia paramos suma vienam projektui – 1 381 120 Lt (pagal priemonės veiklos sritį – bendrosios valstybinės miško priešgaisrinės apsaugos sistemos gerinimas). Finansuojama iki 80 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų.

Nesant Lietuvoje analogų (sistemos plėtojamos nuo 1997 m. Prancūzija, Italija, Vokietija – 158 bokštai su detektoriais, Čekija, Estija – 5 bokštai, Kanada – JAV – Slovakija – PAR – Portugalija – 119 bokštų) pirkimo objekto techninės specifikacijos buvo sudaromos demonstravimo – eksperimentavimo būdu. Gavusi **Viešųjų pirkimų tarnybos pritarimą (2009-06-11 d. Nr. 45-1933)** dėl Antžeminių automatinio miško gaisrų stebėjimo sistemų darbo demonstravimo, komisija organizavo šių sistemų darbo demonstravimą VĮ Varėnos miškų urėdijoje.

Po sistemos demonstravimo techninė komisija ir nepriklausomi ekspertai aprobavo bei parengė sistemos techninę specifikaciją. Viešojo pirkimo komisija atsižvelgė į Viešųjų pirkimų tarnybos pareiktas pastabas bei rekomendacijas (**2009-12-18 d. Nr. 45-4399**) ir su nepriklausomais ekspertais atlikusi ekspertinį vertinimą, nustatė laimėjusį pasiūlymą. 2010 m. kovo 9 d. Generalinė miškų urėdija pasirašė preliminarą sutartį su rangovu. **Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos išnagrinėjusi konkurso dokumentus pažeidimų nenustatė (2010-09-13 d. Nr. BRK(15.10)–2760).**

Galimybių studijos duomenimis (bendra projekto suma 47,6 mln. Lt), Viešojo pirkimo pasiūlymas (43,6 mln. Lt), **kaina sumažėjo 10 proc.**, detektorius numatoma įrengti 82 bokštuose.

Viešojo konkurso metu Generalinė miškų urėdija gavo 3 tiekėjų pasiūlymus. 2010 m. vasario 17 d. išnagrinėjusi UAB „Telekonta“, UAB „Atea“ ir UAB „Fima“ pasiūlymus viešajam pirkimui nustatė, kad UAB „Telekonta“ pasiūlyme pateikti techniniai duomenys nepriklausomų ekspertų atliktu vertinimu labiausiai atitiko techninėse specifikacio-

se nustatytus reikalavimus, šiam pasiūlymui suteikta 60 balų. Laimėtu pasiūlymu pripažintas UAB „Telekonta“ pasiūlymas. UAB „Telekonta“ pasiūlymo kaina 43,6 mln. Lt.

Kitų pateiktų pasiūlymų ekspertinio vertinimo metu nustatyti esminiai trūkumai:

1. Sistema neveikia automatinio režimu (jeigu sistemos aptarnavimą prilyginti automatiniam režimui, dėl susidariusių papildomų išlaidų sistemos kaina būtų 2–2,5 karto didesnė ir sudarytų apie 55–69 mln. Lt);

2. Nėra loginio ir skaičiavimais pagrįsto pagrindimo. Nepateikta gamintojų informacija apie siūlomos miškų gaisrų detekcijos sistemos realius pavojaus aptikimo patikimumo parametrus;

3. Nepateikti naktinio stebėjimo įrodymai;

4. Nepateikti vaizdo stebėjimo kameros parametrai;

5. Nėra aiškios atskirų projekto sudedamųjų dalių įgyvendinimo schemos, abejotina, kad tiekėjas įsivaizduoja, kaip projektas bus realizuotas;

6. Reagavimas į techninius gedimus visiškai neatitinka konkurso sąlygų, abejotina, ar deklaruojamas diagnostikos centras veikia 24/7 režimu;

7. Licencijų perdavimo sąlygos neatitinka konkurso sąlygų;

8. Nėra aiškaus detektavimo bei ryšio įrangos įžeminimo (žaiبولaidžių įrengimo) sprendimo (sistemos eksploataavimo metu 2010–2011 m. jau du kartus žaibosauga išsaugojo detektorius nuo žaibo pažeidimo);

9. Viešoje erdvėje (internetu portaluose) pateikiama informacija prieštarauja tiekėjo pateiktai deklaracijai.

Reikia akcentuoti, kad įdiegus antžeminę automatinę miško gaisrų stebėjimo sistemą, pagal pateiktą statistiškai Vokietijos valstybinių miškų patirtį nuo 2002 m., šalyje turėtų sumažėti miško gaisrų apimti miško plotai nuo 400 ha iki 200 ha, o vidutinis gaisro plotas – nuo 0,5 iki 0,3 ha. Sumažėjus miško gaisrų, atmosferoje sumažėtų kenksmingų kietųjų dalelių, smalkių, azoto dioksido, kurie yra labai kenksmingi žmogaus sveikatai. Šią ekologinę – ekonominę naudą finansiškai sunku įvertinti. 1 ha miško įveisimas gaisravietėje sudaro apie 3000 Lt neįskaitant gaisravietės išvalymo išlaidų, išdegusio miško vertė – apie 7500 Lt. **Perpus sumažėjus miško gaisrų plotams per metus bei miškų urėdijų patiriamoms išlaidoms buvusiems bokštams prižiūrėti, priešgaisriniam sargams išlaikyti, skaičiuojamas ekonominis efektas miškų urėdijose būtų apie 1,8-2,0 mln. Lt.**

Diegiama vieninga automatinė sistema veikia automatinio režimu visą parą, taip eliminuoja trūkumus, kurie atsiranda dabartiniu metu: stebėtojo bokšte (žmogaus) nuovargis, pavojingos, sunkios ir alinančios darbo sąlygos bokšte. Dėl šių priežasčių nėra užtikrinamas stabilus ir tikslus budėjimo režimas, susidaro galimybė gaisrams išplisti didesniame plote, valstybė patiria milijoninius nuostolius. Reiktų nepamiršti ir buvusių mirtinų nelaimingų atsitikimų, vykdant priešgaisrinius budėjimus miškų urėdijose. Visgi ten budėjo žmonės... o dabar stebi kameros – detektoriai.

GMU inf.

Prasidėjo konkursas

„Geriausiai ugdymo kirtimus atliekanti girininkija“

Miško ugdymo kirtimų kokybei gerinti Lietuvos miškininkų sąjunga kartu su Aplinkos ministerijos Miškų departamentu ir Generaline miškų urėdija suorganizavo miškų urėdijose konkursą geriausiai šiuos kirtimus atliekančiai girininkijai išaiškinti. Konkursinis girininkijų darbų vertinimas turėtų būti atliktas 7 kraštuose (zonose) iki šių metų rugsėjo 1 d., šalies mastu – iki spalio 15 d.

Konkurso tvarka

Pagal patvirtintus nuostatus konkursas vyksta 3 etapais: miškų urėdijose, kraštuose (zonose) ir šalies mastu. Miškų urėdijose atrinktos girininkijos varžysis zonų konkurse, jų nugalėtojos – respublikiniame konkurse. Konkurso rezultatus vertins respublikinė komisija (pirmininkas – prof. A. Juodvalkis, nariai: akad. L. Kairiūkštis, dr. V. Mikšys, S. Žebrauskas, V. Mierkis, K. Bilbokas, J. Koklevičius, A. Gaudiešius, R. Kupstaitis, G. Tamošiūnas, G. Raškauskas).

Kiekvienoje miškų urėdijoje, dalyvaujančioje konkurse, iš 3 specialistų sudaryta vertinimo komisija turėjo atrinkti po vieną geriausiai šiuos kirtimus atliekančią girininkiją dalyvauti zonišose varžybose ir pateikti iki 2012 m. birželio 1 d. dokumentus zonos vertinimo komisijos pirmininkui.

Konkurso dalyviai pagal teritorijas suskirstyti į 7 zonas. Pirmai zonai priskirtos Kretingos, Mažeikių, Telšių, Rietavo, Šilutės ir Tauragės miškų urėdijos (šios zonos vertinimo komisijos pirmininkas – Tauragės miškų urėdijos vyr. miškininkas Antanas Gaudiešius); antrai – Kuršėnų, Šiaulių, Radviliškio, Tytuvėnų, Raseinių ir Kėdainių miškų urėdijos (pirmininkas – Šiaulių miškų urėdo pavaduotojas Giedrius Tamošiūnas); trečiai – Joniškio, Pakruojo, Biržų, Panevėžio, Kupiškio ir Rokiškio miškų urėdijos (pirmininkas – Panevėžio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Raškauskas); ketvirtai – Marijampolės, Kazlų Rūdos, Šakių, Jurbarko, Kauno ir Dubravos miškų urėdijos (pirmininkas – Šakių miškų urėdo pavaduotojas Romas Kupstaitis); penktai – Zarasų, Ignalinos, Utenos, Anykščių, Ukmergės, Jonavos miškų urėdijos (pirmininkas – Anykščių miškų urėdijos vyr. miškininkas Kęstutis Bilbokas); šeštai – Veisėjų, Druskininkų, Varėnos, Valkininkų, Alytaus ir Prienų miškų urėdijos (pirmininkas – Druskininkų miškų urėdo pavaduotojas Saulius Adomavičius); septintai – Švenčionėlių, Nemenčinės, Vilniaus, Šalčininkų, Trakų ir Kaišiadorių miškų urėdijos (pirmininkas – Trakų miškų urėdas Vygantas Mierkis).

MARIJONO BERNOTAVIČIAUS nuotrauka

Zonų varžytuvėse komisijos atrinks po vieną, išimtiniais atvejais – po 2 girininkijas (jeigu tarp pretendencijų bus girininkijų, kur vyrauja pušynai, ir girininkijų, kur vyrauja mišrūs medynai) respublikiniam konkursui. Iš kraštų nugalėtojų bus atrinktos pretendentes į prizines geriausiųjų girininkijų vietas.

Atliktų kirtimų kokybės vertinimo kriterijai

Kiekviena girininkija, dalyvaujanti konkurse, turėjo pateikti komisijai sąrašą sklypų pagal ugdomųjų kirtimų rūšis, kurių plotas ne mažesnis kaip 1 ha ir jame per paskutinius 3-ejus metus atlikti ugdomieji kirtimai, bei informaciją, kokį procentą ugdomieji kirtimai girininkijoje sudaro nuo bendro miško naudojimo. Konkurse gali dalyvauti tik tos girininkijos, kurios turi ne mažiau kaip 15 sklypų, kuriuose per paskutinius 3-ejus metus atlikti ugdomieji kirtimai.

Komisijos savo nuožiūra kiekvienoje girininkijoje iš pateikto sąrašo atrinka po 12 sklypų, juos proporcingai paskirstant (po 4) pagal atskiras ugdomųjų kirtimų rūšis: jaunuolynų ugdymas, retinimai ir einamieji kirtimai. Jeigu girininkijoje nėra pakankamo kurios nors ugdomųjų kirtimų rūšies sklypų skaičiaus, galima ir nukrypti nuo rekomenduojamo santykio.

Ugdomųjų kirtimų kokybei įvertinti sudaryta vertinimo skalė, kurią turi kiekviena komisija. Skalėje šių kirtimų kokybė vertinama trijų balų sistema (3 – gerai, 2 – patenkinamai, 1 – blogai) pagal tokius kriterijus:

- 1) ugdomųjų kirtimų tikslingumas;
- 2) paliktų ir iškirstų medžių atrinkimo teisingumas;
- 3) kirtimo intensyvumo teisingumas;
- 4) kirtimų technologija ir bendra kirtimų atlikimo kultūra (paliktų medžių pažeidimo laipsnis, dirvožemio pažeidimo laipsnis, paliktas likvidinės medienos kiekis procentais nuo bendro iškirsto tūrio).

Jeigu komisijos narių nuomonės dėl medžių atrinkimo kirtimams ir kirtimo intensyvumo teisingumo grynuose ar dviardžiuose medynuose ženkliai nesutampa, tuomet rekomenduojama tikrinamame sklype pažymėti 20 x 20 m apskaitos aikšteles, kurių bendras plotas sklypuose iki 2 ha turi sudaryti ne mažiau kaip 3 proc. sklypo ploto, sklypuose 2-4 ha – 2 proc. ir sklypuose didesniuose kaip 4 ha – 1 proc. sklypo ploto. Iškirstose aikštėse nustatoma: vidutinis A klasės medžių aukštis; paliktų po kirtimo medžių skaičius ir jų palikimo teisingumas; teisingai ir neteisingai iškirstų medžių skaičius (pagal esamus kelmus). Turint šiuos duomenis, remiantis ugdymo kirtimų normatyvais (paliekamų po kirtimo medžių skaičius), nustatoma medžių atrinkimo kirtimams ir kirtimo intensyvumo kokybė sklype. Kirtimų intensyvumas nustatomas, lyginant paliktų po kirtimo medžių skaičių su ugdomųjų kirtimų normatyvuose nurodytu medžių skaičiumi. Medžių atrinkimo kirtimams kokybė nustatoma: susumuojami suskaičiuoti neteisingai palikti medžiai bei neteisingai iškirsti medžiai ir ši suma padalinama iš teisingai iškirstų bei neteisingai paliktų – kirstinų medžių skaičiaus sumos. Nustatomas neteisingai atrinktų kirtimų medžių procentas nuo bendro kirtimų medžių skaičiaus. Kitų kriterijų kokybė nustatoma, vizualiai apžiūrint visą sklypą.

Kiekviena komisija aukštesniame konkurso etape vertintinus sklypus parenka savo nuožiūra iš girininkijos pateikto sąrašo; nekrepiama dėmesio į tai, kokius sklypus parinko prieš tai buvusi komisija.

MG inf.

Ažuolynų atkūrimas: praeities pamokos ir dabarties problemos

Prof. STASYS KARAZIJA

Ažuolas – viena vertingiausių mūsų krašto medžių rūšių. Todėl ažuolynų atkūrimas, veisimas ir ugdymas – svarbus miško ūkinės veiklos uždavinys.

Optimalios ažuolams augti klimato sąlygos Lietuvoje buvo poledynmetyje prieš 5000-4000 metų, subborealinio klimato periodo pradžioje, kai klimatas buvo palyginus šiltas ir sausesnis, leidęs ažuolui sėkmingai konkuruoti su kitų, labiau drėgmę mėgstančių lapuočių rūšių medžiais. XV-XIX a. pagrindinės ažuolynų plotų mažėjimo priežastys buvo šios: 1) ažuolo medienos vertingumas skatino ažuolynų kirtimą eksportui; 2) ažuolynai augo derlingesniuose dirvožemiuose, todėl buvo lydomi, jų užimamus plotus paverčiant dirbama žeme; 3) subtilaus ugdymo reikalaujančių ažuolų kirtimas, netaikant ūkinių priemonių jiems atkurti, paskatino intensyvų šios rūšies medynų pakeitimą minkštaisiais lapuočiais ir egle. Dėl šių priežasčių jau XX a. pradžioje ažuolynai Lietuvoje sudarė ne daugiau kaip 2 proc. miškų ploto.

Ažuolo želdinių XIX a. pabaigoje buvo įveista tik Klaipėdos krašto miškuose. Tarpukario Lietuvoje miškuose želdant pagrindinės medžių rūšys buvo pušis ir eglė, taigi ir dauguma ažuolynams tinkančių augaviečių buvo želdomos eglėmis.

Pokario laikotarpiu įveista 19,7 tūkst. ha ažuolo želdinių. Ažuolynų atkūrimui teigiamą poveikį turėjo tyrinėtojų grupės, vadovaujamos M. Lukino, 1955 m. paruošti nurodymai vadinamajam teritoriniam ažuolynų fondui išskirti bei aktyvi ažuolynų veisimo propaganda. Didžioji jų dalis tenka būtent šio ažuolynų veisimo vajeaus (1955-1960 m.) laikotarpiui, kai ažuolo želdiniai sudarydavo per 8

proc. bendro želdinių ploto. Nepaisant šių pasiekimų želdymo srityje, ažuolynų pagausinimui tai neturėjo didelės reikšmės, nes didelė želdinių dalis neišsilaikė. Ažuoliukai žuvo dėl blogos agrotechnikos, juos žalojo žvėrys, o svarbiausia nesėkmės priežastis buvo priežiūros stoka. Tai lėmė nusivylimą, 1971-1989 m. įveisiamų ažuolų želdinių sumažėjo iki 0,4 proc. bendro želdinių ploto.

Atkūrus nepriklausomybę, mokslininkai vėl ėmė galvoti apie ažuolynų atkūrimą ir ažuolo želdinių veisimo paspartinimą. Ažuolynai tuo metu sudarė 1,7 proc. miškų ploto, nors daugiau kaip 20 proc. šalies miškų augaviečių tinka ažuolynams augti. 1996 m. paruoštas Ažuolynų atkūrimo programos variantas, kuris, nors ir oficialiai nepatvirtintas, bet buvo pagarsintas ir pradėtas vykdyti. 1997-2002 m. kasmet buvo įveisiama vidutiniškai po 232 ha ažuolo želdinių. Tačiau nesant oficialių įpareigojimų miškų urėdijoms, palapsniui šios apimtys ėmė mažėti. Po ilgo „miegojimo“ Miškų departamentas 2005 m. paruošė ir aplinkos ministras patvirtino Ažuolynų atkūrimo programą, kurioje, siekiant padidinti ažuolynų kiekį iki 2,4 proc. miškų ploto, numatytos ažuolynų atkūrimo valstybiniuose miškuose apimtys 2009-2021 metams. Ši programa pradėta normaliai vykdyti nuo 2009 m.

Tačiau ji taikyta tik valstybiniais miškams, motyvuojant tuo, kad privačių žemių bei miškų savininkams negalima duoti privalomų užduočių, o ES struktūrinių fondų paramos lėšų skyrimas miškų veisimui buvusiose žemės ūkio paskirties žemėse tuo metu dar nebuvo išplėtotas. Deja, ruošiant Nacionalinę miškų ūkio sektoriaus plėtros iki 2020 m. programą, ažuolynų gausinimo privačiuose miškuo-

se ir naujai veisiamuose miško želdiniuose programinių užduočių taip pat nenumatyta, nors tam yra visos galimybės. Ažuolynų santykinis kiekis privačiuose miškuose didesnis (2,5 proc.), negu valstybiniuose (1,9 proc.). Žemės ūkio naudmenų žemių vidutinis derlingumas didesnis negu miško žemių. Nors apželdymui mišku skiriamos mažiau derlingos žemės plotai, bet juose tikrai yra augaviečių, kuriose puikiai galėtų augti ažuolai. Todėl reikia panaudoti esamas galimybes padidinti ažuolynų kiekį ir privačiuose miškuose, tuo pačiu padidinant bendrą ažuolynų procentą miškuose šalies mastu. Kartu, žinoma, reikia sustiprinti kontrolę, kad ažuolynai būtų tikrai įveisiami, o ne imituojamas jų veisimas plaunant lėšas.

Tačiau iškykla klausimas, kokiose žemėse naujai veisiant miškus galima želdyti ažuolus?

Lietuvos miškų tipologinėje klasifikacijoje skiriami 6 ažuolynų miško tipai: *šilagirio* (kiškiakopūstinis) ažuolynas – vadinamojoje dirvožeminėje tipologinėje klasifikacijoje sąlyginai atitinkantis Nc augaviečių grupę, *mėlyngirio* (mėlyninis-kiškiakopūstinis) – Lc atitiktumuo, *sausgirio* (žibuoklinis-kiškiakopūstinis) – atitinkantis Nd, Ncs, *žaliagirio* (kiškiakopūstinis plačialapis) – atitinkanti Ld, *baltmiškio* (garšvinis) – Nf-Lf augaviečių grupės atitiktumuo ir *šlapgirio* (viksvinis-įvairiažolis) ažuolynas – drėgnesnių Lf-Ld augaviečių su gana glūdžiais, vandeniui nelaidžiais dirvožemiais atitiktumuo. Taigi ažuolynai gali augti visame girių sąlyginai derlingų ir derlingų mineralinių, ne per daug užmirkusių dirvožemių augaviečių diapazone. Pagal miškotvarkinės inventorizacijos duomenis, ažuolynų rasta ir skurdesnėse (Nb), o taip pat

užmirkusiose (Ud) augavietėse. Tačiau kartais tai yra miškotvarkinio įvertinimo vienokios ar kitokios paklaidos, o realiai esantys nedideli ažuolynų sklypeliai šiose augavietėse dažniausiai yra žmogaus įtakotos netikslingos rūšių kaitos pasekmė ir pasižymi žemu medynų produktyvumu.

Iš anksčiau nurodytų girių augaviečių tipų ažuolynų tik mėlyngirio – Lc augaviečių – ažuolynai pastebimai žemesnio našumo ir mažesnio fitocenotinio atsparumo. Didžioji dalis šio tipo ažuolynų yra pietvakarinėje Lietuvos dalyje (Šilutės, Kretingos urėdijų miškuose), nemažai yra dirbtinai įveistų. Naujai veisti ažuolynų šiose augavietėse nereikėtų. Kitų tipų ažuolynų vidutinis našumas pagal augaviečių tipus skiriasi nedaug ir stipriai varijuoja to paties tipo augavietėse, priklausomai nuo medyno raidos istorijos, klimo, struktūros ir vykdytų miško ūkinių priemonių. Ruošiant ažuolynų atkūrimo programos projektą ir nustatant kontrolinius skaičius ažuolynų atkūrimo užduotims, konkrečioms miškų urėdijoms vienu iš pagrindinių kriterijų buvo pasirinktas derlingiausių augaviečių, t.y. sausgirio, baltmiškio ir žaliagirio tipų – Nd, Nf, Ld ir Lf augaviečių grupių – plotas, kadangi šių tipų ažuolynų našumas vidutiniškai šiek tiek didesnis, negu likusių ažuolynų tipų medynų. Tačiau tai nereiškia, kad kitose augavietėse negalima veisti ažuolynų. Priešingai, ažuolas, kaip mezofitinė ir netgi sausesnės augavietės mėgstanti rūšis, šilagirio (Nc) augavietėse savaime atželia netgi geriau, negu drėgnose, nors ir derlingesnėse augavietėse, o ir medynų našumas skiriasi labai nežymiai. Pietų ir pietvakarių Lietuvoje (Alytaus, Veisiejų, Šilutės urėdijų miškuose) šio tipo ažuolynų yra gana daug ir jie pakankamai produktyvūs bei patvarūs.

Kiek kitos problemos atsiranda, kai iškyla klausimas apie miško ir šiuo atveju konkrečiai – apie ažuolynų veisimą ne miško žemėse, o buvusiuose žemės ūkio plotuose. Visos miško tipologinės schemos buvo kuriamos miško bendrijoms ar miško augavietėms. Vadinamoji dirvožeminė, t.y. neva dirvožemių pagrindu sukurta miško augaviečių klasifikacija žymia dalimi remiasi miško augalijos požy-

miais. Šiuo metu dirvožemiai netiriami, o augavietės tipas nustatomas. Anksčiau dirvožemio tipo ir augavietės įvertinimas ėjo lygiagrečiai. Todėl pastaruoju metu ir tapo taip, kad vieno (dirvožemio) augavietės tipo aprašyme nurodoma daug dirvožemio atmainų, kurių dalis kartojasi ir kitų augaviečių aprašymuose, pvz., Nc augavietėse gali būti lengvi, su podirviu arba sunkūs dirvožemiai (Ncl, Ncp ir Ncs). Man tai visai nesuprantama. Mūsų skiriamame šilagirio augavietės tipe, kuris sąlyginai lyg atitiktų Nc augavietes, sunkių dirvožemių nėra. Kyla klausimas, kuri tipologinė schema daugiau remiasi dirvožemiais?

Tačiau bet kuriuo atveju želdant mišką ne miško, o buvusiose žemės ūkio paskirties žemėse reikėtų vadovautis ne miško tipologija, o dirvožemių įvertinimu, kadangi nustatyti, kur yra Nc, o kur Nd, buvusioje dirbamoje žemėje sudėtinga. Tenka išgirsti kurioziškų situacijų, kai kontroliuojantys pareigūnai daro grubių klaidų, kurių negalima nepastebėti net ir neturint tikslesnių duomenų apie sklypo dirvožeminę charakteristiką. P.vz., teko nugirsti, kad siūloma nubausti projektuotoją, suprojektavusį ažuolo želdinius Ncs augavietėje, kaip neva visai netinkančioje ažuolams augti. Visų pirma, jeigu iš tikrųjų sunkus dirvožemis (indeksas „s“ tai rodo), sunku patikėti, kad tai būtų Nc augavietė. Kita vertus, jeigu tai iš tikrųjų sunkus dirvožemis, tai ažuolai tikrai augs, tik ar verta tokioje vietoje želdinti mišką iš viso, jeigu tai nėra status šlaitas ar koks nors labai akmenuotas dirvožemis?

Piliečius, galvojančius ne tik apie miško, bet ir apie Lietuvos ateitį, truputį šiurpina kai kurių gamtosaugininkų ir jiems pritariančių miškininkų siekis vos ne totaliai apželdinti Lietuvą mišku. Lietuviai iš tikrųjų šiose žemėse kažkada įsikūrė miškuose, bet išliko tik todėl, kad savo sunkiu darbu kovodami su mišku įsisavino šias žemes duonai auginti.

Taigi, veiskime mišką ten, kur dirva kviečiams augti netinka. Ir ten galima rasti vietų, kur gali augti ažuolai. Šilagirio tipo (Nc atitiktens) dirvožemių aprašyme nurodoma, kad tai velėniniai jauri-

niai – pagal dabartinę klasifikaciją būtų pasotintieji bei nepasotintieji rudžemiai ir paprastieji bei pajaurėję išplautazemiai – smėliai su priemolio, priemolio ar žvyro tarp sluoksniais, dvinariai su priemolio (rečiau molio ar žvyro) podirviu. Tokie dirvožemiai tinka ažuolams. Kad tuo įsitikintume, prieš projektuojant želdinius būtina iškasti duobę dirvožemio profiliui įvertinti. Ažuolynams veisti tikrai netinka jaurazemiai, šlynžemiai ir smėlžemiai (išskyrus karbonatingus) dirvožemiai, turintys ryškų jaurinį bei po juo esantį iliuvinį humusinį geležingąjį horizontą, ištiesai glėjiniai bei smėliai be priemolio ar priemolio tarp sluoksnių, jeigu iki 100 cm gylio nėra sunkesnės granulimetrinės sudėties podirvio. Pagrindiniai dirvožemio įvertinimo rodikliai yra jų morfologiniai požymiai. Karbonatingumo nustatymas gali būti naudingas tik smėlio dirvožemiuose. Kitos granulimetrinės sudėties dirvožemiuose svarbu pasotinimo bazėmis laipsnis, kuris dažnai būna pakankamas ir nesant karbonatų. Sunkus dirvožemis tikrai nebūtinai. Mokslininkas B. Labanauskas (1960) yra pastebėjęs, kad lengvuose dirvožemiuose su giliau esančiu sunkesniu podirviu (o tai dažniausiai nėra patys derlingiausi dirvožemiai klasikine prasme) įveisti ažuolo želdiniai auga geriausiai.

Taigi želdinkime ažuolus ir naujai įveisiamuose miško plotuose, prieš tai ištyrę dirvožemį. Žinoma, užtikrinkime kontrolę, kad išmokos būtų mokamos ne už pasodinimą, o tik tada, kai įsitikinama, kad ažuolų jaunuolynas tikrai suformuotas.

Redakcijos pastaba. Pernai miškų urėdijos atkūrė ir įveisė valstybiniuose miškuose 358 ha ažuolynų, kuriuose ažuolas yra vyraujanti medžių rūšis, bei 628 ha ažuolynų, kuriuose ažuolas nėra vyraujanti medžių rūšis (medyną sudaro ne mažiau kaip 30 proc. ažuolų); jaunuolynų ugdymo kirtimais suformavo dar 100 ha ažuolynų. Planuojama, kad nuo 2012 m. atkuriamų ir įveisiamų ažuolynų, kuriuose ažuolas yra vyraujanti medžių rūšis, plotas turėtų sudaryti ne mažiau kaip 2/3 viso atkuriamų ir įveisiamų ažuolynų ploto. □

Regioninių parkų dvidešimtmetį pažymint

JURATĖ REČIŪNIENĖ – KUUSIENĖ

Nemuno kilpų RP Didžiosios Nemuno kilpos

VSTT nuotrauka

Šalyje turime 30 regioninių parkų, kurių 20-metis iškilmingai, dalykiškai ir netradiciškai gegužės 4-ąją paminėtas LR Seime. Regioniniai parkai įsteigti tuo metu, kai buvo kuriamas atkurtos nepriklausomos valstybės aplinkosaugos sistema. Prieš 20 metų pasiūlyta įsteigti kompleksines saugomas teritorijas – regioninius parkus. Kaip savo knygoje „Gyvenimo liudijimai“ rašo pirmasis atkurtos nepriklausomos Lietuvos miškų ministras Vaidotas Antanaitis, 1990-1991 m. Miškų ūkio ministerija žengė kelis ryžtingus žingsnius, tobulindama saugomų teritorijų tinklą. „Steigiant /.../ regioninius parkus, miškininkai irgi neliko nuošalyje. Buvo užsimita steigti 22 naujus regioninius parkus. Kiekvieno iš jų vidutinis plotas – apie 2 000 ha. 70 proc. tų parkų tuo metu buvo valstybinių miškų fondo žemėse“. LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkas Jonas Šimėnas priminė, kad už regioninių parkų steigimą balsavo 44 Seimo nariai, kai reikėjo 43 balsų. Tai gi šie parkai buvo įkurti vos vieno balso persvara.

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktorė Rūta Baškytė, vedusi renginį LR Seime, įžanginėje kalboje ne retoriškai klausė, kas gi atsitiko, kad nutolome nuo esmės, kad tapome svetimi ne tik gamtoje, bet ir tarpusavyje. Kalbėjusioji sakė: „Žmogus išmoko ne tik išgyventi, bet pasijuto stiprus. O iš tiesų įsukę civilizacijos ratą, tapome labai pažeidžiami /.../. Džiu-gu, kad Lietuva yra tarp šalių, suvokian-

čių kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės, gamtos ir kultūros paveldo išsaugojimo svarbą“.

Geriausia saugomų teritorijų sistema

J. Šimėnas pritarė R. Baškytės žodžiams, primindamas, jog turime geriausią saugomų teritorijų sistemą Europoje ir jau labai daug yra nuveikta – darbų apimtys buvo milžiniškos. Be to, išmokta bendradarbiauti su miškininkais, su savivaldybėmis. Bet dar laukia nauji darbai, planuojant 2014-2020 m. ES paramą.

Dabar regioniniai parkai – Anykščių, Asvejos, Aukštadvario, Biržų, Dubysos, Dieveniškų istorinis, Gražutės, Kauno marių, Krekenavos, Kurtuvėnų, Labanoro, Metelių, Nemuno deltos, Neries, Nemuno kilpų, Pagramančio, Pajūrio, Panemunių, Pavilnių, Rambynų, Salantų, Sartų, Sirvėtos, Tytuvėnų, Varnių, Veisiejų, Ventos, Verkių, Vištyčio, Žagarės – išsidėstę visame mūsų krašte. Juose saugomos vertingiausios, vaizdingiausios šalies teritorijos.

Nors visų regioninių parkų tikslai yra vienodi, bet teritorijos, nuveikti darbai ir planai skiriasi. Svarbiausi tikslai – išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo vertybes, kraštovaizdį, biologinę įvairovę, pritaikyti parkus lankymui. Kaip tai pasiekti, kiekviena direkcija sprendžia individualiai, priklausomai nuo saugomų vertybių, nuo lankytojų poreikių ir pritaikymo lankymui galimybių.

Kiekvienas regioninis parkas turi savo išskirtinę vertę. Medvėgalis, Šatri-

ja – Varnių regioniniame parke, unikalios Nemuno kilpos, Punios šilas – Nemuno kilpų regioniniame parke, Dubingių pilvietė – Asvejos regioniniame parke, Pūčkorių atodanga – Pavilnių regioniniame parke... Pastarasis valstybės saugomas gamtos paminklas yra Vilniaus miesto teritorijoje, gausiai lankomas vilniečių ir miesto svečių. Tai bene įspūdingiausia Lietuvoje atodanga, suformuota Vilnios upės. Atodanga pradėta tvarkyti – projektą vykdo Pavilnių ir Verkių regioninių parkų direkcija kartu su Valstybine saugomų teritorijų tarnyba. Kol vykdomi darbai, Pūčkorių atodangą lankyti draudžiama.

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba šiais metais organizuoja daug renginių, skirtų regioninių parkų 20-mečiui, nes iš tiesų per tą laikotarpį daug nuveikta, yra kuo didžiulis, turima, ką parodyti visuomenei.

Pradžia

Tačiau šių parkų kūrimosi ir veiklos pradžia, kaip ir kiekviena pradžia, nebuvo lengva. Todėl ne atsitiktinai renginio vedėja, suteikdama žodį generaliniam miškų urėdui Benjaminui Sakalauskui, prisiminė: „Miškininkai buvo tie mūsų kolegos, kurie pirmieji ištiesė ranką tvarkant saugomas teritorijas miškuose. Vėliau gavome ES paramą, yra ir kitų galimybių“. O tuomet ta miškininkų parama buvo svarbi, organizuojant ir vystant veiklą saugomose teritorijose, tarp jų – ir regioniniuose parkuose.

B. Sakalauskas sakė: „Pastarasis dešimtmetis – darnaus parkų vystymosi, labai aktyvios veiklos laikotarpis“. Jis dar kartą pabrėžė prof. V. Antanaičio ryžtingumą ir indėlį į saugomų teritorijų steigimą miškų sistemoje, nes tuo metu nebuvo kitos tokios organizuotos, veiklios ir finansiškai pajėgios struktūros. „Ir miškininkams tai buvo gera patirtis, įrengiant rekreacinius objektus, pritaikant miškų žmonių poilsiui, – sakė kalbėjusysis. – Rekreacinių objektų miškuose dabar turime įrengę apie 2000, iš kurių didelė dalis yra saugomose teritorijose, tarp jų – ir regioniniuose parkuose“.

Prisimenant pradžią, regioninių parkų kontoros glaudėsi miškų urėdijų patalpose, o šių parkų direktorių pareigybės buvo sudvigubintos su miškų urėdų pavaduotojų arba girininkų pareigybėmis.

Šilutės miškų urėdas Stepas Bairašauskas prisimena, jog Rambynų RP administraciniam – informaciniam centrui steigti perleido Rambynų girininkijos pastatą, kuriame, be girininkijos kontoros, būtų privatizavęs buvo girininko pavaduotojas. Geranoriškai mąstant, miškų urėdijos vadovybė rado išeitį: girininkijai nupirko pastatą Lumpėnų gyvenvietėje, o privataus buto savininką perkėlė į kitą vietą. Taip buvęs Rambynų girininkijos administracinis pastatas atiteko mažiausiam šalyje Rambynų regioniniam parkui.

Su danų parama, kuruojant tuometiniam Miškų ir saugomų teritorijų departamentui, 2000 m. atidaryti trijų regioninių parkų informaciniai centrai: Nemuno Kilpų RP lankytojų centras su gamtos mokykla – Birštone, Panemunių PR – restauruotame pastate Šilinėje, Metelių RP direkcija įsikūrė prie Dusios ežero.

Kasmet eita vis toliau, užmojai tapo platesni, darbai vyko sparčiau ir efektyviau.

Kurią laiką iš centralizuotos Miško fondo dalies buvo skiriama lėšų valstybinių parkų veiklai organizuoti bei planavimo schemoms rengti (pvz., 1997 m. – 3078 tūkst. Lt, 1998 m. – 2639 tūkst. Lt, 1999 m. – 2903 tūkst. Lt, 2000 m. – 1320 tūkst. Lt).

Ir dabar miškų urėdijos bendradarbiauja su regioniniais parkais, ir ypač aktyviai – rekreacijos srityje. Nuo 2003 m. miškų urėdijos aplinkosauginių ir rekreacinių objektų įrengimui ir tvarkymui yra išleidusios per 30 mln. Lt. Dauguma miškų urėdijų kartu su regioniniais parkais prižiūri rekreacinius įrenginius, jų remontui skiria medienos, renka ir išveža šiukšles. Bendradarbiauja, rengiant talkas ir šventes su vietos bendruomenėmis, moksleiviais.

Žmogaus ir gamtos darnai

„Regioniniai parkai įgijo didelį populiarumą, puikiai reprezentuoja Lietuvą, juose daug nuveikta biologinės įvairovės labui“, – sakė Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktorius Valdas Vaičiūnas. Ir kartu pabrėžė, kad ne vienas saugomų teritorijų miškų ir žemių savininkas dažnai nežino, kodėl vieną ar kitą rūšį reikia saugoti, todėl kiekvieną žmogų turi pasiekti jam suprantama gamtosauginė informacija. Be to, direktorius priminė adekvataus kompensavimo už ūkinės veiklos apribojimus būtinumą (apie ką seniai kalbama, bet dar nedaug tepadaryta – aut.).

Romas Pakalnis regioninius parkus taip pat traktavo, kaip vieną iš būdų biologinei įvairovei išsaugoti. Bet svarbiausia, anot jo, rasti pusiausvyrą tarp naudojimo ir apsaugos. Šios mintys susišaukė su J. Šimėno kalba, kurioje jis sakė, jog, be gamtos ir kultūros paveldo vertybių, esančių regioniniuose parkuose, be nu-

ONOS GYLINĖS nuotrauka

veiktų svarbių darbų, juose yra dar vienas aspektas – žmogus. Jis sakė: „Į žmogų žiūrime, tarsi jis būtų nuolatinis gamtos teršėjas. Su tuo galima sutikti, nes jei nebūtų žmogaus, gamta su viskuo susitvarkytų pati. Tačiau regioninius parkus įkūrėme siekdami išsaugoti vertingiausias ekosistemas. Džiaugiuosi, kad juose vis daugiau atsiranda vietos žmogui, nes žmonės iš tiesų pavargo nuo bėgimo, netikro maisto, netikro gyvenimo būdo. Norėtusi, kad parkų direkcijos glaudžiau bendradarbiautų su ten gyvenančiais ir tikrąsias vertybes puoselėjančiais gyventojais“.

Apdovanojimai

„Saugomų teritorijų paukštės“ nominacija už nuopelnus prisidėjus prie regioninių parkų kūrimo ir veiklos apdovanoti: P. Kavaliauskas, I. Kiškis, A. Petrauskienė, J. Šimėnas.

LRS Aplinkos apsaugos komiteto padėkomis apdovanoti: R. Baškytė, V. Vaičiūnas, P. Kavaliauskas, A. Mituzas, G. Raščius, I. Juchno, V. Petiukonienė. □

Laiptams į Rambynų kalną įrengti Šilutės miškų urėdija skyrė 24 tūkst. Lt

AGNĖS LAURINAVIČIENĖS nuotrauka

Vilnelė nuo Pūčkorių atodangos, Pavilnių RP

Italijos Alpėse gyvena kurtiniai

Doktorantas RYTIS ZIZAS
LAMMC Miškų institutas

Kalnų apsupta kurtinių buveinė

(Tęsinys, pradžia 4 nr.)

Alpių vištiniai paukščiai

Alpėse sutinkamos penkios vištinių paukščių rūšys: jerubė, kurtinys, tetervinas, akmeninė kurapka ir žvyrė, kurių biotopai skirtingi ir keičiasi iš slėnių kylant į viršukalnes. Apačioje, priekalnių ir slėnių miškuose negausiai sutinkamos jerubės. Kurtiniai gyvena apie 1300-2000 metrų aukštyje, kur veši eglynai su maumedžio ir buko priemaiša. Tetervinų buveinės, kur baigiasi miško juosta ir atsiveria plynės, negausiai prižėlusios žmogaus ūgio maumedžių ir pusmetrio aukštį tepasiekiančių kadagių ir laukinių rododendrių sąžalynų. Aukščiau yra kalnų kurapkų (angl. *rock partridge*) buveinės su kur ne kur kyšančiais paskirais metriniais maumedėliais. Žvyrės (angl. *rock ptarmigan*) sutinkamos pačiose kalnų viršūnėse, kur didelę šių paukščių buveinių dalį sudaro neištirpstančiu sniegu padengtos plokščios viršukalnės. Bet dėl šylančio klimato mažėja viršukalnėse ledu, sniegu padengtų plotų. Italijos spaudoje rašoma, jog, remiantis iš palydovo 1983 m. ir 2009 m. darytomis aerofotonuotraukomis bei mokslininkų atliktais skaičiavimais, visame Alpių kalnyne aukštikalnių ledynų plotas mažiau nei per 30 metų vidutiniškai sumažėjo trečdaliu, ir šis procesas tęsiasi. Kartu sumažėjo ir žvyrinių buveinių plotai.

Vietinių senų medžiotojų pasakojimu, prieš pusšimtį metų žiemą medžiodami kalnuose jie iš po kojų pakeldavę didžiulius, iki 200 žvyrių pulkus. Šiuo metu pulkelius sudaro vos po keletą šių paukščių.

Tetervinai ir kalnų kurapkos medžiodami, tačiau per pastaruosius keletą metų, po ypač sniegingų žiemų, kurapkų skaitlingumas staiga katastrofiškai sumažėjo. Anksčiau Italijai priklausančioje Alpių dalyje jų buvo sumedžiojama po keliolika tūkstančių, prieš porą metų – tik 4 000, o prieš metus – viso labo 40 kurapkų. Dėl to jų medžioklė dabar laikinai uždrausta.

Kurtiniai nuo seno Alpėse gyvena vyresniuose grynuose eglynuose bei su maumedžio priemaiša, netgi keliolikos metrų aukščio maumedynuose. Keista buvo matyti jų tuokvietes, esančias ne pušynuose, kaip įprasta mūsų Europinėje dalyje ar Skandinavijoje. Pasak Luko, kurtiniai čia visą žiemą minta eglių spygliais. Kaip ir pas mus, prieš šimtmetį šių paukščių gausumas buvo keliskart didesnis. Kalniečiams medžiotojams tais laikais kurtinys buvo dažnas, įprastas medžioklės laimikis. Fotoalbumuose radau senų fotografijų, kur vietiniai medžiotojai grįžta iš miško, nešini ant nugaros pintus krepšius, prikrautus kurtinių ir tetervinų. Kitados jų mėsą sūdydavo statinėse. Dabar, kaip teigia mokslininkai, bent jau kol kas nedaug sumažėjęs yra tik tetervinų gausumas.

Kurtinių nykimo priežastys panašios, kaip ir mūsų krašte. Pirmiausia – per pastarąjį šimtmetį Alpėse miškingumas padidėjo net 60 proc. Miškai želia ten, kur anksčiau buvo ganyklos, retmės, aikštės, ypač svarbios kurtinių patelėms su jaunukiais maitintis. Kitaip tariant, kurtiniams reikalingos mozaikiškos, nevienalytės buveinės. Jiems gyventi visiškai netinka tankūs, užšlamštinti privatūs miškai. Ieškodami tinkamų buveinių, kurtiniai apsigyvena vis aukščiau kalnuose, užimdami tetervinų buveines, o dėl to atsiranda šių paukščių mišrūnų – gargatūnų. Gyvendami slėniuose, apsuptuose kalnų grandinių, kurtiniai iš dalies izoliuoti nuo kitų savo gentainių, nes perskristi kalnus gali tik žemesnėse, mišku apaugusiose vietovėse.

Iš žvėrių kalnuose negyvena šernai, mangutai, bet kitų yra gausu. Bastosi keletas lūšių, net meška, pažymėta radijo siųstuvu. Toliau nuo nacionalinio parko sutinkama vilkų. Didžiulės elnių bandos žiemą kone iki pat žemės nugrauzia krūmokšnius, ypač mėlynių kerus, gyvybiškai reikalingus kurtiniams. Kaip ir kalnuose ganomos karvės, didelės elnių bandos gali tiesiog sutriptyti vištinių paukščių lizdus bei jaunuklius.

Medžiotojai, kalnuose medžiodantys elnius, gemzes (kalnų ožkas), stirnas, šių kanopinių tykojimo metu nešauna lapių,

kurių apstu. Kiaunės, lapės bei krankliai daro didžiulę žalą Alpėse gyvenančių vištinių paukščių dėtims ir jaunikliams. Šie plėšrūnai įprato misti ir turistų paliktomis atliekomis.

Alpėse taip pat sparčiai mažėja kalnų ožkų, kurias išstumia dirbtinai įveisti muflonai, gyvenantys aukštikalnėse. Muflonų introdukavimo darbus medžiotojai dažnai vykdo savavališkai, be atitinkamų žinybų leidimų.

Grįžtant prie kurtinių nykimo priežasčių, bene didžiausią neigiamą įtaką šiems paukščiams daro besikeičiantis, vis mažiau jiems palankus gyventi kalnų klimatas. Birželį, kai Alpėse ritasi kurtinių jaunikliai, lietūs tampa vis dažnesni (iškrenta apie 160 mm kritulių per mėnesį), dažnai pasitaiko ir šaltų, vėjuotų orų. Esant tokiems orams, kelių dienų jaunikliai priversti slėptis po patele, negali maitintis ir nepriauga reikiamo svorio. Susumavus visas šias negandas, Luko ir kitų kurtinius tyrinėjančių mokslininkų duomenimis, žūsta vidutiniškai 60 proc. visų dėčių ir jauniklių vadų iki dviejų savaičių amžiaus.

Alpų buveinėse kurtinių apskaitas tyrėjai vykdo 2 kartus. Pavasarį tuokvietėse skaičiuojami dažniausiai patinai, vienoje tuokvietėje apskaitą vykdo 2-3 apskaitininkai. Kurtinių tuoktuvių metas čia – gegužė. Daugumoje tuokviečių susirenka po 2-3, keliose – 5, o gausiausioje Luko žinomoje tuokvietėje – 8 patinai. Antroji apskaita vykdoma liepos – rugpjūčio mėn. su medžiokliniais šunimis – pointeriais. Jos metu suskaičiuojamos ir patelės su paūgėjusiais jaunikliais. Metodika paprasta: apskaitų vykdytojai pasidalina vietovę ir savo maršrutu su šunimi vingiuodami kyla į kalną. Kurtiniai žmogų prisileidžia arti, tačiau išvydę šunį kyla ir skrenda visada į nuokalnę. Stebėdamas savo šuns elgesį, apskaitininkas turi galimybę suskaičiuoti praktiškai visus pasitraukiančius paukščius ir žinoti, kad paukštį į apskaitą įtraukė tik 1 kartą. Dresuotas šuo, pamatęs paukštį, sustingsta vietoje.

Medžiai auga ir ant uolų

Tetervinų buveinė

Suaugę kurtiniai buveinėse įpratę prie nuolatinių žmonių pasirodymų, yra nebaikštūs. Tuo įsitikinome atsitiktinai pabaidę vieną patiną, kuris lesė uogas. Paukštis pakilo likus vos 10-iai metrų, nors eidami mišku garsiai šnekučiavomės. Už poros šimtų metrų stovėjo kalnų namelis, iš kurio girdėjosi garsūs vyriški balsai.

Bendradarbiavimas su vietos miškininkais

Nacionalinio parko atstovai periodiškai rengia biologų susitikimus su miškininkais, aptaria gamtos saugines problemas, pasidalina patirtimi, priima sprendimus dėl gyvūnų rūšių išsaugojimo. Man višint kaip tik pasitaikė toks renginys – organizuotas kurtinių tyrėjų seminaras su aplinkinių valstybinių miškų įmonių miškininkais.

Į seminarą vykome su Luku ir jo kolega, kuris, dirbdamas vienos valstybinės miško įmonės vyriausiuoju vadovu, jau daugelį metų domisi kurtiniais, stebi šiuos paukščius valdomuose miškuose, bendradarbiauja vykdam mokslinius tyrimus. Renginyje dalyvavo apie 40 valstybinių miškininkų.

Italų miškininkai domisi kurtinių išsaugojimu

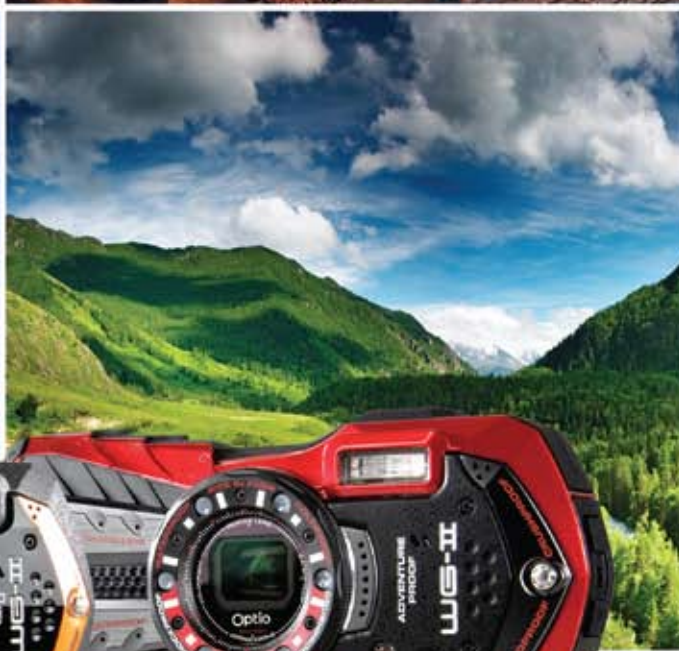
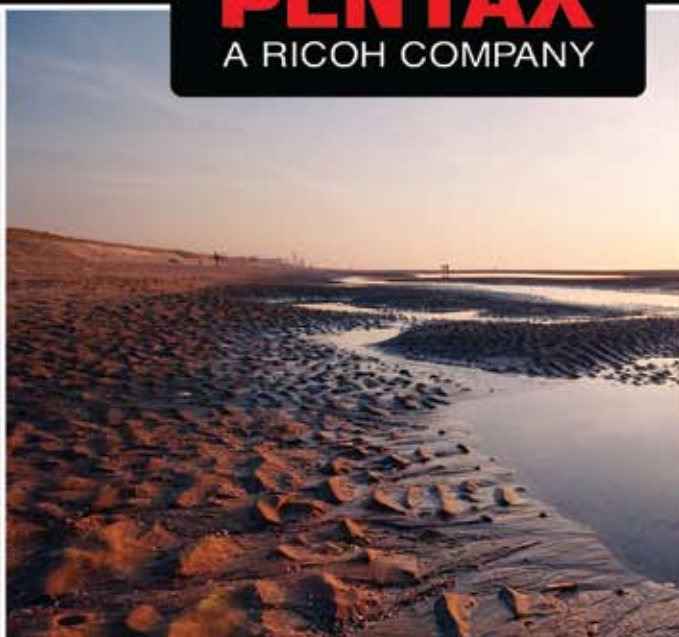
Viena iš grėsmių šiems paukščiams yra miškininkų netyčia padaroma žala, kai pavasarį, kurtinių perėjimo metu, atrinkinėjami ir ženklinami kirtimui medžiai, prieinant prie kiekvieno medžio. Tuo metu dauguma kurtinių patelių peri prisišliejusios prie pat kelmo, o miškininkui priėjus, nuskrenda nuo lizdo. Radijo telemetrinių tyrimų duomenimis, vieną kartą nubaidyta kurtinė dažniausiai dar grįžta į lizdą, bet nubaidžius antrą ar trečią kartą – dauguma pasitraukia visiškai, dėtis žūsta. Nutarta medžių atrinkimo darbus atlikti kuo vėliau – išsiritus jaunikliams.

Pavasari miškuose kurtinius išbaido ir prasidedantis turistų antplūdis

Po sočių seminaro pietų iš tradicinių patiekalų su žvėriena, kepintu sūriu, užgerių jaunu raudonoju vynu grupė dalyvių pėsčiomis patraukė į kalnus, kur natūroje apžiūrėjome kelias kurtinių tuokvietes. Italų miškininkai smalsiai domėjosi šiais paukščiais, aktyviai diskutavo apie jų išsaugojimo galimybes – jautėsi dėmesys ir savotiška pagarba šiam didingam, tačiau nykstančiam paukščiui. □

PENTAX

A RICOH COMPANY

Optio WG-2

849,-

Optio WG-2 GPS

933,-

ATSPARŪS:

- VANDENIUI – fotografavimas po vandeniui iki 12 metrų gylyje
- SMŪGIAMS – iki 1,5 metro aukščio
- ŠALČIUI – iki 10 laipsnių temperatūroje
- SPAUDIMUI iki 100kg

16.0 MLK. VAIZDO TAŠNŲ	5x OPTINIS PRIARTINIMAS	3.0" LCD EKRANAS	ISO 6400 JAUTRUMAS	Full HD FILMAVIMAS
-------------------------------------	--------------------------------------	----------------------------	------------------------------	------------------------------

Pasodinta miškininko Z. Truskausko atminimo giraitė

VACLOVAS TREPĖNAITIS

Įamžinant 2011 m. rugpjūčio paskutiniąją dieną Anapilin išėjusio iškilaus miškininko Zdislovo Truskausko atminimą, Miškų urėdų valdybos ir kraštiečių – Ignalinos miškų urėdijos miškininkų – iniciatyva Daugėlišio girininkijoje, prie kelio prisišliejusio Andrikavo miško pamiškėje gegužės 11 d. pasodinta 0,7 ha ąžuolų – liepų giraitė. Ją pasodinti buvo atvykę per 40 talkininkų: velionio žmona Regina, brolis Stasys Truskauskas, Kaišiadorių miškų urėdas, dar dešimt miškų urėdų, Aplinkos ministerijos Miškų departamento, Generalinės miškų urėdijos, Valstybinės miškų tarnybos, Valstybinio miškotvarkos bei Miškų institutų, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto, LMS, Ignalinos miškų urėdijos, žiniasklaidos atstovai. Šią iniciatyvą palaikė ir atkurtos nepriklausomybės pirmosios vyriausybės narių klubas, kuriam miškasodyje atstovavo šio klubo vadovas Albertas Sinevičius.

Nors padžiūvusį vagose pievos molžemį talkininkams nebuvę lengva miško sodikliais įkasti, kai kur teko duobeles gręžti ir „Stihl“ motogražtu, gražus sumanymas visus sutelkė bendram kilniam darbui, nepaisant amžiaus ir pareigų – per lauką rikiavosi ąžuoliukų ir liepaičių eilės. Pabaigtuves vainikavo šiai giraitėi pažymėti prie kelio atidengtas uteniškio tautodailininko Prano Kaziūno išskobtas stogastulpis, šalia pasodinti keletas augesnių ąžuoliukų bei iš Dubravos medelyno atvežta pušaitė, išauginta

iš Varšuvoje popiežiaus Benedikto XVI-ojo 2006 m. gegužę pašventintų sėklų.

Talkoje dalyvavęs generalinio miškų urėdo pavaduotojas Petras Kanapienis įteikė generalinio miškų urėdo Benjamino Sakalausko padėkas šio sumanymo įgyvendintojams – Ignalinos miškų urėdai Alfredui Aškelėnui, urėdijos inžinierei Jolantai Burokienei bei stogastulpio drožėjui uteniškiui Pranui Kaziūnui, padėkojo kolegoms už sumanymo palaikymą, įamžinant Z. Truskausko atminimą.

Miško upelio vingyje įrengtoje jaukioje ilgametėje poilsiavietėje, prie ugniakure verdamos tradicinės ignaliniečių žuvienės buvę bendradarbiai, kolegos, artimieji (prof. A. Juodvalkis, prof. R. Ozolinčius, miškų urėdai V. Mierkis, S. Truskauskas, buvęs miškų urėdas E. Kapturauskas, dr. K. Jaskelvičius) pasidalijo šiltais prisiminimais apie pernelyg anksti Anapilin išėjusį valstybės tarnautoją, visuomenininką, bičiulį, miškininką Zdislovą Truskauską.

Ignaliniečio Edmundo Kapturausko pastebėjimu, buvęs kraštietis Zdislovas paveldėjo iš Ignalinos miškų urėdijoje mechaniku dirbusio tėčio Stasio Truskausko daugumą gerų jo būdo savybių, kaip atjautą kitam; gebėjimą laisvai bendrauti su kiekvienu miškininku, nežiūrint jo pareigų, pažiūrų; sąžiningumą, pareigingumą, atsidavimą profesijai. Stasys Truskauskas prisiminė, kaip prieš 20 metų ištikus nelaimėi autoavarijoje, jį ir vaikus globojo, rėmė brolis Zdislovas.

Trakų miškų urėdo Vyganto Mierkio nuomone, buvęs kolega Zdislovas visose pareigose dirbdamas buvo darbštus, kruopštus, paprastas ir reiklus, nenuolaidžiavo net ir savo bičiuliams, ilgamečiams bendradarbiams.

Prof. Remigijaus Ozolinčiaus žodžiais, mūsų atmintyje Z. Truskauskas išliks kaip įvairiapusė asmenybė, inteligencijos, santarvės skeleidėjas tarp miškininkų, nieko neįžeidęs, neužgavęs, į kasdienes darbo, gyvenimo aktualijas stengėsi žiūrėti giliau ir plačiau, pasverdavęs kiekvieną savo žodį. Gal todėl taip anksti ir sudegęs... □

AUTORIAUS nuotraukas

MAMERTO KRAPAUŠKO nuotrauka

Nederlingose žemėse suoš miškai

NIJOLĖ PETROŠIŪTĖ

Balandžio 27-ąją Telšių miškų urėdijoje vykusios šventės (oficialiai vadintos miško sodinimo talka) pradžia – prieš dešimtmetį, 2002-ųjų pavasarį, kuomet susirinkę į tradicinę miško sodinimo talką šios miškų urėdijos miškininkai patys sau pasižadėjo per dešimtmetį įveisti 1000 ha naujų miškų ūkininkauti netinkamose, apleistose žemėse – kas metai po 100 ha. O jei žemaitis sykį pasakė, tai ir bus „tep, o ne kitep.“

Telšių miškų urėdas Bronislovas Banys, Žemaičių draugijos pirmininkas Andrius Bacys ir generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas, talkoje gavęs Žemaičio pasą

Ir patys sodino, ir kitus ragino

Miškingumas Telšių apskrityje nedaug teviršija šalies vidurkį – 36,1 proc. Urėdijos valdomų valstybinės reikšmės miškų plotas yra 34,7 tūkst. ha. Kur kas daugiau urėdijos teritorijoje ošiančių miškų priklauso privatiems savininkams – 42,9 tūkst. ha. Telšių miškų urėdijos ribose yra daugiausiai privačių miškų Lietuvoje. Todėl Telšių miškininkai ne tik patys sodina miškus, bet ir ragina tai daryti privačių žemių savininkus, padeda jiems parengti

projektus: 2009-aisiais urėdija patvirtino privačių žemių savininkų projektus 120 ha miško įveisimui, 2010 m. – 155 ha, 2011 m. – 164 ha. Urėdija pasirūpina ir visų rūšių sodmenimis, reikalingais miškų įveisimui. Jų sodmenys jau daugelį metų auginami taikant pažangias technologijas, todėl jų prigijimas yra ko ne 100 proc.

Pasodinti ir parodyti

Telšių miškų urėdijos urėdas Bronislovas Banys neslepia, jog veisti naujus miškus

Medelius sodina Žarėnų girininkijos girininko pavaduotojas Arūnas Tamavičius (kairėje) ir girininkas Vidas Bagdonas su talkininkais

nėra lengva. Pirmiausiai sunku gauti žemės, nes Lietuva yra žemdirbystės kraštas ir kiekvienas žemės lopinėlis, jei jis tinka ūkininkauti, tam ir išnaudojamas. O ten, kur sunkiai įžengiamos pelkės, ir medis neauga. „Taip ir rankiojom tą 1000 ha: gau ni žemės, tarkim, 50 ha, o mišką įveisti gali tik kokiuose 5 ha. Bet ir tuo džiau gėmės. Su Gamta mes nekariavome, per prievartą medžių į pelkę nekišome, į miškų veisimą žiūrėjome tik ūkiškai. Gautų žemių specialiai nemelioravome, nesususinome, nes žinome, jog pati Gamta susitvarkys taip, kaip jai reikės. Jei Gamta nuspręs, jog toje ar kitoje vietoje turi ošti miškas, tai ji tuo ir pasirūpins. Mes tik mažus griovelius kai kur prakapstėme, kad visai neužmirk tų. Labai stengėmės išsaugoti bioįvairovę. Mūsų sodintuose miškuose daug įvairaus dydžio salelių, kurias labai mėgsta paukščiai, kiti Gamtos tvariniai“, – pasakoja miškų urėdas B. Banys ir kartu primena, jog jų miškuose tenka ūkininkauti itin lanksčiai, nes daugiau nei 40 proc. miškų turi saugomų teritorijų statusą, o vadinamųjų ūkinių miškų procentas jų valdose mažesnis nei daugelyje kitų šalies urėdijų.

Atsiklausdami Gamtos

Miškų urėdas sako, jog jie niekada nesivaikė fanaberijos ir sodindami bet kokį medelį žiūrėjo kūrybiškai: „Be abejo, pasigirti, jog pasodinai ažuolyną, būtų malonu. Bet pasodinti mišką ir jį užauginti – visai ne tas pat. Su ažuolais, oi, daug yra „klapatų“, reikalingos didelės investicijos. Ažuolas – didingas medis, bet ir išrankus, reikalaujantis ypatingos priežiūros, geros žemės, ko, beje, mes ir neturime. Mūsų krašte dominuoja eglynai, tad į natūraliai susiformavusią medžių įvairovę žiūrėdami ir naujus miškus veisėme: ant kalvų sodinome egles, pakalnėse, kur šlapiau – berželius, o kur visai šlapia – juodalksnius. 42 ha pasodinome ir ažuolų.“

Atsiklausiant Gamtos apsodinti visi 1000 ha ir miškai įveisti netgi tokiose žemėse, kurios ne tik per visą Nepriklausomybės laikotarpį, bet ir „kolchozmečiu“ nebuvo naudojamos žemės ūkiui. Tie plotai buvo tarsi žmonių užmiršti arba „nurašyti“ kaip visiškai netinkami ūkininkavimui. „Į tokias nederlingas, dažniausiai užmirkusias žemes neverta investuoti daug lėšų. Ūkiniui ir ekologiniui požiūriui geriausia nenaikinti susiformavusios bioįvairovės, o mišką įveisti tik ten, kur jis gali natūraliai augti be melioracijos ar kitokių žmogaus įsikišimų.“

Užsiauginti žmogų

Į 1000-ojo ha sodinimo talką Ubiškės girininkijos Pavirvytės kaime balandžio 27 d. prigužėjo didelis būrys miško bičiulių. Būtent bičiulių, su kuriais Telšių miškų urėdija bendrauja jau daugelį metų. Atvyko generalinis miškų urėdas Benjaminas Sakalauskas, Seimo narių, aplinkosaugininkų, Telšių ir Plungės savivaldybių atstovai, seniūnijų darbuotojai, policijos pareigūnų, ugniagesių, jaunųjų miško bičiulių, kuriems Telšių miškų urėdija skiria daug dėmesio, nes žino, jog žmogų, kaip ir medį, reikia užsiauginti. Šiaip jau miškų urėdas dėl masinių miško sodinimo talkų turi dvejopą nuomonę: kai vienu metu sugūra labai daug talkininkų, miškui iš to naudos nedaug tebūna. Tokių talkų metu pasodinti medeliai prasčiau gyja. Medis – gyvas, jį reikia mokėti pasodinti. Bet iš kitos pusės, miškininkų bendravimas su visuomene, pasibuvimas kartu taip pat labai reikalingas, nes ir liaudies išmintis sako, jog reikia lenkti medį, kol jaunas. Žmogus, pats sodinęs medį, jo niekada nenulauš. Žiū, kaip gražiai ošia miškininkų su jaunaisiais miško bičiuliais pasodintas 1000-mečio parkas prie Germanto.

Netruks suošti miškas ir 1000-ajame Telšių miškininkų įveistame hektare. „Tai diena atminti mes tarsi simbolinį paminklą pastatėme, akmenį atritinome ir visi, baigę darbą, prie jo nusifotografavome. Išties maloni šventė buvo, nes susirinko visi tie, kurie padeda mums spręsti problemas kasdienybėje, ir šventėse kartu su mumis būna.“

Pirmieji želdiniai jau praaugo sodintojus

Platelių girininkijos girininko pavaduotojas Vidmantas Balsys

AUGUSTINO JONUŠO nuotraukos

1000-čio miško nepavogė

Toje vietoje su miškų urėdu Bronislovu prisiminėme 1000-ojo ha talką lydėjusį sodinukų vagystės skandalą, kuomet iš Ubiškės girininkijos buvo pavogti jau sodinimui paruošti eglių sodmenys. Tačiau nuoširdūs miškininkų bičiuliai policininkai netruko pagauti vagis, o sodinukus atgalios sugrąžinti. Šiandien jų vagys jau ir teismo bausmių sulaukė.

Ar tai reiškia, jog 1000-ojo ha talka dėl vagystės galėjo ir neįvykti, jei ne operatyvus pareigūnų darbas? „Ne, tikrai šiuo atveju talkai nebūtų buvę sutrukdyta, nes vagys pavogė ne tam sodinimui paruoštus sodinukus. Tik taip jau sutapo, jog jie pavogė būtent iš tos pačios girininkijos. Tuomet ir nuskambėjo per žiniasklaidą, jog mūsų jubiliejinę talką kėsintasi „nugvelbti“. O mes nepuolėme paneiginti: talka įvyko, sodmenis atgavome, o visa kita – nebe mūsų rūpestis. Jei kažkas iš to pasidarė šokią tokią sensaciją, tebūnie...“ – šypsosi miškų urėdas ir pasvajoja, kaip jų įveisti miškai atrodys po kokių 50-ties metų... □

Tęsiamos miškininkų ir visuomenės bendradarbiavimo tradicijos

Bendras miško sodinimas tapo kasmetine gražia miškininkų su visuomene bendradarbiavimo tradicija – beveik visose miškų urėdijose pavasarį surengtos tokios miškasodžio talkos.

Kartu su aplinkos ministru

Į Trakų girininkijos Miškinių mišką balandžio 27 d. atvyko gausus būrys talkininkų iš Aplinkos ministerijos ir Generalinės miškų urėdijos. Nepasididžiavo ir aplinkos ministras Gediminas Kazlauskas pasidaruoti neįprastoje aplinkoje. Kartu su juo atvyko ministerijos kancleris Robertas Klovas, Miškų departamento direktorius Valdas Vaičiūnas, generalinio miškų urėdo pavaduotojas Gintaras Visalga, šių institucijų darbuotojai.

Nieko nelaukdami pagalbininkai čiupo sodiklius, pirštines ir, išklause trum-

Į sodimvietę skuba aplinkos ministras G. Kazlauskas

Tradicinis miškasodžio instruktažas

pą miškų urėdo pavaduotojo Dainiaus Tautio bei Trakų girininkijos girininko Jono Gecevičiaus instruktažą, kibo į darbą. Pernai iškirstoje plyno kirtimo biržėje buvo sodinamos pušaitės, eglaitės ir berželiai. Po gero pusdienio intensyvaus darbo apželdinta 1 ha želdavietės, kurioje pasodinta apie 5000 sodmenų.

Prieš savaitę šioje girininkijoje darbotvėsi nemažas būrys medžiotojų, kurie apželdė 0,6 ha plotą, pasodinę 3500 sodmenų.

Ropėjų ir Trakų girininkijose stropiai mišką sodino mažieji pagalbininkai iš Trakų pradinės mokyklos kartu su tėveliais ir mokytojais, nepabūgę net lietaus. Šioje girininkijoje per miškasodį darbotvėsi ir „Faberlic“ kompanijos atstovai, pasodinę 6000 sodmenų. Kaip ir kiekvienais metais, daug talkino miškasodžio darbuose Trakų miškų urėdijos jaunieji miško bičiuliai.

Šios talkos, kaip sakė aplinkos ministras G. Kazlauskas, jau tapo gražia miški-

ninkų ir visuomenės bendradarbiavimo tradicija, rūpinantis žaliuoju mūsų krašto apdaru.

Šiomet Trakų miškų urėdijoje atkurta 230 ha miškų ir įveista 15 ha naujo miško, naujiems želdiniams pasodinta 1,1 mln. sodmenų.

Trakų MU inf.

Mišką sodina ministerijos kancleris R. Klovas

Miškasodžio pabaigtuvių talka Druskininkuose

Druskininkų miškų urėdijos Kabelių girininkijoje į miškasodžio pabaigtuvių talką gegužės 2 d. buvo atvykę Kabelių pasienio užkardos pareigūnai su vade Dale Tumasiene – bendromis jėgomis pasodinti paskutiniai eglės ir juodalksnio želdiniai. Druskininkų miškų urėdija dėkoja visiems talkininkams, siekiantiems prisidėti, kad Dzūkijos miškai augtų, žaliuotų ir džiugintų visus savo grožiu.

Druskininkų MU inf.

Kartu su pasieniečiais

Kuriamas ąžuolynas Pašilių miške

Kėdainių miškų urėdijos Labūnavos girininkijos Pašilių miške tęsiami 2009 m. pradėti „Neregėtos Lietuvos“ tūkstantmečio ąžuolyno sodinimo darbai. Gegužės 5 d. iš visos šalies regionų tęsti ąžuolų sodinimo į Pašilių mišką susirinko apie 200 entuziastų. Sveikinimo žodį jiems tarė foto albumo „Neregėta Lietuva 2009“ autorius fotografas Marius Jovaiša, Kėdainių miškų urėdas Juozas Girinas, kiti ąžuolų sodinimo iniciatoriai. Sodintojus į darbą išlydėjo ir grįžtančius pasitiko Kėdainių kultūros cento liaudiškos muzikos kapela.

Šiomet pasodinta 4 tūkst. ąžuoliukų, o per 4-erius metus, palaipsniui iškertant išretėjusius brandžius medynus, bendras pasodintų ąžuoliukų kiekis jau artėja prie 20 tūkst., neskaitant paliekamų savaiminukų ir anksčiau pasodintų želdinių su ąžuolu. Tikimasi seno miško vietoje įveisti apie 40 ha ąžuolyną, kuriame numatoma suprojektuoti ir pasodinti ąžuolų alėjas, įrengti pėsčiųjų takus, rekreacinę infrastruktūrą.

JURATĖS REČIŪNIENĖS – KUUSIENĖS nuotrauka

Kėdainių MU inf.

KAZIO VUTENCO nuotrauka

Būginių miškuose – 1100 ąžuoliukų

Biržų miškų urėdijos miškininkai balandžio 27 d. į Būginių girininkiją pakvietė Biržų bei Pasvalio rajonų savivaldybių tarybų narius pasodinti ąžuolyną. Talkininkai įsitikino, kad miškaskodis – sunkus ir atsakingas darbas: sunkioje, o vietomis dar ir šlapioje, kelmuotoje dirvoje specialiais sodikliais reikėjo paruošti sodinimo vietas ąžuoliukams, kartu teko neštis darbo įrankius, sodmenis, apsaugas medeliams ir medinius kuolus joms pritvirtinti. Grupelėmis pasidaliję talkininkai pernykštėje plyno kirtimo biržėje pasodino 1100 ąžuoliukų.

Po talkos atsigaivinta vėsia sula, sudainuotas Biržų miškų urėdijos himnas, miško poilsiavietėje surengtos draugiškos tinklinio varžybos, pasibaigusios lygiosiomis.

Biržų MU inf.

Biržiečių talkininkai

Šiomet bus atkurta 9340 ha ir įveista 852 ha naujų miškų

Generalinės miškų urėdijos duomenimis, šiemet numatyta atkurti 9340 ha valstybinių miškų: per 4,5 tūkst. ha kirtaviečių bus atkurtos želdiniais, 2,2 tūkst. ha turėtų atželti savaime, dar per 2,5 tūkst. ha bus taikomas mišrus miško atkūrimo būdas želdiniais ir želiniais. Daugiausia miško numato atkurti Panevėžio (450 ha), Ukmergės (422 ha) ir Biržų (375 ha) miškų urėdijos. Nuo 2010 m. škvalo nu-

kentėjusios miškų urėdijos pernai atkūrė 579 ha pažeistų medynų, šiemet numatyta atkurti 1152 ha: Varėnos miškų urėdijoje – 266 ha, Valkininkų – 247 ha, Dubravos – 140 ha, Švenčionėlių – 117 ha, Kaišiadorių – 98 ha, Prienų – 90 ha.

Praėjusiais metais miškų urėdijos įveisė 786 ha naujo miško, šiemet bus įveista 852 ha: daugiausia Tytuvėnų (100 ha), Telšių (90 ha), Marijampolės (64 ha) ir Šiaulių (58 ha) miškų urėdijose.

MG inf.

Gyja škvalo sužeisti miškai

ALDONA KVEDARIENĖ

Prieš dvejus metus praūžęs škvallas ne tik „iškirto“ dar nesubrendusius miškus, bet į juos priviliojo ir kenkėjus. Vienas iš jų – pušinis straubliukas. Ypač daug vargo su juo turėjo grynų pušynų – Varėnos miškų – miškininkai.

Taip atrodo dabar Glūko girininkijos kirtavietės

Kasa duobes

„Atrodo, jog pagaliau jo atsikračiau“, – apėjęs iš vakaro miške iškastas duobutes lengviau atsikvėpė Varėnos miškų urėdijos Glūko girininkijos girininko pavaduotojas Algis Lukšys.

Ant delno jis laikė voro dydžio vabalą. Jis buvo tamsiai rudas, per nugarą pasipuošęs dviem auksinės spalvos juostelėmis, turėjo straubliuką. Nuo to ir va-

balo pavadinimas – pušinis straubliukas. Tai vienas žalingiausių spygliuočių želdinių kenkėjų. Po 2010 m. rugpjūčio škvalo Glūko girininkijoje sklido šviežios medienos aromatas – buvo išlaužyta, išversta plynai apie 400 ha miškų. Juose gulėjo apie 120 tūkst. ktm medienos. Blogiausia, jog medžiai ir toliau nepaliovė griūti. Lūžo plynių pakraščiai, paskiri medžiai. Medienos kvapas viliojo pušinį

straubliuką. „Duobutėse rasdavome po 20 ir daugiau kenkėjų“, – pavasarį po škvalo prisimena Glūko girininko pavaduotojas.

Šį pavasarį randa vieną, kitą. Nemažai duobučių buvo ir visai tuščių. Nepaisant to, miško darbininkas Alvydas Tramkauskas jas kasa ir šį pavasarį. Dešimt žingsnių vaga, dešimt tarp vagų – duobutė, dešimt į ilgį, dešimt į plotį – vėl

Pušinis straubliukas – vienas žalingiausių pažeistų pušynų kenkėjų

Tokių duobučių – straubliukų gaudyklių per dieną iškasama iki 3 ha plote

duobutė. Taip jis nužingsniavo 40 ha. Nužingsnios dar dvigubai tiek – šį pavasarį Glūko girininkija atsodino 126 ha škvalo išverstų miškų. Visame plote teks iškasti gaudomąsias duobutes straubliukams. Sizifo darbas, tačiau jei ką tik pasodintą mišką užpultų šie kenkėjai – jis žuvęs. O jei straubliukai žiedu apgraužtų stiebą, žūtų ir ūgtelėję medeliai.

Anksčiau prieš šiuos kenkėjus miškininkai, pasodinę mišką, medelius apipurškėdavo insekticidais. „Dabar, kai sertifikavome miškus, chemijos naudoti negalime“, – sako Glūko girininkijos girininko pavaduotojas. Dešimties metrų kvadrato iškastos duobutės tapo pagrindine želdinių apsaugos nuo pušinio straubliuko priemone. Jos turėtų būti kastuvo (be koto) ilgio, pločio ir gylio, bet darbininkas A. Tramkauskas kasa gilesnes – didesnė tikimybė, jog į jas sukritę straubliukai neišlips.

Laukė metas

Miškų sanitarijos mokslas sako, jog norint išvengti pušinių straubliukų, kaip ir kitų kenkėjų antplūdžio, reikia kuo skubiau sutvarkyti stichijų pažeistus miškus. Teorija, kaip dažnai būna ir kaip sakoma, – sausa šaka.

Varėnos miškų urėdas Tomas Bazevičius vadovauti šiai miškų urėdijai atėjo pernai liepą – metai po škvalo. Miškus, kaip jis tvirtina, rado jau sutvarkytus: „Visos vėjalaužos buvo išpjautos, mediena iš kirtaviečių ištraukta“. Bet pušinių straubliukų antpuolio išvengti nepavyko.

Glūko girininkijoje gaudomosios duobutės kasamos ne tik po miškasodžio, bet ir prieš jį. Tokiu būdu apskaičiuojama, kiek kokiam miško plote yra šių miško kenkėjų; tai padeda pasirinkti plotus miškų atkūrimui. Jei vienoje duobutėje kenkėjų rasdavo daugiau nei penkiolika, miškasodžio nepradėdavo. „Toje vietoje neverta sodinti miško – tik nuostolį turėsi“, – tikino girininko pavaduotojas A. Lukšys.

Pušinio straubliuko generacija trunka 1,5-2 metus. Esant nepalankioms sąlygoms – džiūvant kelmams bei medienos liekanoms kirtavietėje, šio kenkėjo populiacija mažėja ir nebekelia pavojaus.

Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai reikalauja, jog kirtavietės būtų atkurtos per 3-ėjus metus. Tad pernai rudenį Varėnos miškų urėdijos miškininkai atsodino 78

Varėnos miškų urėdas T. Bazevičius (kairėje) ir vyriausiasis miškininkas D. Stankevičius apžiūri škvalo pažeistuose miškuose įveistus želdinius

ha škvalo plynai suniokotų miškų. Plotus parinko itin atidžiai. Na, o šįmet, kai atlėgo straubliuko pavojus, prasidėjo didysis darbųmetis. „Šį pavasarį atsodinome apie 218 ha“, – pasibaigus miškasodžiui suskaičiavo miškų urėdas T. Bazevičius.

Atsodinti plotai sveiki

Kelmai, medžių šaknys, išverstos žemės kupstai, smulkių šakų liekanų paklotė – škvalo pėdsakai Varėnos miškuose dar ilgai bus matomi. Bet pro juos jau šviečia vingiuojančios smėlio juostos – suartos vagos, o jose viena paskui kitą sutūpusios pušaitės. „Kaip kopūstai visos“, – džiaugėsi jomis Glūko girininkijos girininko pavaduotojas.

Pušaitės iš tiesų kaip per lietu pasodinti kopūstai tvirtai laikėsi įsikabinusios į smėlį. Nė vienos pageltusios, apvytusios, nė vienos skurstančios, ligos ar straubliuko pakąstos. Kai kurios jų jau leido ūglius – prigijimas, pačių miškų šeiminkų stebėjimu, – ne mažesnis nei 90 proc. Tam įtakos turėjo ne tik atkakli miškininkų kova su kenkėjais, miškų atkūrimui tinkamų plotų ir laiko parinkimas, bet ir sodmenų kokybė.

Spėjo išauginti sodmenis

Įprastai Varėnos miškų urėdija kasmet pasodindavo apie 700 tūkst. sodmenų. Po škvalo jų prireikė apie 1,5 mln. Dvigubai daugiau sodmenų išauginti atvirame grunte būtų neužtekę laiko. Jame augi-

nami ne mažiau nei 2-ėjus metus. Tačiau miškų urėdija turėjo 18 šiltnamių. Vieno jų plotas siekia 0,05 ha. Šiltnamiuose sodmenis galima išauginti per metus. „Štai ką tik pasėjome, o kitą pavasarį jau vešime juos į mišką“, – rodė medelyno viršininkė Gintarė Baliukonienė. Kai sodinukai išauga, liepos antroje pusėje jie atidengiami. „Sodinukai sumedėja, tampa atsparūs šalčiams“, – paaiškino medelyno šeiminkė.

Šį pavasarį miškų urėdijos medelyno šiltnamiuose pradėjo veikti nauja automatinė lietinimo sistema. Senoji buvo jau susidėvėjusi, veikė ne visi purkštukai, tad laistė ji labai netolygiai. „Dėl to praradavome nemažai sodmenų“, – pastebėjo miškų urėdas.

Naujoji lietinimo sistema tolygiai palaisto visą pasėtą plotą. „Matote, kaip gražiai dygsta“, – rodė medelyno vadovė. Kitiems metams ji tikisi išauginti dar geresnės kokybės sodmenų.

Per metus Varėnos miškų urėdija išsiugina apie 2 mln. vnt. sodmenų. Šio kiekio pakanka ne tik savo reikmėms, lieka dar ir miško savininkams. „Viename hektare sodiname 6-7 tūkst. vnt. pušies sodmenų“, – sakė miškų urėdas. Tad jei vieną kitą pažeis straubliukas, miškas augs.

Kirtavietės šturmuoja šįmet

Škvalas pažeidė dešimties šalies miškų urėdijų miškus. Tačiau nė vienai jų su pušiniu straubliuku kovoti taip, kaip Va-

rėnai, neteko. „Kasame ir mes duobes, bet tik kontrolei“, – sakė kaimyninės Valkininkų miškų urėdijos urėdas Arvydas Strazdas.

Valkininkų miškų urėdija dėl škvalo turėjo apie 350 ha plynų kirtimų. Didžiąją jų dalį (300 ha) miškų urėdija atsodino taip pat šį pavasarį. 40 ha buvo pasodinusi po škvalo – tų pačių metų rudenį. „Nepastebėjome, jog sodmenis būtų nušienavęs straubliukas“, – sako Valkininkų miškų urėdas. Pasak jo, Valkininkų miškams pavojingesni žvėrys, nei straubliukai – kiekvieną medelį turi nutepti repelentais. Kitaip ne vieną jų rasi be viršūnės.

Su straubliuku susidurti neteko ir Prienų miškų urėdijai. „Škvalas buvo išvertęs mūsų miškus dešinėje Nemuno pusėje, kur nėra grynų pušynų“, – paaiškino Prienų miškų urėdas Robertas Judickas.

Varėnos miškų urėdijoje – gryni pušynai. Tik iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti, jog ūkininkauti juose lengviau nei mišriuose, lopinėliais išmėtytuose miškuose. Kiekvienas miškas turi savų ypatumų. Vientisi Varėnos pušynai nuo škvalo nukentėjo labiau nei kitų urėdijų miškai – dėl jo plynai teko iškirsti apie 500 ha. „Tikimės, jog rudenį pavyks atkurti beveik visus dėl škvalo mūsų miškuose atsiradusius plynus kirtimus“, – viliasi Varėnos miškų urėdas T. Bazevičius.

Škvalo kirtavietės šįmet šturmuoja ir kitos nuo jo nukentėjusios miškų urėdijos. Generalinės miškų urėdijos duomenimis, 2010 m. škvalas plynai „iškirto“ 1700 ha valstybinės reikėmės miškų. 571 ha jų buvo atkurta pernai. Šiais metais planuojama atkurti 1065 ha.

Glūko girininkijos girininko pavaduotojas A. Lukšys sako, jog šįmet pušinio straubliuko generacija jau pradėjo nykti

Pušinių straubliukų daugėja

Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus vedėjas **VIRGINIUS VASILIAUSKAS**:

Pušiniai straubliukai, *Hylobius* genties vabalai, priskiriami jaunuolynų kenkėjams. Valstybiniuose miškuose, pagal 2011 m. miškų urėdijų pateiktus duomenis, vabzdžių jaunuolynų kenkėjų naujų pažeidimų užregistruota 495 ha (t.y., 5 ha daugiau nei 2010 m.), ir 433 ha (87 proc.) iš šio ploto sudarė pušinių straubliukų pakenkimai. Daugiausia straubliukų pakenktų plotų buvo Švenčionėlių (154 ha), Radviliškio (51 ha) ir Kazlų Rūdos (41 ha) miškų urėdijose.

Pušinių straubliukų skaičiaus mažinimui šviežiose spygliuočių plyno kirtimo biržėse kastos duobelės 341 ha plote, t.y. beveik dvigubai daugiau nei 2010 m. Daugiausiai duobelė iškasta Varėnos (61 ha) bei Kazlų Rūdos (44 ha) miškų urėdijose. Užnuodytų jaukų išdėstyta 71 ha (į duobelę įdėti insekticide pamirkyti eglės žievės gabaliukai). Spygliuočių želdiniai ir žėliniai insekticidais nuo pušinių straubliukų pažeidimų profilaktiškai ir tiesiogiai saugoti 1212 ha. Kovai panaudotas sisteminio veikimo insekticidas *Actara 25WG*. Urėdijos

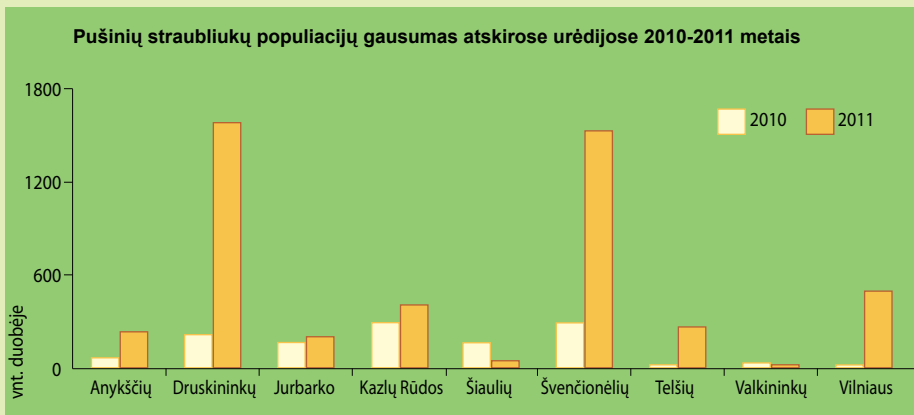
plačiai naudoja šį insekticidą, kaip patogią ir pakankamai efektyvią priemonę.

Valstybinės miškų tarnybos miško sanitarinės apsaugos skyrius vykdo pušinių straubliukų monitoringą. 2011 m. vidutinis šių vabalų skaičius, lyginant su 2010 m., padidėjo beveik visose miškų urėdijose, kur buvo vykdyti stebėjimai (žr. pav.), išskyrus Šiaulių ir Valkininkų.

2011 m. vidutiniškai į vieną duobelę pateko 522±303 straubliukų, t.y. beveik 4 kartus daugiau nei 2010 m. (134±15 vnt.). Sugautų pušinių straubliukų labiausiai pagausėjo Druskininkų ir Švenčionėlių miškų urėdijose. Absoliučiai daugiausiai vabalų sugauta Druskininkų miškų urėdijoje (1563±234 vnt. duobelėje), mažiau-

siai – Šiaulių ir Valkininkų, gausiausiai į duobes krito gegužės pradžioje (17-tą metų savaitę), t.y. net 4 savaitėm anksčiau nei 2011 m.

Kaip buvo prognozuota, 2011 m. pušinių straubliukų populiacija gerokai pagausėjo. Tam įtakos daugiausiai turėjo karšta 2010 m. vasara. 2011 m. vėl buvo palankūs straubliukams vystytis. Šių metų stebėjimai taip pat rodo didelį kenkėjo aktyvumą. Palankiausios sąlygos pušinių straubliukų veisimuisi – spygliuočių kirtavietėse. Geros sąlygos populiacijos pagausėjimui 2012-2013 m. – koncentruotose plynose spygliuočių kirtavietėse, iškirstose 2010 m. rugpjūtį praūžusio škvalo sudarkytuose medynuose.

Miškų urėdijų balandžio mėn. parduotų apvaliosios medienos sortimentų kainos, Lt/m³

Sortimentas	2012 m. balandžio mėn. vidutinė kaina	Indeksas 2012 m. sausis=100	2012 m. sausio - balandžio mėn. vidutinė kaina
Pušies pjautinieji rąstai	187	98,9	188
Eglės pjautinieji rąstai	200	99,5	201
Ažuolo pjautinieji rąstai	490	102,5	478
Uosio pjautinieji rąstai	200	85,1	232
Drebulės pjautinieji rąstai	130	98,5	132
Beržo pjautinieji rąstai	211	98,1	213
Juodalksnio pjautinieji rąstai	197	93,8	205
Pjautinieji spygliuočių smulkieji rąstai	153	100	155
Pjautinieji lapuočių smulkieji rąstai	125	102,5	123
Eglės popiermedžiai	80	89,9	87
Pušies popiermedžiai	87	94,6	90
Beržo popiermedžiai	94	83,2	107
Drebulės popiermedžiai	86	103,6	84
Uosio popiermedžiai	142	98,6	145
Plokščių mediena (spygliuočių)	75	97,4	76
Plokščių mediena (lapuočių)	73	98,6	74
Malkinė mediena	86	101,2	86
Iš viso apvalioji mediena	133	93,7	136

Kainos be PVM ir transporto išlaidų

GMU inf.

OLOFSFORS vikšrai ir grandinės medkirtėms, medvėžėms

Išvažiuosi visur ir visada!

UAB „MMC Forest“
Plungės 43, LT-90313 Rietavas
Tel.: 8 673 51506
El. paštas: info@mmc.lt
www.miskui.lt

Duobutės straubliukams gaudyti

Paskirtis. Duobutės kasamos, norint sumažinti straubliukų vabalų kiekį spygliuočių kirtavietėse.

Vieta. Duobutės kasamos spygliuočių miško (pušis, eglė) šviežiose (kai miškas iškirstas ne anksčiau nei prieš 6 mėnesius) kirtavietėse, kur sausos ir birios smėlio dirvos. Jei dirva jau paruošta želdiniams ar žėliniams, tuomet duobutės kasamos vagų dugne – straubliukų sugaunama daugiau, nei jas iškasus tarp vagų. Kirtavietės duobutėms kasti pirmiausia reikia parinkti tuose kvartaluose, kur pernai buvo straubliukų (*Hylobius*) pakenktų želdinių, žėlinių arba buvo pastebėti kenkėjai.

Paruošimas. Duobutės kasamos balandžio viduryje 1 ha po 80-100 vnt. Nuo miško pakraščio pradeda kasti lygiagrečiai 10-15 m atstumu. Kirtavietėje jos išdėstomos šachmatiškai apie 10x10 m atstumais. Duobučių sienelės turi būti vertikalios, lygios. Gylis – ne mažesnis kaip 35 cm, skersmuo – nuo 20 cm. Kai miško paklotė stora, duobutė pagilinama per paklotės storį. Iškastas gruntas pilamas į krūvelės apie 0,5 m atstumu nuo duobučių krašto. Priežiūrai palengvinti duobučių eilės pažymimos gairėmis.

Priežiūra. Duobutės valomos kas 7-10 dienų. Surenkami ir sunaikinami sugauti straubliukai, išrenkami ir paleidžiami naudingi vabzdžiai (žygiai, mėšlavabaliai), varliagyviai, kiti gyviai, duobelės dugnas išvalomas iki šviežio smėlio. Ypač svarbu duobes atnaujinti po lietaus: iškasamas pribiręs gruntas, palyginamos nuplautos sienelės. Duobelės naudojamos, kol nustoja į jas kristi straubliukai: dažniausiai iki rugsėjo pradžios.

Efektivumo didinimas. Į duobutes dedami sakais kvepiantys jaukai: pušų šakelės, spygliuočių žalios žievės šviežiai nulupti gabalėliai, spygliuočių plonraščių atpjovos, švieži sakai, spygliuočių pjuvenų maišeliai (suvilgyti terpentinu), kai šakelės ir mediena apdžiūna, jos pakeičiamos šviežiomis. Vabalams vilioti naudojami feromonai „Hylodor“.

Taip pat galima įdėti į duobutes po dvi spygliuočių plonraščių atpjovas. Jos statomos viena ant kitos duobutės dugno centre. Atpjovos dedamos balandžio pabaigoje – gegužės pradžioje, kai dieną oro temperatūra sušyla iki + 8 ... + 10° C. Atpjovos ruošiamos iš žalių šviežiai nupjautų pušies, eglės plonraščių su plona žieve. Atpjovų ilgis – 10-15 cm, skersmuo – 10 cm. Jos trumpam panardinamos į insekticido *Actara* 1 proc. koncentracijos tirpalą (mirkyti nereikia,

svarbu, kad sušlaptų paviršius). Prieš dedant į duobutę atpjovų viršutinė pjūvio plokštuma pavilgoma terpentinu.

Duobutės valomos kas 14 dienų, bet ne mažiau kaip 3 kartus nuo atpjovų įdėjimo. Kiekvieną kartą iš duobučių išimami įkrintę vabzdžiai, duobutės išvalomos. Atpjovos vabalus vilioja apie 2-2,5 mėnesius.

Klaidos. Įkrintę straubliukai išropoja iš negilių, neprižiūrimų, užslinkusių duobučių. Taip pat jie išlipa, jei duobutės iškastos ne smėlio, bet priemolio ir sunkesnėse dirvose, nes jų sienelių dirva nebiri. Mažiau vabalų sugaunama senose kirtavietėse lyginant su šviežiomis, jei duobutėse nenaudojami papildomi jaukai.

Išvados. Duobutės straubliukams gaudyti veiksmingos, jei kasamos šviežiose spygliuočių kirtavietėse, kuriose dirva yra biraus smėlio. Jas būtina reikėti valyti, išgauti įkritisius vabalus, atnaujinti apirusias sienelės ir pagilinti dugną, ypač tai aktualu po lietaus. Senesnėse kirtavietėse efektyvumo padidimui naudoti jaukus, kvepiančius vystančia spygliuočių mediena ir sakais: šakelės, žievė, medienos atpjovas, pjuvenas, sintetinius feromonus.

Parengta pagal Valstybinės miškų tarnybos Miško sanitarinės apsaugos skyriaus informaciją

Trakuose

aptartas vidinės miškotvarkos projektas 2011-2020 m.

Aplinkos ministrui šių metų balandžio 23 d. patvirtinus Trakų miškų urėdijos vidinės miškotvarkos projektą 2011-2020 metams, miškų urėdijoje gegužės 9 d. surengtas susitikimas su šio projekto rengėjais iš Valstybinio miškotvarkos instituto. Susitikime siekta pristatyti galutinius vidinės miškotvarkos projekto sprendinius bei miškų urėdijai ir girininkijoms perduoti visą šio projekto analitinę, planinę bei grafinę medžiagą.

Susitikime dalyvavo Trakų miškų urėdijos vadovai, girininkai, į aptarimą atvykę Miškotvarkos instituto direktorius A. Galaunė, direktoriaus pavaduotojai M. Lynikas, Š. Bėčius, 4-to miškotvarkos skyriaus, vykdžiusio miškų inventorizacijos darbus Trakų miškų urėdijoje, projektų vadovas N. Pivoriūnas.

Lietuvos miškotvarka šiemet mini 90-ies metų veiklos sukaktį, todėl Miškotvarkos instituto direktorius A. Galaunė informavo apie miškotvarkos darbų raidą šalyje, svarbesnius miškų tvarkymo darbų rezultatus. Projektų vadovas N. Pivoriūnas pristatė vidinės miškotvarkos projekto sudedamąsias dalis, pagrindines išvadas apie Trakų miškų urėdijos praeito vykmėčio ūkinę veiklą bei supažindino su svarbesniais projektiniais sprendiniais.

Aptarime pažymėta, kad Trakų miškų urėdijos teritorijoje bendras miškų plotas padidėjo 950 ha. Miškų urėdijai priėmus perduotus laisvo valstybinio miškų fondo bei žemės plotus, skirtus miškui įveisti, padidėjo ir valstybinės reikšmės miškų bei medynų plotas. Lyginant su praeita miškų inventorizacija, nustatyti didesni medynų tūriai. Bendras medynų tūris padidėjo 24 m³/ha, brandžių medynų – 34 m³/ha. Teigiamai įvertinta medžių rūšių kaita miškų urėdijos valdomuose miškuose. Spygliuočių medynų plotas padidėjo 624 ha. Jais buvo apželdintos plynumos bei žemė, skirta miškams įveisti. Minkštųjų lapuočių (beržynų, drebulynų, baltalksnynų) plotai sumažėjo 319 ha, jų kirtavietes atkuriant spygliuočiais ir kietaisiais lapuočiais, taip pat keičiantis vyraujančiais medžių rūšiais po ugdymo kirtimų. Teigiamai įvertinta jaunuolynų rūšių kaita. Dėl laiku atliktų ir pakankamos apimties ugdymo kirtimų padidėjo spygliuočių ir kietųjų lapuočių

jaunuolynų plotai, sumažėjo drebulės ir baltalksnio jaunuolynų. Praeitą vykmėtį medienos naudojimas Trakų miškų urėdijoje nebuvo intensyvus, todėl nemažėjo perbrendusių medynų plotas, ypač spygliuočių. Sumažėjo jaunuolynų plotai.

Pagal miškų tvarumo rodiklius Trakų miškų urėdijos prižiūrimi miškai yra našūs, vyrauja savaiminiai, mišrūs medynai, kuriuose gausu biologinės įvairovės elementų.

Gera vertinti miškų atkūrimo darbai. Pagal būklę geri želdiniai sudaro 89 proc., patenkinami – 11 proc. Blogų ir žuvusių želdinių nėra. Paliktose savaimėse želti kirtavietėse vyrauja beržai (43 proc.), juodalksniai (40 proc.), spygliuočiai (13 proc.). Netikslinės rūšys sudaro apie 2 proc. žolinių ploto. Atželę jaunuolynai yra mišrūs, ugdymo kirtimais toliau formuojami tiksliniai medynai.

Vidinės miškotvarkos projekto pagrindiniais sprendiniais nustatyta 73,5 tūkst. m³ pagrindinių kirtimų metinė apimtis, kurių ekvivalentinis plotas – 254 ha. Metinės jaunuolynų ugdymo apimtys – 317 ha, retinimų – 139 ha, einamųjų kirtimų – 320 ha. Pagrindiniai kirtimai sudaro 69 proc., ugdymo – 21 proc., sanitariniai – 9 proc., kiti – 1 proc. kirtimo apimčių. Bendrojo medienos prieaugio naudojimas sudarys 68 proc. Želdinimu bus atkuriami 89 proc. būsimų kirtaviečių, vidutinė metinė želdinimo apimtis – 214 ha. Taip pat parengti projektiniai sprendiniai, susiję su miškovaivos bazės plėtra, miško sanitarine ir priešgaisrine apsauga, medžioklėtvarka, biologinės įvairovės apsauga ir rekreacija bei pateiktas projekto ekonominis, ekologinis ir socialinis vertinimas.

Vidinės miškotvarkos projekto viena iš sudedamųjų dalių yra gamtosauginių priemonių planas, kurį sudaro aprašomoji dalis ir miškų urėdijos bei atskirų girininkijų gamtosauginiai žemėlapiai su pažymėtais visais gamtosauginių priemonių plane išvardintais objektais. Gamtosauginių objektų aprašai pateikti konkrečiuose žiniaraščiuose kiekvienai girininkijai, aprašytos saugomos teritorijos, jų svarbiausios vertybės. Projekte išskirti naujai inventorizuoti ekologiškai vertingi plotai. Jų parinkta 1231 ha.

Taip pat parengtas rekreacinio sutvarkymo projektas, kurį sudaro aprašomoji dalis ir miškų urėdijos žemėlapis su pažymėtais rekreaciniais objektais. Projekte įvertintas miškų rekreacinis potencialas, paruoštas rekreacinių objektų sąvadas. Miškų urėdijai priklauso 37 įvairios paskirties rekreaciniai objektai. Parengtame projekte suprojektuota 12 naujų rekreacinių objektų ir numatyta 6 objektų rekonstrukcija.

Baigdamas projekto autorius N. Pivoriūnas padėkojo girininkijų ir urėdijos darbuotojams už bendradarbiavimą, pagalbą ir savitarpio supratimą, vykdant miškų inventorizavimo darbus ir rengiant vidinės miškotvarkos projektą. Savo ruožtu miškų urėdas V. Mierkis išsakė padėką Miškotvarkos instituto vadovams ir specialistams už parengtą didelės apimties vidinės miškotvarkos projektą, kurio pagrindu bus organizuojama miškų urėdijos veikla visą dešimtmetį.

Girininkams perduota girininkijų miškotvarkinė medžiaga ir palinkėta ja sėkmingai vadovautis.

MG inf.

Trakų MU archyvo nuotrauka

VALTRA

Individually Yours

3
GARANTIJŲ
METAI

sampo
ROSENLEW

Grégoire Besson
we're moving forward with you

Miškui skirtos
diskinės akėčios

Darbinis ilgis 2,00 m 2,30 m 2,50 m Diskų skaičius 8 8 9
Disko skersmuo (mm) 660 660/710/810 660/710/810
Svoris 1875 kg 1930 kg 2060 kg Galingumas 110 AJ 130 AJ 150 AJ

ROvaltra

Kalvarijų g. 125-602, LT-08221 Vilnius
Tel. (5) 2 737 000, faks. (5) 2 472 085, mob. tel. (687) 400 42
El. paštas: rovaltra@rovaltra.lt www.rovaltra.lt

Dėmesys miško genetikos ir selekcijos objektams

Be mokslinės minties taikymo praktikoje sunku įsivaizduoti šalies miškų raidos viziją. Todėl Kazlų Rūdos mokytoji miškų urėdija glaudžiai bendradarbiauja su Miškų instituto, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto bei KMAI kolegijos mokslininkais.

Šios abipusės veiklos, pradėtos 1967 m., vaisiai – daugiau kaip 720 ha mokslinio tyrimo ir mokymo objektų. Visa tai tapo gyva laboratorija mokslui darbuotojams, mokymo objektais miškininkystės studentams bei kvalifikaciją keliantiems miškininkams. Išskirta ir nemažai selekcinė sėklininkystės objektų. Jų priežiūra vykdoma taip pat bendromis pastangomis, urėdijos miškininkams prisiimant nemažą būtinų darbų dalį.

Įveistų želdinių pagrindu toliau tiriama pušies želdinių tankumas, mikorizės efektas ir intensyvaus tipo sėklinių plantacijų sukūrimas. Kuriama eglės ūgelių reprodukcinė plantacija klonuoti sodinamajai medžiagai auginti. Visiems želdiniams sudaryti pasai. Kelių dešimtmečių kruopštaus darbo rezultatai įvertinti Aplinkos ministerijos bei Švietimo ir mokslo ministerijos (2004 m.), Lietuvos mokslų akademijos (2010 m.) paskatomis.

Apžiūrėti šiuos miško genetinius objektus balandžio 16 d. į mūsų urėdiją buvo atvykusi grupė mokslininkų genetikų – selekcininkų iš ASU, Miškų instituto bei Seimo narys miškininkas Justinas Urbanavičius. Kartu su miškų urėdijos vadovais, specialistais svečiai pabuvojo 9 objektuose, kuriuos išsamiai pristatė jų autoriai doc. Julius Danusevičius, doc. Rimvydas Gabrilavičius ir prof. Darius Danusevičius.

REDO RUTKAUSKO nuotraukos

Apžiūrėję objektus ir išklausę jų pristatymus, svečiai pripažino šių objektų svarbą ateities Lietuvos miškams, mokslui tyrimams. Seimo narys Justinas Urbanavičius padėkojo mokslininkams ir miškininkams už šių objektų sukūrimą ir priežiūrą, jų neįkainojamą vertę, pasiektą kelių dešimtmečių kruopščiu darbu. Jo nuomone, būtina šiuos objektus ir toliau sėkmingai prižiūrėti ir saugoti.

Kazlų Rūdos MMU inf.

Naujos pareigos

Generalinėje miškų urėdijoje:

ELENA KIČIENĖ, dirbusi Bendrojo skyriaus specialiste, pačiai prašant 2012 m. balandžio 30 d. atleista iš šių pareigų;

INDRĖ RADŽIUKYNIENĖ, g. 1971 m., baigusi 1998 m. VU, įgijusi žurnalisto kvalifikaciją, 2012 m. gegužės 2 d. priimta Bendrojo skyriaus specialiste;

TOMAS MACKONIS, g. 1986 m., baigęs VGTU, įgijęs informatikos inžinerijos specialybę, laimėjęs konkursą, 2012 m. gegužės 14 d. paskirtas Informacinių technologijų skyriaus vyriausioju specialistu.

Rokiškio miškų urėdijoje:

DANGUOLĖ LAPINSKIENĖ šalių susitarimu 2012 m. vasario 29 d. atleista iš vyriausiosios buhalterės pareigų;

DAIVA ANDRIŪNIENĖ, dirbusi vyriausiojo buhalterio pavaduotoja, 2012 m. balandžio 2 d. paskirta vyriausiąja buhalterė;

GINTAUTAS BARONAS, dirbęs miškų urėdo pavaduotoju, 2012 m. balandžio 23 d. šalių susitarimu atleistas iš šių pareigų;

JULIUS ADAMONIS, dirbęs šioje miškų urėdijoje miškotvarkos inžinieriumi, 2012 m. balandžio 26 d. paskirtas vyriausioju miškininku.

Iggesund forest PAGAMINTA ŠVEDIJOJE!

Viskas Jūsų medkirtei :

- Pjovimo juostos ir žvaigždutės
- Pjovimo grandinės
- Varančiosios žvaigždutės
- Markiravimo dažai

Atstovas Lietuvai
UAB „MMC Forest“
 Plungės 43, LT-90313 Rietavas
 Tel.: 8 673 51506
 El. paštas: info@mmc.lt
 www.miskui.lt
 www.mmc.lt

HANDELSONDERNEMING
SCHRAUWEN B.V.

TECHNOLOGIJOS RYTOJUI...

Gamintojų atstovas Lietuvoje
S. Videikos įmonė „Santera“

www.miskams.lt

Tel.: 8 618 02000

El. p. mtt@miskams.lt

IB BETA FENCE

Vielos tinklai

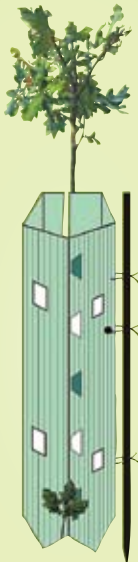
miškų, želdinių, žvėrinčių ir ganyklų aptvėrimui

Prekyba

UAB „SEGRIS“ oficialus atstovas

Vilkaviškis, mob. tel.: +370 656 74 003, +370 670 64 115, el. p. uabsegris@zebra.lt

MEDELIŲ APSAUGA

UAB „SEGRIS“

Vilkaviškis

Mob. tel.: +370 656 74 003,
+370 670 64 115

El. p. uabsegris@zebra.lt

DISTEIN

markiravimo dažai

Vokiška kokybė už gerą kainą!

*Kad miške
viskas būtų
aišku!*

UAB „MMC Forest“
Plungės 43, LT-90313 Rietavas
Tel.: 8 673 51506
El. paštas: info@mmc.lt
www.miskui.lt

OREGON®

A. Klovo įmonė – oficiali firmos „OREGON“ atstovė Lietuvoje
palankiausiomis kainomis siūlo pirkti

kreipiančiąsias juostas * pjaunančiąsias grandines * vedančias žvaigždutes medkirtėms

Tel. (8 45) 575700 * Faks. (8 45) 575702 * El. paštas: klovas2@takas.lt

Miško diena dviejų rajonų sandūroje

Medienos verslo partnerius ir bičiulius tradicinei miškasodžio talkai gegužės 3-ąją į Ukmergės ir Anykščių rajonų sandūroje esantį Pakeršių mišką pakvietė beržo fanerinį lukštą gaminančios bendrovės „Likmerė“ generalinis direktorius Mindaugas Kasmauskis. Miškasodyje dalyvavo su

Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas **Andrius Vancevičius** sveikina bendrovės „Likmerė“ generalinį direktorių **Mindaugą Kasmauskį** (dešinėje)

DAINIAUS VYTO nuotrauka

mišku ir medienos verslu susijusių visuomeninių organizacijų vadovai – Lietuvos miškininkų sąjungos prezidentas, ASU MEF dekanas doc. Edmundas Bartkevičius, Lietuvos nepriklausomų medienos matuotojų asociacijos prezidentas, ASU Miškotvarkos katedros vedėjas doc. Edmundas Petrauskas, Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas Andrius Vancevičius, Ukmergės miškų urėdas Vigantas Kraujalis, LMSA atstovai – valdybos pirmininkas dr. Algis Gaižutis, jo pirmasis pavaduotojas Kazimieras Šiaulyš, Miškininkystės reikalų komiteto pirmininkas Justas Budriūnas bei partneriai iš „SWEDSPAN Girių bizonas“. Svečiai pasveikino koncerną „Latvijas Finieris“, šiemet minintį 20-ties metų veiklos sukaktį.

Talkininkai netruko apsodinti beržo ir juodalksnio sodinukais 3 ha kirtavietę. „Likmerė“ generalinio direktoriaus Mindaugo Kasmausko teigimu, per bendrovės surengtas miškasodžio šventes Ukmergės rajone jau pasodinta apie 20 ha miško. Koncernas „Latvijas Finieris“ ir jos įmonė „Likmerė“ Lietuvoje vykdo selekcinį beržų veisimo programą. Pagal Suomijos firmos „Raute“ technologiją iš selekcinį sėklų išauginti konteineriuose beržų sodmenys miške per 50 metų pasiekia kirtimų amžių. Taip bendrovė siekia po 50 metų apsirūpinti gera žaliavine mediena. Lietuvos miškų savininkai taip pat nederlingose žemėse veisia beržynus, augindami žaliavinę medieną fanerai.

MG inf.

Dideliais kiekiais superkame
beržo ir juodalksnio rąstus
nuo 14 cm skersmens

LIKMERĖ

Informacija apie supirkimo kainas ir sąlygas internete: www.likmere.lt
telefonu: +370 340 60054
el. paštu: info@likmere.lt

Mandatas naujai dvejų metų kadencijai

MINDAUGAS JANKUS

Pastaraisiais metais Trakuose viešbučio „TRASALIS“ konferencijų salė tapo LMSA renginių vieta. Balandžio 20 d. čia surengta ataskaitinė – rinkiminė LMSA Generalinė asamblėja, kurioje išklausti šalies miško savininkų atstovų siūlymai, siekiai, aptarta, kaip toliau plėtoti darnią socialinę partnerystę. Į asamblėją atvyko 76 delegatai ir svečiai, tarp jų Seimo nariai Dalia Kuodytė, Jonas Liesis, Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vedėja Vilija Masaitienė, Valstybinės miškų tarnybos Miškų kontrolės skyriaus vedėjas Artūras Balčius, Miškų instituto direktorius prof. Remigijus Ozolinčius, Žemės ūkio rūmų vicepirmininkas Sigitas Dimaitis, kiti asociacijos socialiniai partneriai.

Dėmesį LMSA atstovams ir asociacijos rėmėjams parodė ir Trakų rajono savivaldybė: asamblėjos dalyvius pasveikino Trakų savivaldybės administracijos darbuotojai, aktyvistams įteikė leidinių apie Trakus. Miesto meno mokyklos moksleiviai surengė instrumentinės muzikos koncertą.

Nuveikti darbai ir ateities siekiai

Tradiciškai danų miško savininkų 1993 m. padovanoto varpelio skambėjimu LMSA Garbės pirmininkas prof. Stasys Mizaras ir valdybos pirmininko pavaduotojas Algirdas Brukas pakvietė pradėti Generalinę asamblėją. Apžvalgęs pranešime asociacijos veiklą per paskutiniuosius dvejus metus, LMSA valdybos pirmininkas dr. Algis Gaižutis pažymėjo, jog 2013 m. pavasarį asociacija jau minės veiklos 20 metų sukaktį. Kuriantis 1993 m. asociacijai, vargu, ar kuris iš jos steigėjų įsivaizdavo, kad šalyje (VMT duomenimis) bus apie 248 tūkst. miško savininkų, valdančių 837,4 tūkst. ha arba 38,6 proc. šalies miškų; kad LMSA vienas apie 6500 miško savininkų, 31 miško savininkų kooperatyvą ir įmonę; su asociacija bendraus per 20 su mišku susijusių verslo įmonių bei Žemės ūkio rūmai, Lietuvos nepriklausomų medienos mautuotojų, biokuro tiekėjų ir gamintojų „Litbioma“, medienos perdirbėjų „Lietuvos mediena“, standartų LST TK 17 „Mediena“, Lietuvos šilumos tiekėjų, kitos asociacijos.

Pagal finansines išgales LMSA taip pat bendrauja su kitų šalių analogiškais asociacijomis, dalyvauja tarptautiniuose jų renginiuose. Pernai LMSA atstovai dalyvavo 9 renginiuose Norvegijoje, Belgijoje, spalio 18-19 d. Vilniuje surengta tarptautinė konferencija „Lapuočių medžių teikiama nauda – parama verslininkams“. Vien pernai miško savininkų švietimui, konsultavimui LMSA surengė 50 kursų (1 savaitės trukmės), 15 miško dienų (1 dienos). Juose dalyvavo apie 1500 miško savininkų, apie 7600 jų suteiktos konsultacijos, lankantis miško valdose, rajonų skyriuose, informuojant telefonu, radijo laidose, tinklapyje www.lietuvos.miskai.lt. Daugelyje rajonų šį pavasarį taip pat vyko mokymo kursai. Anot A. Gaižučio, kiekvieno miško savininko pasiekimas yra asociacijos pasiekimas, taip pat, kaip ir nusižengimas privačiame miškininkavime.

Aktyvumas, pilietiškumas, nuoseklumas – taip trumpai apibendrino pasisakyme pastarųjų metų LMSA veiklą Žemės ūkio rūmų vicepirmininkas Sigitas Dimaitis.

LMSA veiklos pagrindinės kryptys ir toliau išlieka: plėtoti ir stiprinti organizacinę struktūrą, į rajoninę grandį įtraukiant kuo daugiau aktyvių jaunų žmonių, galinčių tinkamai atstovauti miško savininkams; daryti įtaką, rengiant teisės aktus, susijusius su privačiais miškais, saugomomis teritorijomis, medžiokle; organizuoti efektyvesnę miško savininkų mokymą, konsultavimą; rūpintis privačių miškų tvarkymu ir priežiūra; teikti informaciją apie privataus miškų ūkio aktualijas.

LMSA duomenimis, privatus miškų sektorius kasmet rinkai pagamina apie 2,5 mln. ktm medienos, gaunama apie 200 mln. litų metinių pajamų. Privačiuose miškuose yra nemažai nepanaudotos biokuro ruošai menkavertės medienos, kirtimo atliekų. Tokiam ūkio sektoriui racionaliai valdyti reikalinga valstybinė ir savivaldos sistema, kuri padėtų užtikrinti tolimesnę privataus miškų ūkio darnią plėtrą, ES paramos įsisavinimą, įvairių miško darbų, medienos pardavimo paslaugų teikimą palankiomis sąlygomis, privačių miškų sertifikavimą, kooperacijos plėtrą. LMSA siekia, kad miško savininkų kooperatyvams būtų taikomas žemės ūkio kooperatyvų statusas, jų veiklai skirta dalis ES paramos lėšų. Taip būtų sudarytos palankios teisinės, ekonominės ir organizacinės prielaidos kooperacijai privačiame miškų ūkyje.

Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vedėja Vilija Masaitienė informavo apie pokyčius privačių miškų tvarkyme: nuo šių metų balandžio 1 d. miško savininkai prašymą leisti kirsti mišką gali pateikti regionų miškų kontrolės pareigūnams internetu ir tokiu pat būdu gauti atsakymą; taip pat nebus reikalaujama kasmetinių miško darbų ataskaitos privačioje miško valdoje.

„Neįleido per duris, įlipsis per langą“ ...

Seimo narė istorikė Dalia Kuodytė pažymėjo, jog galinti paliudyti bet kurioje auditorijoje, kad LMSA, atstovaudama miško savininkų interesams, ypač aktyviai padėjo rengti Miškų, Saugomų teritorijų, Medžioklės įstatymų pataisas. Deja, interesų sankirtoje ne į visus LMSA siūlymus buvo atsižvelgta.

LMSA valdybos nario, Medžioklės reikalų komiteto pirmininko Kęstučio Tubio pastebėjimu, vienu iš sunkiausiai išjudinamų teisės aktų yra Medžioklės įstatymas, kurio 6 str. Konstitucinis teismas pripažino prieštaraujančiu šalies Konstitucijai. Delsiant keisti teisinės nuostatas dėl medžiojimo tvarkos privačiose žemėse, diskusijose kalbėjusio miško savininko Pauliaus Rakščio žodžiais, situacija primena praardytą bebrų užtvanką, iš kurios jau nesulaikomai veržiasi vanduo... K. Tubio teigimu, Anykščių rajone dalyje privačių miškų įsi-steigusio medžiotojų klubo pavyzdžiu pasekė ir kai kurie medžiotojai Šiaulių rajone – su miško savininkais sudaromos medžioklės plotams nuomos sutartys.

Miško savininko P. Rakščio manymu, reikia labiau sudominti privačia miškininkyste, miško verslais (pvz., biokuro ruošą) jaunus miško savininkus, nepriklausomybės metais užaugusią kartą, kuri čia matytų savo šeimos pragyvenimo šaltinį, perspektyvią ateitį, neieškotų sotesnės duonos kėsnio svetur. Bet pernai atmesta Miškų įstatymo pataisa, kuria siekta suteikti miško savininkams galimybę kurtis nuosavoje miško valdoje, plėsti tuštėjančių kaimų apgyvendinimą, užimtumą verslu, šią viziją ilgam nutolino. Seimo narės D. Kuodytės manymu, šios Miškų įstatymo pataisos vetavimas įskaudino ir buvusius tremtinius, jų palikuonis, neleidus atkurti mišku apželdytas buvusias jų gimtąsias sodybvietes. Ji kvietė kartu keisti visuomenės požiūrį į privačią nuosavybę. LMSA valdybos nario Rimanto Klimo nuomone, neturėtų būti toleruojamas senų sodybvičių apželdinimas, didinant šalies miškiningumą – tai reikėtų įvertinti istorijos eigoje.

Seimo narys Jonas Liesis, išreiškęs pritarimą miško savininkų siektoms Miškų įstatymo pataisoms, LMSA asamblėjos delegatus drąsino: „Neįleido per duris, įlipsit per langą“...

Paskata LMSA aktyvistams ir rėmėjams

Už aktyvų pasiaukojantį darbą, ginant saugomose teritorijose gyvenančių žmonių interesus, asociacijos veiklos plėtojimą LMSA valdybos nariui Rimantui Jonui Klimui suteiktas LMSA Garbės nario vardas. Už pavyzdinę organizacinę darbą, nuoširdumą ir energiją, atstovaujant, konsultuojant ir mokant privačių miškų savininkus, puoselėjančius ir atsakingai besitvarkančius savo valdose, LMSA Garbės raštai įteikti LMSA Pakruojo skyriaus pirmininkei Rimutei Kudulienei ir LMSA Plungės skyriaus pirmininkui dr. Eugenijui Barniškiui.

Už bendradarbiavimą su asociacija, aktyvų miško savininkų interesų atstovavimą, privačių miškų ir jų savininkų problemų dalykišką gvildenimą pareikštos LMSA padėkos: Nacionalinei mokėjimų agentūrai prie LR žemės ūkio ministerijos, LMSA valdybos nariams Mindaugui Šilininkui, Kęstučiui Tubiui, Žinių radijo laidos „Privatus miškas“ žurnalistui Kęstučiui Kučinskui bei informaciniam portalui Greenas.lt.

Asociacijos atminimo medaliai įteikti: Seimo nariams Daliai Kuodytei, Jonui Liesiui, Lietuvos nacionalinės premijos laureatui, džiazo muzikantui Petrui Vyšniauskui, Miškų instituto direktoriui prof. Remigijui Ozolinčiui, Aplinkos ministerijos Miškų departamento Privačių miškų skyriaus vedėjai Vilijai Masaitienei, Žemės ūkio rūmų vicepirmininkui Sigitui Dimaičiui. Pastarasis įteikė Žemės ūkio rūmų pirmininko padėkas LMSA aktyvistui Jonui Lipavičiui ir Algiiui Gaižučiui.

Įteikti pažymėjimai LMSA naujiems socialiniams partneriams – privatioms miško įmonėms, uždarsioms akcinėms bendrovėms. Asamblėjos metu į LMSA Trakų rajono skyrių priimti miško savininkai: Seimo narys Jonas Liesis ir džiazo muzikantas Petras Vyšniauskas (asamblėjos dalyviams jis sugrojo keletą kūrinių miško tema). Įteikus asociacijos nario

Perrinkta LMSA vadovybė

pažymėjimus, LMSA valdybos pirmininkas dr. A. Gaižutis išreiškė viltį, kad siekdami palankių pokyčių prie asociacijos prisidės vis daugiau miško savininkų, medienos verslo įmonių.

Perrinkta LMSA vadovybė

LMSA veiklą toliau koordinuoja perrinkta 20-ies narių vadovybė: valdybos pirmininko pareigos 2-ųjų metų kadencijai patikėtos Algiiui Gaižučiui, pirmininko pirmojo pavaduotojo – Kazimierui Šiauliui, pirmininko pavaduotojų – Algirdui Brukui ir Vidmantui Jusui; valdybos nariais perrinkti: LMSA Garbės pirmininkas Stasys Mizaras, Andrius Bajorūnas, Justas Budriūnas, Romas Cicėnas, Vidmantas Čaikauskas, Antanas Hofmanas, Rimantas Klimas, Jonas Lipavičius, Palmira Lipskienė, Edvardas Makelis, Sigitas Paulauskas, Saulius Tiričius, Kęstutis Tubis, Mindaugas Šilininkas, Vytautas Zaličkas, Faustas Matiukas. Atsistatydinus ilgamečiam valdybos nariui Visvaldui Cemnolonskui, į valdybą išrinktas šiaurietis Kęstutis Aukselis. Perrinkti ir LMSA 8 tematinė komitetų pirmininkai: Miškų politikos klausimų komitetui toliau vadovauja Stasys Mizaras, Miškininkystės reikalų – Justas Budriūnas, Aplinkosaugos reikalų – Rimantas Klimas, Medžioklės reikalų – Kęstutis Tubis, Prekybos mediena ir biokuro reikalų – Kazimieras Šiaulytis, Švietimo, mokymo, konsultavimo ir profesinio ugdymo – Edvardas Makelis, ES paramos miškų ūkiui reikalų – Vidmantas Jusas, Miško savininkų veiklos regionuose organizacinės plėtros – Romualdas Cicėnas. Administratore – projektų vadove nuo šių metų vasario 6 d. dirba Neringa Šidlauskaitė.

Priimta LMSA Generalinės asamblėjos rezoliucija, kurioje išdėstytos miško savininkams aktualiausios dabarties problemos. □

LMSA nario pažymėjimas įteiktas miško savininkui, džiazo muzikantui Petrui Vyšniauskui

JULIJOS PETROŠIŪTĖS nuotraukos

Žodis skaitytojui

Birželis – vasaros pradžia

*Dalgelį traukiau,
Vakarėlio laukiau.
Valio mano dalgelis,
Valio valio valio,
Valio šienpjovėlis,
Valio valio valio... –*

Rypavo mūsų seneliai, laukdami saulės šienapjūties dienos pabaigos.

Pasakyk man, kokią žoliapjovę turi, ir aš pasakysiu, kas tu esi – skelbia šiuolaikinė tautosaka.

Nebe pirmi metai, kai su savo antrąja puse niekaip negaliu pasidalinti lopo žemės. Ne, ne – turto mes dar nesidaliname. Ir žoliapjovę turim. Dvi. Ir gražios vejos turim. Gerą pushektarį. Ir savaitgalinius šiuolaikinio miestiečio privalomuosius ritualus kaimo sodyboje – vejos pjovimą – atliekam. Viskas, kaip pas visus.

„Prostamol uno“ reklamos įtikintas, atsikeliu brėkstant šeštadienio ar sekmadienio rytui, ir tiesiai nuo trobos laiptų žengiu ant klasikinės, britiškos, dviejų žoliapjovių išpuoselėtos vejos. Snobo pojūčiai manyje ima „kaifuoti“. Bet neilgai. Viršų pradeda imti biologo prigimtis ir kojos pačios nuneša mano kūną prie „karo zonos“. Tuoj bus dešimtmetis, kai su savo pačia kariauju dėl kiekvienos pėdos šito žemės lopinėlio. Tai kalvos šlaitas, daug metų nematęs dalgio, žoliapjovės, pjūklo, kirvio, sekatoriaus, kaupuko, kastuvo ir kitų padorios sodybos atributų.

Bet, dievulėliau, koks čia gyvybės kosmosas. Nuo smulkaus vabzdėlio, paukštelio iki tikro dekoratyvinių sodybos krūmų ir medžių siaubo – ožio. O jau žiedų margumynas!!!

Netikit manim, kad šitas, anot mano brangiausios, šabakštynas gražesnis už išpuoselėtas vejas, klombas, alpinariumus ir baseinus. Tada paskaitykit klasikus. Kad ir Baranauską, Vaižgantą ar Baltušį.

Smagios vasaros.

EUGENIJUS TIJUŠAS

Medžiotojų ir miškininkų kasmetinis bendradarbiavimas

ROMAS KUPSTAITIS,
VILMA KUBILIŪTĖ

Kasmet pavasarį Šakių miškų urėdijos miško apsaugos pareigūnai susitinka su rajono aplinkosaugininkais, urėdijos miškuose medžiuojančių medžiotojų klubų ir būrelių atstovais aptarti bendrus darbus, kanopinių žvėrių daromos žalos miškams sumažinimo bei prevencijos, medžioklės etikos klausimus. Pasikviečiama ir specialistų iš kitų institucijų.

Į susitikimą urėdijoje, vykusį balandžio 11 d., buvo atvykę ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miškininkystės katedros vedėjas doc. dr. Gediminas Brazaitis, Marijampolės RAAD Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos viršininkas Jonas Lažauninkas, Šakių rajono aplinkosaugos agentūros vedėjas Kęstutis Lopeta, šios agentūros gyvosios gamtos apsaugos inspektorius Vidmantas Olensevičius, rajono Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos viršininkas Juozas Žemaitis, Policijos komisariato Viešosios policijos skyriaus vyresnioji specialistė Rita Bernotienė.

Šakių miškų urėdija valdo 25 631 ha valstybinės reikšmės miškų, kurie sertifikuoti 5-eriems metams pagal RAIN-FOREST ALLIANCE SMART WOOD/NEPCON programą, kasmet atliekamas griežtas auditas. Produktyviai ūkininkau-

ti šakiečiai gali 20 936,5 ha valstybinių miškų. Medžioklė – kompleksinė miško ūkio dalis, kuri turi vykti pagal darnaus miškų ūkio principus.

Šakių miškų urėdo pavaduotojas Romas Kupstaitis informavo susitikimo dalyvius apie šiemet miškų urėdijoje būtinus atlikti miškų atkūrimo, apsaugos ir tvarkymo darbus; jiems ir laukinės gyvūnijos gausinimui, želdinių, žėlinių ir jaunuolynų apsaugai nuo kaponių žvėrių pakenkimų skiriamas lėšas; koks apskaitų metu 2009-2011 m. fiksuotas kanopinių žvėrių pakenkimo procentas miškui išnuomotose medžioklės plotuose (pagal girininkijas ir medžiotojų būrelius).

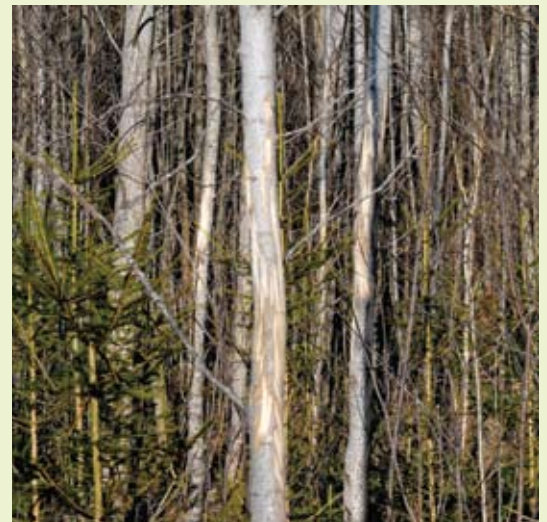
Šakių miškų urėdijos teritorijoje medžioja 14 medžiotojų būrelių ir 10 klubų, kurių dalis tenkinasi ir nedideliais laukų miškeliais.

Šakių miškų urėdijoje pirmą kartą (1993 m.) pasirašant miškų nuomos sutartis medžioklėms su rajono medžiotojų būreliais ir klubais, tuometis Šakių miškų urėdas Ksaveras Vaičiūnas buvo už tai, kad vienoje girininkijoje medžiotų tik vienas būrelis ar klubas. Taip miškininkams būtų lengviau tvarkyti medžioklės plotų nuomą, kitus reikalus. Suderintose vietose su žemės savininkais palaukėse žvėrių laukimui statomi medžiojimo bokšteliai,

DARIAUS JUOZAPAVIČIAUS nuotraukos

Stirnų nuskabytos eglaičių viršūnės

Vis daugiau medynų pažeidžiama laupant žievę

įrengiamos ir prižiūrimos žvėrių šėryklos. Pradžioje šios nuostatos iš dalies buvo laikomasi, nors medžiotojai ir nelabai tuo džiaugėsi. Bet reformų metu stambinant girininkijų valdas atsitiko taip, kad vienoje girininkijoje tenka medžioti 1-3 būreliams (klubams) arba tas pats medžiotojų klubas medžioja keliose girininkijose. Pvz., Lekėčių medžiotojų klubas nuomoja medžioklės plotus Lekėčių, Šilagirio, Sutkų girininkijose. Sutkų girininkijoje dar medžioja ir Lukšių medžiotojų būrelis, Šilagirio girininkijoje – „Volungės“ klubas. Klevinių girininkijoje medžioklės plotus nuomoja „Klevo“ ir „Pjaunis“ klubai, Šakių girininkijoje – Šakių medžiotojų būrelis ir Baltkojų klubas, Baltkojų girininkijoje – Slavikų medžiotojų būrelis ir Baltkojų klubas. Šakių miškų urėdijos miškininkų nuomone, tai nėra gerai.

Aptariant kanopinių žvėrių daromą neigiamą poveikį miško želdiniams ir žėliniams bei jaunuolynams, atkreiptas dėmesys į kanopinių žvėrių gausos pokyčius rajono miškuose (juos apžvelgė Rajono aplinkos apsaugos agentūros vedėjas Kęstutis Lopeta). Miškų urėdo pavaduotojo R. Kupstaičio pastebėjimu, girininkijose nekyla problemų dėl briedžių: esant sureguliuotai jų kaimenei, praktiškai nefiksuojamas neigiamas poveikis miškui, nors jie nemedžiojami. Bet jau kelinti metai Sutkų ir kaimyninėse girininkijose medžių žievę vis labiau laupo gausėjanti tauriųjų elnių banda (to nebuvo 20 metų). Todėl juos imta medžioti.

Šakių miškų urėdijoje pastaraisiais metais didžiausią žalą spygliuočių želdiniams ir žėliniams daro stirnos, skabydamos viršūninius pumpurus. Urėdijos duomenimis, vidutinis želdinių ir žėlinių pažeidimo procentas, pvz., Gelgaudiškio girininkijose miškuose 2009 m. buvo 25,7 proc., 2010 m. – 27,7 proc., 2011 m. – 13,6 proc. (medžioklės plotus nuomoja Gelgaudiškio MB); Šakių girininkijoje 2009 m. buvo 15,6 proc., 2010 m. – 16 proc., 2011 m. – 10,7 proc. (nuomoja Šakių MB); Sutkų girininkijoje 2009 m. buvo 27,7 proc., 2010 m. – 15,92 proc., 2011 m. – 18 proc. (nuomoja Lukšių MB); Plokščių girininkijoje 2009 m. buvo 16,85 proc., 2010 m. – 12,27 proc., 2011 m. – 8,4 proc. (nuomoja „Žalgirio“ klubas); Klevinių girininkijoje 2009 m. buvo 12,93 proc., 2010 m. – 7,67 proc., 2011 m. – 20,59 proc. (nuomoja „Pjaunio“ klubas).

Šių želdinių pakenkimo procentų medžiotojų būrelių ir klubų atstovai susitikime neneigė, nes kiekvieną pavasarį su jais gvildenama ši problema, medžiotojai dalyvauja girininkijų darbuose, įvertinant želdinių pakenkimo laipsnį.

Stirnų daromą žalą miško želdiniams bandoma sumažinti jų kaimenės reguliavimu. Skirstant stirnų sumedžiojimo licenzijas, jeigu girininkijose nustatomas želdinių pažeidimo laipsnis yra didesnis kaip 15 proc., bendru sutarimu jų sumedžiojimo limitas didinamas.

Šakių miškų urėdijos miško apsaugos darbuotojų manymu, kanopinių žvėrių žalai sumažinti turėtų būti taikomos šios priemonės: tiksli kanopinių žvėrių apskaita, jų populiacijos reguliavimas; žvėrių sumedžiojimo nustatytų limitų pilnas panaudojimas; mechaninių apsaugos priemonių taikymas miško žėliniuose ir želdiniuose; subalansuotas kanopinių žvėrių maitinimas žiemą ir pavasarį bei parūpinimas mikroelementų racionu (laižomoji druska).

Želdinių apsaugai šioje miškų urėdijoje sunaudojama daug repelentų *Cervacol*. Urėdijos miško apsaugos darbuotojai siekia, kad medžioklės plotuose stirnos būtų mažiau šeriamos cukriniais runkeliais, nes kanopiniams žvėrimis šis pašaras išplauna kalcį. Šiam mikroelementui papildyti stirnos daugiau skabo spygliuočių medelių viršūninius pumpurus, todėl joms reikia duoti daugiau laižomosios druskos. Šakių miškų urėdija savo iniciatyva šios druskos kasmet nuperka už 1000 litų.

Kompleksinių priemonių dėka per pastaruosius 3-ejus metus stirnų žala, skabant spygliuočių medelių viršūninius pumpurus, sumažėjo beveik visose girininkijose, išskyrus Klevinių, kurioje medžioja „Pjaunis“ ir „Klevas“ klubai.

Po 3-ejų metų diskusijų Šakių miškų urėdijos miškininkai laukia Miškų instituto mokslininkės dr. O. Belovos Šiaulių regiono miškuose atliktų tyrimų rezultatų ir rekomendacijų, kaip tobulinti 2001 m. patvirtintą metodiką „Dėl elninių žvėrių daromo neigiamo poveikio miško želdiniams vertinimo metodikos patvirtinimo ir medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių dalinio pakeitimo“, kuri iki šiol neatspindėjo tikrosios žvėrių daromos žalos miškui.

Susitikime Marijampolės RAAD Gyvosios gamtos apsaugos inspekcijos vir-

šininkas J. Lažauninkas ir Šakių rajono aplinkos apsaugos gyvosios gamtos apsaugos inspektorius V. Olensevičius atkreipė dėmesį į pasitaikančius medžioklės taisyklių pažeidimus bei būtinybę laikytis medžioklėtvarkos projekto. Doc. G. Brazaitis supažindino su miškų sertifikavimo tikslais, medžioklės ūkio tvarkymo galimybėmis, nenusižengiant tvaraus ir subalansuoto ūkininkavimo miške principams; pateikė tyrimais pagrįstus faktus, kaip neapgalvotas ir beatodairiškas, išskirtinai tik vienos žvėrių rūšies saugojimas daro neigiamą įtaką, sukelia žalą visai ekologiškai sistemai. Todėl būtinas racionalus populiacijų reguliavimas.

Šakių r. policijos komisariato Viešosios policijos skyriaus vyresnioji specialistė R. Bernotienė supažindino su LR ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo pakeitimais bei naujovėmis, o Šakių valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos viršininkas J. Žemaitis paaiškino teisės aktų, reglamentuojančių veterinarijos veiklą, pasikeitimus bei naujoves.

Aptarti ir medžioklės siekiai, etikos supratimas ir jos laikymasis. Skirtumas tarp tikrojo medžiotojo ir „šaulio – mėsininko“ išryškėja medžioklėse pagal tai, kaip elgiamasi su pašautu žvėrimi. Tikras medžiotojas niekada nešaus, jei abejos dėl šūvio tikslumo. „Šaulys – mėsininkas“ ieškos pašauto žvėries tik tuo atveju, jei gailės prarastos mėsos, ragų ar kailio. Tikras medžiotojas, negailėdamas savo jėgų ir prarasto laiko, ieškos pašauto gyvūno ne dėl jo vertės, o dėl to, kad nutrauktų jo kančias. Tikram medžiotojui turėtų visų pirma rūpėti žvėrių ir gamtos priežiūra, poilsis gamtoje, neišdildomi įspūdžiai, o šaudymas – tik antroje vietoje; planingai medžiodamas, jis turi išlyginti gamtos trūkumus kokybės ir kiekybės atžvilgiu.

Tokie dalykiniai susitikimai galėtų vykti ir kituose regionuose. □

Miegapelės ir jų apsauga

RIMVYDAS JUŠKAITIS, VITA ŠIOŽINYTĖ
Gamtos tyrimų centras

Miškininkai ir kiti daug laiko gamtoje praleidžiantys žmonės žino, kad miškuose gyvena miegapelės, tačiau ne kiekvienas yra matęs šiuos retus žvėrelius. Miegapelės – naktiniai gyvūnai, dieną praleidžiantys savo lizduose. Šviesiu paros metu gamtoje pamatyti miegapelę galima nebent ją išbaidžius iš lizdo. O jei ir pasiseka, tai tik trumpam – ši vikruolė per kelias sekundes pradingsta tankioje lapijoje. Miegapelių neišvysime ir šaltuoju metų laiku. Kaip ežiai, šikšnosparniai ar barsukai, miegapelės žiemą praleidžia miegodamos žiemos įmygiu, kuris gali tęstis net 7-8 mėnesius. Lietuvoje gyvena (jau reikėtų sakyti gyveno) 4 rūšių miegapelės, iš kurių 3 rūšys įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą.

Lazdyninės miegapelės ▲

Tai dažniausios ir labiausiai paplitusios beveik visuose Lietuvos miškuose, išskyrus grynus pušynus ir eglynus. Šios miegapelės mėgsta mišrius medynus su tankiu pomiškiu ir traku, atželiančias kirtavietes. Jų maždaug kumščio dydžio, rutulio formos lizdų, susuktų iš žolių ir lapų, galima rasti tankiose jaunose eglutėse, tarp jaunų lapuočių medelių ar krūmų šakų. Kaip ir kitos jų giminaitės, lazdyninės miegapelės mėgsta įsikurti ir paukščiams iškeltuose inkiluose.

Jos įrašytos į ES Buveinių direktyvos 4 priedą, daugelio šalių raudonąsias knygas ar sąrašus. Jų apsaugai kai kuriose Europos šalyse skiriama daug dėmesio ir lėšų. Vokietijoje netgi buvo sustabdyti svarbaus greitkelio platinimo darbai, kai paaikškėjo, jog darbus vykdanči kompanija „pamiršo“ ten gyvenančias lazdynines miegapeles. Šioje šalyje norint per mišką tiesti naują ar platinėti esantį kelią, pirmiausiai reikia iširti, ar miške gyvena miegapelės, ar kelio platinimas netrukdys joms pereiti iš vienos miško dalies į kitą, o jei trukdys, kokios priemonės būtinos šiam neigiamam poveikiui sušvelninti. Jeigu reikia iškirsti dalį miško, čia gyve-

nančios miegapelės yra sugaudoamos ir perkeliamos į kitą miško vietą.

Ypač daug dėmesio lazdyninių miegapelių apsaugai skiriama Didžiojoje Britanijoje. Šioje šalyje yra netgi oficialus asmuo – „miegapelių pareigūnas“ (angliškai – *Dormouse officer*), koordinuojantis miegapelių apsaugos priemones šalyje. Daugiau nei 20 metų vykdoma nacionalinė miegapelių monitoringo programa, kurioje dalyvauja apie 200 savanorių. Čia lazdyninės miegapelės veisiamos nelaisvėje ir išleidžiamos į laisvę tose vietose, kur jos gyveno, bet vėliau išnyko. Daug dėmesio skiriama jų buveinių tvarkymui ir atkūrimui – retinami seni medžiai ir nusenę lazdynai, kad galėtų augti jaunas pomiškis ir trakas, kokio reikia miegapelėms. Specialiai dėl miegapelių medžiais ir krūmais apsodinami gyvatvorėse atsiradę tarpai, nes jos svarbios miegapelėms ir kaip migraciniai koridoriai, ir kaip gyvenamosios vietos.

Praejusiam šimtmetyje Britanijoje daugelis miškų, kuriuose augo vietiniai

medžiai ir gyveno miegapelės, buvo iškirsti, o vietoje jų pasodintos spygliuočių medžių plantacijos. Dabar šios plantacijos vėl pradamos atkurti į pusiau natūralius miškus, ir lazdyninė miegapelė yra viena iš rūšių, dėl kurių tai daroma. Lankantis ten, labai neįprasta buvo matyti specialiai miegapelėms pasodintus lazdynus ir kitų medžių ar krūmų sodinukus su plastikinėmis apsaugomis nuo kanopinių žvėrių, panašias į tas, kokios naudojamos Lietuvos miškuose ažuoliukų apsaugai.

Ar Lietuvoje reikia saugoti lazdynines miegapeles? Pagal ekspertinį vertinimą, Lietuvoje jų turėtų gyventi per 1 mln. Skaičius gana įspūdingas, ypač lyginant su oficialiai skelbiamais 45 tūkst. lazdyninių miegapelių Didžiojoje Britanijoje, kur ši rūšis ypač saugoma. Dabar Lietuvoje lazdyninių miegapelių apsaugai specialiai nieko daryti nereikia, nes turime joms tinkančių miškų. Be to, Lietuvoje taikoma miškų naudojimo sistema su plynais kirtimais yra palanki šiai rūšiai. Lazdyninės miegapelės ypač mėgsta ankstyvas miško sukcesines stadijas ir užaugančios plynos kirtavietės derlingose augimvietėse joms yra pačios geriausios buveinės.

◀ Didžiosios miegapelės

Kas tinka lazdyninėms miegapelėms, visai netinka jų giminitėms didžiosioms miegapelėms, kurios yra senų ąžuolynų ir brandžių mišrių miškų su senais ąžuolais ir lazdynų traku gyventojos. Mūsų šalyje didžioji miegapelė yra nykstanti rūšis, įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą, įtraukta į „Lietuvos Respublikos griežtai saugomų gyvūnų, augalų ir grybų

rūšių sąrašą“. Žinoma tik 10 šios rūšies populiacijų. Pagrindinė didžiųjų miegapelių nykimo priežastis Lietuvoje – brandžių ąžuolynų iškirtimas ir lazdynų trako šalinimas. Priešinga situacija yra Vokietijoje, kur daugelyje federalinių žemių plyni miško kirtimai nevykdomi. Didėjant medynų amžiui, daugėja drevėtų medžių, tinkančių miegapelių slėptuvėms. Sulaukę gamtinės brandos medžiai dera gausiausiai, užtikrina miegapelėms pakankamai maisto. Dėl to pastaraisiais dešimtmečiais šių žvėrelių gausumas Vokietijoje akivaizdžiai didėja ir didžioji miegapelė ten pavadinta modernios miškininkystės politikos laimėtoja.

Kaip Lietuvos miškininkai galėtų padėti didžiosioms miegapelėms? Tai būtų labai paprasta. Miškuose, kuriuose gyvena didžiosios miegapelės, reikia tik ... nieko nedaryti. Didžiajai miegapelėi reikia konservacinių apsaugos priemonių – jų gyvenamose vietose turėtų būti beveik rezervatinis apsaugos režimas. Miškas neturėtų būti kertamas plynai, ypač nekirstini ąžuolai, seni nudžiūvę medžiai ir lazdynai. Seni drevėti ąžuolai teikia slėptuves, o gilės ir lazdynų riešutai yra svarbiausias didžiųjų miegapelių maisto šaltinis, kaupiant riebalų atsargas prieš žiemą žiemos įmygi. Bet iškyla ūkinė problema: jeigu nekertamas miškas, miškų ūkis negauna iš to pajamų, o kompensavimo mechanizmo už ūkinės veiklos apribojimą dėl griežtai saugomų rūšių apsaugos įgyvendinimas Lietuvoje dar tik žengia pirmuosius žingsnius. Bet gal vieną dieną šios problemos nebebus.

Miškinė miegapelė inkile

Miškinės miegapelės

Dar retesnės Lietuvoje, įrašytos į šalies Raudonąją knygą. Dabar žinomos tik 2 šių miegapelių populiacijos. Lietuva yra didžiulio miškinės miegapelės arealo pačiame šiaurės vakariename kampe, todėl čia jos yra natūraliai retos.

Ąžuolinės miegapelės

Per praėjusius kelis dešimtmečius šios miegapelės išnyko arba tapo labai retos visoje šiaurinėje ir vidurio Europoje. Niekas nežino, dėl kokių priežasčių. Prieš dešimtmetį ąžuolinę miegapelę teko matyti Vokietijoje, Saksonijos Šveicarijos nacionaliniame

parke, o dabar ten jų jau niekas nebeaptinka. Panašiai ir Lietuvoje – prieš 50 metų ąžuolinių miegapelių buvo Varėnos miškų urėdijoje, bet pastaraisiais dešimtmečiais, nepaisant specialių paieškų, šios miegapelės mūsų šalyje nebeaptinkamos. Dėl to ši rūšis įrašyta į Lietuvos raudonosios knygos 0 kategoriją, kaip išnykusi arba galimai išnykusi.

Siekiant išsaugoti mūsų miškų paslaptinę miegapelę, būtina žinoti kiekvienos miegapelių rūšies biologinius bei ekologinius, ypač buveinių, poreikius ir paplitimą limituojančius faktorius. Jiems nustatyti neužtenka perskaityti užsienio mokslininkų paskelbtas publikacijas, nes skirtingose šalyse yra skirtingos gamtinės bei miškų valdymo sąlygos.

Todėl 2011 m. Lietuvoje buvo pradėtas vykdyti projektas „Miegapelių (*Gliridae*) populiacijų ypatumai šiaurės vakarinėje arealų periferijoje“, didžiąja dalimi finansuojamas Europos socialinio fondo lėšomis. Pagrindinis šio projekto tikslas – nustatyti lazdyninės, didžiosios ir miškinės miegapelių populiacijų ypatumus šių rūšių arealų šiaurės vakariniame pakraštyje, lyginant su kitose arealų dalyse esančiomis populiacijomis. Vykdam šį projektą, tiriami miegapelių buveinių pasirinkimą lemiantys aplinkos faktoriai, miegapelių mityba, populiacijų struktūra ir kiti ekologijos klausimai.

Nors projektas prasidėjo tik prieš metus, jau paaiškėjo pirmieji rezultatai, svarbūs miegapelių apsaugai. Iki šiol buvo manyta, kad miškinės miegapelės Lietuvoje mėgsta eglynus arba mišrius medynus su tankiomis eglėmis antrame arde. Tačiau įvertinus aplinką aplink miškinių miegapelių naudojamus ir nenaudojamus inkilus paaiškėjo, kad jos gali gyventi eglynuose, bet labiausiai mėgsta mišrius medynus su tankiu pomiškiu ir traku (ypač jaunais šermukšniais, liepomis ir drebulėmis), brandžiais ąžuolais, liepomis ir juodalksniais, avietyvais ir gervuogynais, o vengia medynų, kuriuose daug brandžių pušų, eglių bei atvirų vietų. Dar daugiau paaiškės, ištyrus miškinių miegapelių mitybą. Jau atlikti lazdyninių miegapelių mitybos tyrimai parodė, kad Lietuvoje miegapelių racione labai svarbią vietą užima šaltekšnio vaisiai, o tai nėra būdinga kitose piečiau esančiose arealo dalyse.

Projekto rezultatai bus ypač svarbūs, rengiant didžiosios miegapelės ir miškinės miegapelės apsaugos planus, nes Lietuvoje šios rūšys menkai ištirtos. □

Tel.: (8-5) 233 00 09,
(8-5) 233 77 80
Faks. (8-5) 213 02 00
Mob. +370 698 89 240
El. paštas: felis@takas.lt
skype: felishunting

Geriausios medžioklės visuose Pasaulio kontinentuose pagal Jūsų pageidavimus

Legalus trofėjų įvežimas: gamtosauginių leidimų ir veterinarijos sertifikatų parūpinimas, maitinės procedūrų sutvarkymas

Skambinkite ir mes pasiūlysiame geriausius variantus!

Kai kurias mūsų medžioklių programas rasite: www.hunting-world.com

Čempionato atidarymo metu

Repeticija prieš Europos čempionatą

Fotoreportažas iš V-ųjų miškininkų orientacinio sporto varžybų

JANINA ŠEPETIENĖ
RIMONDAS VASILIAUSKAS

Gražų ir saulėtą gegužės 20-osios sekmadienio rytą būreliais miškininkai iš atokiausių Lietuvos vietų rinkosi į Jadagonius (Kauno r.). Lietuvos miškininkų sąjungos pakviesti, jie išbandė jėgas V-ajame Lietuvos miškininkų orientacininkų čempionate.

Varžybose dalyvavo 15 komandų iš miškų urėdijų, ASU Miškų ir ekologijos fakulteto, LMI, Valstybinės miškų tarnybos ir Miškų departamento. Prie starto linijos stėjo 78 asmenys, atstovaujantys sportuojančioms šeimoms bei ginantys senųjų kolektyvų garbę. Iš viso sulaukta 11-os šeimų narių. Gausiausios (po 4 asmenis) buvo Tūbų (Švenčionėlių m. u.) ir Sabaliauskų (Telšių m. u.) šeimos. Ne pirmą kartą čempionate dalyvavo Budriūnų, Guogų, Malčanovų, Dimšų, Mostauskių šeimos. Matyt, bręsta laikas ir naujai nominacijai – „sportiškiausia miškininkų šeima“.

Malonu, jog varžybas stebėti atvyko LR Seimo Aplinkos apsaugos komiteto narys, miškininkas Justinas Urbanavičius, Šakių miškų urėdijos, kurios administruojamame miške vyko čempionatas, miškų urėdas Sigitas Tamošaitis, jo pavaduotojas Romas Kupstaitis. Penktojo čempionato varžybų trasą parengė šių varžybų entuziastas ir įkvėpėjas miškininkas A. Smilgius bei klubo „Grukas“ atstovai. Šių metų šventę rėmė Šakių miškų urėdija bei UAB „Husqvarna Lietuva“.

Varžybose dalyvavo 29 moterys ir 49 vyrai. Beje, jauniausią trimetį dalyvį Pocią iš Kėdainių nešė ant rankų arba jis sėdėjo tėčiui ant pečių.

Varžybų trasos ilgis bei kontrolinių punktų (KP) skaičius priklausė nuo lyties ir am-

žiaus. Buvo paruoštos 3,3-7,5 km ilgio miškininkams Nemuno šlaitais su griovomis ir šaltiniais vinguriuojančios trasos su 5-14 kontrolinių punktų. Finišą pasiekė visi 78 startavę dalyviai, tik 15 iš jų (19,2 proc.) nesurado visų reikiamų taškų. Labiausiai nesisekė surasti kontrolinius punktus 21-34 m. amžiaus grupėje startavusiems vyrams ir moterims (9 asmenys).

Absoliučiai geriausiai šiais metais pasirodė Švenčionėlių miškų urėdijos komanda, individualiai pelnusi keturias antras, dvi trečias ir vieną pirmąją vietą skirtingose grupėse. Tad LMS pereinamoji taurė atiteko Švenčionėlių orientacininkams.

Antroje vietoje liko Trakų, trečioje – Telšių miškų urėdijų komandos. Joms buvo skirti originalūs Šakių miškų urėdijos prizai, o visų komandų 1-3 vietų laimėtojams – UAB „Husqvarna Lietuva“, Šakių miškų urėdijos ir LMS diplomai bei prizai.

Startuoja Z. Glazko

Gal pasiklydome?

Trasoje pasitaikė ir pelkių

Pagaliau finišas!

Daugiausia laimėjimų pelnę Tūbų šeima, nes visi keturi tapo prizinkais. Su LMS diplomais namo grįžo ir visi trys Budriūnų šeimos nariai, abu Truncės bei Guogos ir Malčanovai. Ne pirmą kartą čempionatų nugalėtojais ar prizinkais tampa Alvydas Vengalis (Telšių m. u.), Tomas Kokanka (ASU), Lina Servienė (Telšių m. u.), Ona Gylienė (Švenčionėlių m. u.), Lina Sabaliauskienė (Telšių m. u.). Kaip visada, su nuotykiomis trasą baigė varėniškis Rimas Vainalavičius, tuoj po starto pametęs kortelę. Nors ir daugiau dalyvių pametė korteles, tačiau Rimas šioje situacijoje buvo išradingiausias – jis kontroliniuose punktuose pasižymėdavo ant individualaus žemėlapio, todėl teisėjai užskaitė jo rezultata.

***

Europos šalių miškininkų orientacininkų ir jų šeimų narių čempionatas šių metų liepos 31 d. – rugpjūčio 4 d. vyks Lietuvoje, Druskininkų ir Veisiejų miškų urėdijų administruojamuose valstybiniuose miškuose. Tad Lietuvos miškininkams atiteks šio renginio pagrindinio organizatoriaus krūvis.

Amžiaus grupėse nugalėtojai pasiskirstė taip:
(M – moterys, V – vyrai, KP – kontrolinių punktų skaičius)

M 14 m.; 3,3 km; 5 KP:

S. Tūbaitė (Švenčionėlių m. u.)
G. Tūbaitė (Švenčionėlių m. u.)
A. Budriūnaitė (UAB „Šilinga“)

V 14 m.; 3,8 km; 6 KP:

J. Truncė (Alytaus m. u.)
I. Malčanovas (Švenčionėlių m. u.)
B. Guoga (Kėdainių m. u.)

V 18 m.; 5 km; 7 KP:

1. P. Vibrantis (Kazlų Rūdos m. u.)
2. L. Mažeika (Kazlų Rūdos m. u.)
3. A. Krušna (Kazlų Rūdos m. u.)

M 21 m.; 5,9 km; 10 KP:

B. Dimšienė (Trakų m. u.)
R. Sabaliauskaitė (Telšių m. u.)
L. Servienė (Telšių m. u.)

V 21 m.; 7,5 km; 14 KP:

1. T. Kokanka (ASU)
2. A. Norvila (LMI)
3. D. Malčanovas (Švenčionėlių m. u.)

M 35 m.; 5 km; 7 KP:

1. I. Budriūnienė (UAB „Šilinga“)
2. N. Tūbienė (Švenčionėlių m. u.)

V 35 m.; 5,9 km; 10 KP:

J. Budriūnas (UAB „Šilinga“)
D. Truncė (Alytaus m. u.)
V. Tūba (Švenčionėlių m. u.)

M 45 m.; 3,8 km; 6 KP:

L. Straigytė (ASU)
O. Gylienė (Švenčionėlių m. u.)
Č. Pociūnienė (Trakų m. u.)

V 45 m.; 5 km; 7 KP:

A. Vengalis (Telšių m. u.)
Z. Guoga (Kėdainių m. u.)
A. Valūnas (Alytaus m. u.)

V 55 m.; 3,8 km; 6 KP:

1. A. Plauska (Marijampolės m. u.)
2. R. Utovka (Varėnos m. u.)

V 65 m.; 3,3 km; 5 KP:

J. Ravinskas (ASU)

Pajėgiausia moterų grupė:
(iš kairės) B. Dimšienė, R. Sabaliauskaitė, L. Servienė

Pajėgiausia vyrų grupė:
(iš kairės) T. Kokanka, A. Norvila, D. Malčanovas

LMS taurės laimėtoja – Švenčionėlių m. u. komanda

Finišuoja Trakų m. u. miškotvarkos inžinierius T. Tervydis

Ar teisingai prabėgau trasą?

Apdovanojamas varžybų senjoras J. Ravinskas

Pagrindiniai varžybų organizatoriai
A. Smilgius, E. Bartkevičius, J. Šepetienė

Miško dienosė – jaunieji miško bičiuliai

Susitikimas Bezdonių girioje

Kiekvieną pavasarį Nemenčinėje įsikūrusios VŠĮ „Vaikų ir paauglių socialinis centras“ moksleiviai atvyksta į tradicinės medelių sodinimo talkas Nemenčinės miškų urėdijoje. Pernai ši talka vyko Meros girininkijos miškuose, šiemet jaunuosius talkininkus priėmė ir jais rūpinosi Arvydų girininkijos girininkas Kęstutis Počiejus bei kiti urėdijos darbuotojai. Balandžio 19-ąją į Bezdonių girią prie Arvydų sugužėjo net trys dešimtys moksleivių, lydimi mokytojų Natalijos Daudienės ir Anos Zenkevič. Nemenčinės miškų urėdas Eligijus Ryškus su girininku visus pakvietė kibti į darbą. Tik vakarop, kuomet visas paruoštas plotas buvo apsodintas, talkininkai susėdo prie laužo atsikvėpti. Čia jie bendravo su urėdijos miškininkais ir talkoje dalyvavusiais Aplinkos ministerijos, Generalinės miškų urėdijos darbuotojais. Aplinkos ministerijos kancleris Robertas Klovas ir Nemenčinės miškų urėdas Eligijus Ryškus moksleivius ir jiems vadovavusias mokytojas apdovanojo knygelėmis apie gamtą ir vaizdo juostomis, kuriose įamžinti Nemenčinės urėdijos miškai.

Nemenčinės MU inf.

Giraitė Tauragės Žalgirių gimnazijos 40-mečiui

Šiemet sukanka 40 metų, kai buvo įsteigta Tauragės Žalgirių gimnazija (tuomet – Tauragės IV vidurinė mokykla). Šiai sukakčiai įamžinti gimnazijos direktorė Viktorija Paulauskienė pasiūlė pasodinti giraitę. Tau-

Pužiškės girininkijos girininkas Juozas Karpys (centre) supažindina talkininkus, kaip sodinti medelius specialiu kastuvu

AUTORIAUS nuotrauka

ragės miškų urėdijos Pužiškės girininkijoje parinkome 2 ha kirtavietės plotą, į kurį balandžio 27-ąją atvyko apie 70 gimnazistų, mokytojų ir tėvų. Pužiškės girininkijos girininkui Juozui Karpiui parodžius, kaip sodinti medelius specialiu kastuvu, talkininkai kibo į darbą. Talkoje dalyvavę girininkijos eigulys Jonas Paliokas ir miško darbininkas Donatas Gečas ruošė sodmenis sodinimui, prižiūrėjo, ar teisingai sodinama. Dauguma gimnazistų mišką sodino pirmą kartą. Bet atsirado viena gimnazistė ir vienas gimnazistas, kurie pasirodė esantys patyrę miško sodintojai. Per keletą valandų buvo pasodinta 7000 eglaičių. Girininkas J. Karpys padėjo talkininkams už iniciatyvą ir už atliktą darbą. Prie želdinių pastatyta lentelė „Tauragės Žalgirių gimnazijos 40-mečio giria 2012-04-27“.

Aptarus talkos išpūdžius, aplankytas netoli naujai pasodinto miško esantis paminklas žuvusiam pokario partizanų Jungtinės Kęstučio apygardos vadui Aleksui Miliuliui – Neptūniui. Gimnazijos vadovybė išreiškė nuomonę, kad pasodintą mišką reikės lankyti, stebėti, kaip jis auga. Tikimės, kad tai taps gimnazijos tradicija.

RAIMONDAS MATEMAITIS

Tauragės miškų urėdijos vyriausiasis inžinierius

Augs druskininkiečių sodintas miškas

Nors balandžio 19-osios dangus buvo apniukęs ir grasino lietumi, į Druskininkų girininkijos miško kirtavietę susirinko

gausus būrys entuziastingai nusiteikusių jaunųjų talkininkų iš Druskininkų „Saulės“ pagrindinės mokyklos.

Po pažintinio instruktažo jų prie darbo miškininkams raginti nereikėjo – visi čiupo darbo įrankius ir nubėgo sodinti pušaičių. Po kelių valandų, bebaigiant sodinti paskutinę pušelę, dangus prapliupo lietumi – kaip užsakytas pagirdė jaunus daigelius. Jaunieji miško bičiuliai pasižadėjo miškininkams kiekvienais metais atvažiuoti pažiūrėti, kaip auga jų su vaikiška meile ir viltimi pasodintas miškas, juo rūpintis, ugdyti, kad užaugę galėtų pasakyti savo vaikams: „Tai mano rankomis sodintas miškas“.

Druskininkų m. u. inf.

Sutvarkyta Antanų mūšio vieta

Švenčionėlių miškų urėdijos Adučiškio girininkijoje balandžio 20 d. surengtoje miško tvarkymo talkoje dalyvavo Adučiškio vidurinės mokyklos JMB „Girinukai“ su mokytojais, Adučiškio užkardos vadas A. Nikitinas su jaunųjų pasieniečių būreliu, Adučiškio miestelio bendruomenės ir seniūnijos atstovai su Adučiškio parapijos klebonu V. Pūku. Talkininkams reikėjo sutvarkyti pokario partizanų Antanų mūšio vietą, žuvusių partizanų kapavietę, pažymėti apie 2 ha šio kultūros paveldo objekto teritorijos ribas, išnešti šakas, pastatyti informacinį stendą. Kai kuriuos tvarkymo darbus dar prieš talką atliko Adučiškio girininkijos darbuotojai: nušveitė ir nudažė kryžius,

Druskininkų jaunieji miško sodintojai

Bendromis Švenčionėlių miškų urėdijos Adučiškio girininkijos ir seniūnijos darbuotojų jėgomis rengiamas informacinis stendas Antanų miške

pakeitė stendo stogelį, pastatė informacinę rodyklę, pašalina nepageidaujamą augmeniją.

ONUTĖ GYLIENĖ
Švenčionėlių miškų urėdijos
ryšių su visuomene specialistė

Išvykos į pavasarinę Biržų girią

Biržų miškų urėdijos Latvelių girininkija jau keleri metai bendradarbiauja su rajono Nemunėlio Radviliškio pagrindine mokykla. Biržų girioje kartu organizuojamos įvairios akcijos: pavasarį „Nedegink žolės“, keliami inkilai, sodinamas miškas, gėlės ant 1863 m. sukilimo dalyvių kapų, vedamos integruotos pamokos, vyksta profesinis švietimas.

Šiomet balandžio 11 d. vakare Latvelių girininkas Algirdas Trybė pakvietė šios mokyklos mokytojus, mokinius, jų tėvus į neįprastą gamtos pamoką „Saulėlydis Biržų girioje“: stebėti, kaip atgims-

Padedant Latvelių girininkijos girininkui Algirdui Trybei sodinamas miškas

ta gamta, leidžiasi miške saulė, poruojasi slankos. Išvykoje dalyvavo per pusšimtis žmonių. Per girininko A. Trybės žiūronus daugelis pamatė, kaip į tuoktuves traukia slankų patinai, pasidabinę margomis aksominėmis plunksnomis. Patinėlis, pastebėjęs ant žemės patelę, neria žemyn ir nutupia prie išrinktosios. Bet slankos porų nesudaro, po tuoktuvių jų keliai išsiskiria...

Svečiai galėjo pasigrožėti meškiniais česnakais, pabandyti atspėti vakarinio paukščių choro sudėtį, pabendrauti prie sukurto laužo girioje.

Biržų girioje balandžio 12 d. su Nemunėlio Radviliškio pagrindinės mokyklos bendruomene surengta miškasodžio talka, sodinti ažuoliukai čia 1945 m. žuvusių 24 partizanų atminimui. Raudonaisiais ažuolais papuošta Nemunėlio Radviliškio mokyklos ir miestelio teritorija.

Balandžio 16-20 d. Biržų miškų urėdijoje vyko akcija „Išlaisvink miškus nuo šiukšlių“, kurioje dalyvavo keturių mokyklų mokiniai, surinkę apie 1,5 t šiukšlių. Džiugu, kad mokiniai nepabūgo lietaus, noriai dalyvavo švarinant miškus bei pamiškes, miško aikštes.

Biržų MU inf.

Gamtamokslinė diena „Medžiai – mūsų draugai“

Pabiržės pagrindinėje mokykloje balandžio 25 d. šurmuliavo Biržų rajono mokyklų pradinė klasių mokiniai, jaunieji miško bičiuliai, susirinkę į gamtamokslinę dieną „Medžiai – mūsų draugai“. Po spalvingo, pavasariškai nuteikusio komandų prisistatymo, prasidėjo viktorina – mokinių gamtinių žinių patikrinimas. Netrūko klausimų apie mišką, gamtos pasaulį: komandų buvo klausiama, kokie medžiai pasaulyje seniausi, aukščiausi. Vaikai žinojo, koks medis vadinamas Lietuvos kavamedžiu, kuris mūsų miškų medis vėliausiai sprogstas, koks krūmas vadinamas laimės krūmu. Vieningai ir greitai atsakyta, kokio medžio košės niekas nenori. Teko pamąstyti prieš atsakant į klausimą, iš kokio medžio medienos pagaminti garsieji Stradivarijaus smuikai? Teisingiausiai į klausimus atsakė ir nugalėjo Papilio pagrindinės mokyklos jaunieji gamtos žinovai. Pralaimėjusiųjų tą dieną nebuvo – praturtėta žiniomis, pabendrata, pamatyta. Teko pasukti galvas ir į vertinimo komisiją paskirtiems urėdijos miškininkams.

Biržų MU inf.

Gamtamokslinė diena „Medžiai – mūsų draugai“ Pabiržės pagrindinėje mokykloje

Tvarkėme Paluknio miškus

„Mylėti gamtą reikia ne žodžiais, o darbais“, – toks mūsų jaunųjų miško bičiulių „Lukna“ narių šūkis. Mūsų Paluknio kaimelis apsuptas pušynėliais, aplinkui plyti mėlynos ežerų akys, kurios atšilus orams traukia poilsiautojus. Tik labai liūdna, kad po jų pasibuvimo dingsta mūsų pagaminti inkilai, suoliukai, atsiranda didžiuliai kalnai šiukšlių.

Kasmet su Paluknio girininkijos girininku Algimantu Paliučiu tvarkome poilsiavietę prie Karkločio ežero. Smagu, kad šiemet prie švarinimosi akcijos prisidėjo ir kiti mokyklos mokiniai.

Atvykę į vietą nieko naujo ir džiuginančio neišvydome: tiek pat šiukšlių, vėl suniokoti miško baldai, sulaužyti stendai. Po kelių valandų intensyvaus darbo pririnkome apie 60 maišų šiukšlių, kad kiekvieno širdį džiugintų atsivėręs naujas švarios gamtos grožis. O po intensyvios talkos visiems buvo smagu prie laužo paskanauti Paluknio girininko vaišių. Džiaugiamės, kad nors maža dalele prisidėjome, gydydami pavasarinės miško žaizdas.

DANUTA PANSEVIČ

Trakų rajono Paluknio „Medeinos“ vidurinės mokyklos JMB būrelio „Lukna“ vadovė

Paluknio miškų švarintojai

LOGSET

Titaniška stiprybė – skandinaviška kokybė!

- **Ekonomiški ir galingi „Sisu“ varikliai**
- **Moderni medvežės valdymo sistema „Logset TOC“**
- **Racionalaus dizaino, erdvi kabina**
- **Puiki kabinos garso izoliacija**

Efektyvi technika profesionaliems miško ruošos darbams!

Įvairių modelių miško priekabos ir šakų, rąstų bei medienos atliekų griebtuvai!

K.T.S. Production

Griebtuvai pritaikyti frontaliniais, teleskopiniams ir kitiems krautuvams!

Naujiena! Naujiena! Naujiena!

Tralai miško ir kitos didžiagabarinės technikos pervežimui!

Medelių ir krūmų daigų sodinamosios!

Daigų aukštis turi neviršyti 40 cm.

UAB „Biržų žemtiekimas“ • Tiekimo g. 4, LT-41128 Biržai

Tel. 8 450 31383 • Mob.: 8 686 30477, 8 619 56295 • Faks. 8 450 31484 • El. p.: info@zemtiekimas.lt

www.zemtiekimas.lt

Zenonas Prūsas

1921 06 05 – 2012 04 15

Eidamas 91 metus balandžio 15 d. mirė JAV išėivijos miškininkas dr. Zenonas Prūsas, kilęs iš Anykščių krašto, Svėdasų valsčiaus Būtėnų kaimo.

Baigęs 1939 m. Utenos gimnaziją, jis Vilniaus universitete studijavo miškininkystės mokslus, buvo aktyvus ateitininkas, dalyvavo 1941 m. birželio 23 d. sukilime prieš tarybų valdžią. Baigęs 1943 m. Miškų mokslų fakultetą, dirbo gimtiniėje girininku be girininkijos. Artėjant 1944 m. vasarą Rytų frontui, Z. Prūsas pasitraukė į Vokietiją, 1949 m. emigravo į JAV, nes tremtinio dalia būtų laukusi ir Lietuvoje – 1948 m. ištremiti likę jo tėvai su vaikais.

Vokietijoje, Miuncheno universitete Z. Prūsas tęsė miškininkystės studijas, parengė disertaciją, už kurią 1948 m. jam suteiktas mokslų daktaro laipsnis. Negavęs miškininko darbo JAV, jis Syracuse universitete studijavo popieriaus ir celiuliozės technologiją, 1955 m. gavo magistro diplomą. Iki 1990 m. Ohajo valstijoje dirbo „Mead Corporation“ tyrimų inžinieriumi, pateikė

apie 100 siūlymų celiuliozės gamybai tobulinti, daliai jų gavo patentus. Savo 23 ha žemės sklype veisė tyrimams įvairių rūšių medžius, mišką. Profesijos kolegos jį vadino „vaikščiojančia enciklopedija“, nes puikiai derino miškininkystės bei popieriaus ir celiuliozės technologijų žinias.

Laisvalaikiu dr. Z. Prūsas dalyvavo ateitinių veikloje, ambasadoriavo Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo klausimu. Jo lėšomis gimtajame Svėdasų miestelyje 2010 m. iškilo paminklas laisvės kovotojų atminimui bei išleistas leidinys „Nusilenkime Vaižganto žemei“.

Netekome Lietuvos patrioto, nuoširdaus miškininko, savo žinias, jaunystės energiją ir darbštumą turėjusio atiduoti svetimo krašto labui.

Reiškiamo nuoširdžią užuojautą Vilniuje gyvenančiam jo broliui Juozui, buvusiam Sibiro tremtiniui, ir kitiems artimiesiems.

ASU Miškų ir ekologijos fakulteto bendruomenė

Milda Niauraitė

1960 11 30 – 2012 04 26

Vasariškai šiltą balandžio pabaigos dieną netekome kolegės – Anykščių miškų urėdijos Mickūnų girininkijos girininko pavaduotojos Mildos Niauraitės.

Gimusi ir augusi gausioje šeimoje Anykščių miškų apsuptame Debeikių seniūnijos Mickūnų kaimo vienkiemyje, Milda nuo mažens pamilo mišką ir gyvąją gamtą. Tačiau negalėjo ilgai džiaugtis nerūpestinga jaunyste. Ankstyva mamos netektis Mildai suteikė ne tik begalinį skausmą, bet ir atsakomybę. Jai teko labai anksti pajusti suaugusiųjų dalią: prižiūrėti namus, atstoti mamą trims jaunesniosioms seserims ir broliui. Kad ir kaip buvo sunku, Milda turėjo savo tikslų ir svajonių, kurias, būdama atkaklaus būdo, įgyvendino: baigusi vidurinę mokyklą, įstojo į tuometinį LŽŪA Miškų ūkio fakultetą, 1984 m. jį baigė.

Įgijusi miškų ūkio inžinierės kvalifikaciją, įsidarbino Anykščių rajono Žemės ūkio valdyboje inžiniere – miškininke. Nuo 1989 m. kovo 1 d. pradėjo dirbti Anykščių miškų ūkyje ekonomiste, vėliau – miško naudojimo inžiniere, miško kultūrų ir miško apsaugos inžiniere.

Gamta ir miškas buvo jos pašaukimas. 1994 m. grįžo dirbti į savo gimtąjį kaimą – paskirta Mickūnų girininkijos girininko pavaduotoja. Čia dirbdama paskutiniuosius aštuoniolika metų pažinojo kiekvieną vienkiemį ir jo gyventojus, kiekvieną miškelį ir jo medžius, takelius. Visi jai buvo svarbūs ir mylimi.

Dirbo profesionaliai ir atsakingai, rūpestingai ir su meile. Turėjo organizacinių sugebėjimų, todėl nemažai metų buvo renkama Anykščių miškų urėdijos profsajungos komiteto pirmininke. Jai buvo svarbios kaimo bendruomenės problemos ir reikalai; pilietškai kovojo juos spręsdama. Milda buvo doras, žemiškas, turintis savo nuomonę ir poziciją žmogus. Jaunystėje mėgo keliauti, domėjosi literatūra ir menu.

Šviesus velionės Mildos Niauraitės atminimas ilgai išliks bendradarbių, studijų bendramokslų, draugų ir ją pažinusiųjų miškininkų atmintyje.

Reiškiamo nuoširdžią užuojautą visiems Mildos artimiesiems.

Anykščių miškų urėdijos darbuotojai

Jonas Urniežius

1928 03 08 – 2012 05 17

Eidamas 85-uosius metus, gegužės 17-ąją insulto pakirstas mirė LŽŪA 1954 m. laidos miškininkas Jonas Urniežius, kilęs iš Kauno.

Dar studijuodamas Miškų ūkio fakultete Jonas Urniežius susidomėjo medienos perdirbimu – parengė diplominį darbą apie ąžuolo medieną, jos tinkamumą baldų ir kitų gaminių gamybai. Baigęs studijas, jis 1954-1957 m. įsidarbino Vilniaus baldų kombinate – dirbo miško medžiagos biržos vedėju, darbų saugos inžinieriumi. Pareigingas, sumanus jaunas specialistas buvo pakviestas 1957 m. į įsikūrusią Miškų ūkio ir miško pramonės ministeriją inžinieriumi, 1958-1962 m. paskirtas Kadru, darbo ir darbo užmokesčio skyriaus viršininku. Vėliau 11 metų jis dirbo Miško, popieriaus ir medžio apdirbimo pramonės darbininkų profsajungos komitete sekretoriumi, pirmininku, 1973-1991 m. vėl grįžo į Vilniaus baldų kombinatą, iš kur ir išėjo į pensiją.

Nuo studijų laikų Jonas mėgo aktyviai sportuoti: pasižymėjo plaukime, žaidė krepšinį, mėgo futbolą, iki mirties išliko prisiekusiu sporto varžybų sirgaliumi. Sportas jį suvedė ir su žmona Brone, nusipelnusia kūno kultūros dėstytoja. Laisvalaikiu sodininkavo, buvo medžiotojas. Būdamas draugiškas, linksmo būdo, tarp miškininkų nestokojo bičiulių.

Dukrai Violetai išvažiavus gyventi pas vyrą į JAV ir mirus žmonai, tvarkėsi vienas, padedamas sesers.

Gegužės 19-ąją palydėjome kolegą į Vilniaus Sudervės kapines.

Nuoširdžiai užjaučiame velionio dukrą Violetą, kitus artimuosius.

Buvę bendradarbiai

Nepalas.

Jakų ir Ječių šalyje

JURGA BUDRYTĖ

(Tęsinys, pradžia – 3 nr.)

Ištrauka iš dienoraščio:

„Welcome to hill top superview lodge, bakery and restaurant“ – va, kur mes gyvename. Tik kad vandens jokio nėra tame „superview“ ir sienos labai kiauros. Geriam mėtų arbatą. Labai vėjuota, bet kol šviečia saulė – visai gerai. Vėl mulų kaimenė tingiai prasliūkino pro šalį, skambėdama įvairiais varpelių tonais. Dekoracijos su snieguotomis kalnų viršūnėmis visai šalia. Net sniego laviną matėme iš ryto. Moteriškė eina pasiramščiudama bambukine lazdele su ryškios šaltibarščių spalvos suknele. Pastebėjau, kad kai pučia vėjas, moteris skaras ant galvos prilaiko dantimis, matyt, kad rankos liktų laisvos. Liūdnos perkarusios karvės šlitinėja vienintele kaimo gatve. Viena užsilipusi ant akmenų stirtos pasigardžiuodama grauzia sausą krūmą. Susivėlęs vaikas be kelnų kapstosi po pakelės dulkes. Vėjo gūsiai, rodos, darosi stipresni, net lėkštę nuo stalo nupūtė. Šryt mūsų kieme ožka atsivedė ožiuką, miniatiūrinį, drebančiom kojytėm. Šeiminkė maitino jį iš buteliuko.

Niekas iš tikro nežino, kaip tie jakai atrodo, nes nė vieno dar nematė. Tiesa, Dalius sako, kad matė, bet įrodymų nėra. Tada Audrius bandė griebti jautį už ragų ir klausti moteriškės, ar čia jau „Jak jak“? Bet toji pakratė galvą ir paaiškino, kad ne, čia yra „Džium džium“, toks specifinis nepaliečių karvių ir jakų hibridas.

Seni namai, pastatyti be jokios rišamosios medžiagos

Nepaliečių, gyvenančių kalnuose, vaikai yra kažkas nuostabaus. Maži, su Budų veidukais, apsisėilėję ir besišypsantys, susitaršiusiais plaukais ir būtinai norintys tave paliesti. Patys pirmieji iš tolo šaukia „Namaste“ ir niekada neprieštarauja fotografuojami.“

Pokhara bei pietinės lygumos

Nusileidus nuo kalnų labiausiai visi būna pasiilgę dviejų dalykų – karšto dušo ir normalaus maisto. Na gerai, trijų – dar šalto alaus. Nuostabu, kiek nedaug tereikia, kad pasijustum visiškai laimingas. Pokhara, miestas, įsikūręs ežero Phewa Tal pakrantėje, po beveik vegetariško žygio atrodo kaip kepsnių rojus.

Prieš nutiesiant kelią per kalnus, nuo Kathmandu iki Pokharos tekdavo keliauti dešimt dienų ant ponio nugaros, su daugybe mirtinai pavojingų persikėlimų per sraunią upę. Pirmieji atradę Pokharą, kaip puikią vietą poilsiui, su nesenančiomis marihuanos atsargomis, buvo hipiai apie septyniasdešimtuosius metus. Nuo to laiko Pokhara sparčiai vystėsi ir tobulėjo, tad dabar, nepaisant keliolika metų trukusio draudimo turizmui, galiojusio maoistų konflikto metu, miestas prie ežero pasiruošęs priimti tiek keliautojų, kiek tilps.

Pokhara įsikūrusi maždaug keturiais šimtais metrų žemiau negu Kathmandu, tad klimatas čia gerokai švelnesnis, netgi viduržiemį nereikia šiltesnio drabužio nei megztinis. Čia gali po truputį palaimingai kerpėti, mėgautis puikiu maistu, karštu vandeniu ir nuostabiomis panoramomis, tingiai plūduriuoti valtelėje ežere ar vaikštinėti po puikias mažas parduotuvėles. Tai mes ir veikėme ištisas tris dienas. O vėliau susiradom transportą į Chitwan'o nacionalinį parką, nes perskaitytas reklaminius lankstinukas žadėjo, jog ten galima pamatyti tigrų, raganosių, krokodilų bei kitokių gyvosios gamtos egzempliorių jų natūralioje aplinkoje.

Kelionė buvo ilga, dulkėta ir varginanti, nes pasiekėme pietinių lygumų kraštą, vadinamąjį „Terai“, kuriame klimatas jau pereina į subtropinį,

Augalas, smaugiantis medžius

Vaikštantis kranas

Aukštutinio Pisango šventyklos viduje

Marsyangdi upės aukštupys

kalnai pasislepia už karščiu vibruojančio horizonto, o keliautojus džiaugsmingai pasitinka spiečiai uodų ir musių.

Ištrauka iš dienoraščio:

„Jau dvi dienos, kai esame Chitwan'o nacionaliniame parke. Dabar vidurdienis ir saulė kepina taip, kad net pajudėti sunku, o juk čia dar tik pavasaris. Gyvename „Tiger Wildlife Camp“ svečių namuose. Skylių skylė, niekam nerekomenduočiau. Vakar bandė mus nunuodyti neva turistams skirtu maistu – pilkos spalvos sriuba bei senuose riebaluose išvirtomis bulvėmis fri su makaronais. Taigi, teko pakelti maištą prieš maistą ir užtat šiandien gavome jau normalų nepalietišką davinį – *Dhal Bhat Set*. Gidą gavome tokį, kuris labai nori sudaryti įspūdį, kad stengiasi dėl mūsų iš visų jėgų. Šiaip negali pykti, tikrai truputį stengiasi.

Vakar jodinėjome po džiungles ant dramblių, vardu Pudžia. Raganosių nepamatėme, užtat matėme daug stirnų, danielių ir povų, kurie spigiai rėkauja, lyg į ką nors įmynę. Vakare patekome į kaimelio teatrą su nesikeičiančiu repertuaru: šokiai su bambukinėmis lazdomis, deglais, būgnais bei povų kostiumais.

Šiandien plaukiojome iš medžio išskobtomis kanojomis ir matėme pakrantėse snaudžiančius

krokodilus. Kai kurie buvo tikrai nemaži, tad noras išsimaudyti šitoje upės dalyje kaipmat praėjo.“

Nepale gyvena dviejų rūšių krokodilai. Vieni, turintys be galo keistą siaurą ir ilgą snukį, minta tik žuvimi, tačiau kiti, išaugantys iki penkių – šešių metrų ilgio, kartais pasmaguriauja ir neatsargiais turistais, bent jau mūsų gidas taip sakė.

Paskui maudėme dramblius upėje, na, jeigu tiksliau, tai drambliai maudė mus. Trise sėdėjome drambliui ant nugaros, o tas straubliu purškė ant mūsų vandenį bei periodiškai kritinėjo ant šono, tuo pačiu panardindamas ir mus.

Mūsų atostogos visai priartėjo prie pabaigos. Dar porą paskutinių dienų praleidome vaikštinėdami po Khatmandu, kuris po Chitwan'o parko pasirodė dar labiau papildėjęs nuo smogo ir pilnas žmonių. Tačiau viską atperka nuostabi senoji architektūra ir hipiškas Thamelio margumynas. Pakilę lėktuvu skrydžiui namo, dar ilgai matėme virš debesų iškilusias snieguotas Himalajų viršūnes. □

Iš medžių kamienų išskobtos valtys

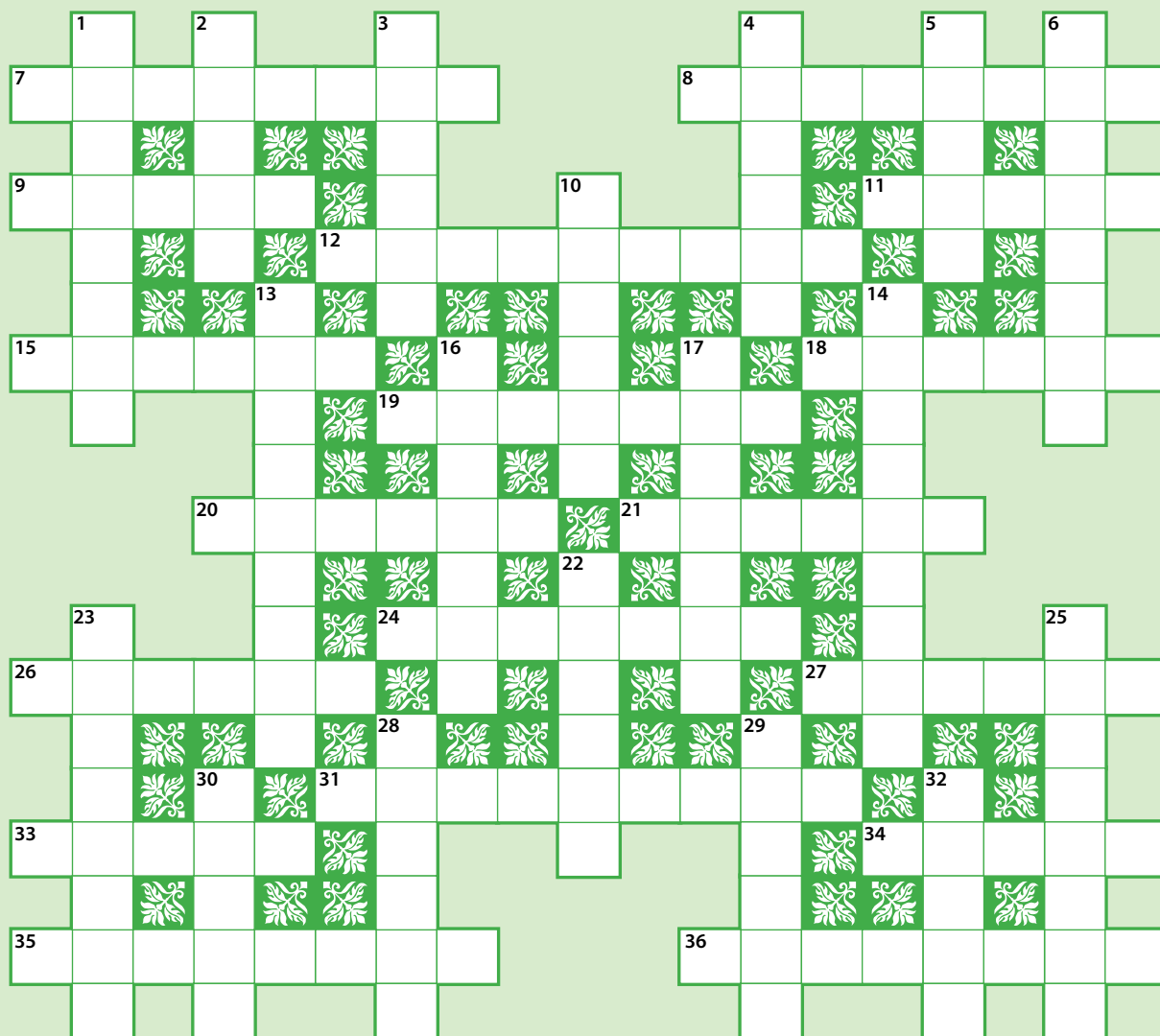
Termitynas Chitwan'e

Ryžių sodinimas Chitwan'e

Skamba girios nuo paukščių giesmių...

Vertikaliai:

1. Skėtinių šeimos stambus vaistinis augalas. 2. Vienintelė nuodinga gyvatė, gyvenanti Lietuvoje. 3. Juosvas vandens paukštis lauka galva. 4. Plėšrus paukštis, dažnai tupintis ant elektros laidų ir laukiantis grobio. 5. Laukinis paukštis, turintis naminį paukštį – giminaitį. 6. Rusų kompozitorius, sukūręs šokio spektaklį „Paukščiai“ (pavardė rašoma originalo kalba). 10. Ventės rago paukščių žiedavimo stotis, kuri šiemet švenčia 80- metį. 13. Judrus tarškus krūmynų paukštis riesta uodega. 14. Spalvingas paukštis – žalia varna. 16. Garninių šeimos „baubiantis“ paukštis. 17. Šie paukščiai viską daro ore, net miega skrisdami, nutupia tik perėti ir vaikus maitinti. 22. Maža smalsi miškų pelėda, dažnai gyvenanti uoksuose. 23. Karvelinių šeimos paukštis, kuris nuo ulduko skiriasi balta dėme priekiniame sparno krašte. 25. Miškų ir krūmų paukštis ilgoka uodega. 28. Senas protingas paukštis, kuris kaip teigia patarlė „... akies nekerta“. 29. Vieta, kurioje paukštis peri vaikus. 30. Paukštelis, kurį gandraus parsineša ant uodegos. 32. Metų laikas, kai paukščiai išskrenda į šiltuosius kraštus.

Kryžiažodžio „Pavasario sulaukus“ atsakymai (2012 m. Nr.4)

Vertikaliai: 1. Balandis. 2. Kielė. 3. Kamanė. 4. Pelėda. 5. Špokė. 6. Kranklys. 10. Voverė. 13. Striepsnė. 14. Ratainytė. 16. Platužė. 17. Inkilas. 22. Kuodas. 23. Šilagėlė. 25. Strazdas. 28. Lututė. 29. Slanka. 30. Aviža. 32. Medis.

Horizontaliai: 7. Saliavas. 8. Ledspira. 9. Varlė. 11. Eketė. 12. Andromeda. 15. Žibutė. 18. Garnys. 19. Aldrūnė. 20. Gegutė. 21. Viržis. 24. Džiutas. 26. Girūnė. 27. Starta. 31. Zubražolė. 33. Agava. 34. Pemza. 35. Blužnutė. 36. Ūksminas.

Horizontaliai:

7. Dažna paukščių rūšis, kurios patinas juodas, ryškus metalo žvilgesio, jo snapas geltonas. 8. Smulkus žvirblinių šeimos paukštis, kuriam gaminame mažiausius inkilus. 9. Paukštis, gyvenantis Kanarų salose, Šiaurės Afrikoje, kuris daug „vaikšto“. 11. Paukštis ir vaisius, vadinami tuo pačiu vardu. 12. Paukštis, gaudantis ir edantis gyvates. 15. Apie genį patarlė sako „Pasaulis .... kaip genys“. 18. Gamtos reiškinys, kurio vejami paukščiai rudenį patraukia į šiltuosius kraštus. 19. Nedidelis kikiilinių šeimos paukštis, aplink snapo pamatą turintis raudoną juostelę. 20. Paukščių baidyklė, baidymas blyksniais. 21. Vienas labiausiai paplitusių vandens paukščių, gyvenantis tvenkiniuose, ežeruose, upėse, kuris negali vaikščioti sausuma ir nuo jos pakilti. 24. Anksti grįžtantis paukštelis, artojų sveikintojas. 26. Juodas miškų paukštis, turintis raudoną kepurę. 27. Vieversio giminaitis, gyvenantis miške. 31. Garstuko genties maistinis ir vaistinis augalas, vartojamas trauklapiams gaminti. 33. Smėlynuose plačiai paplitęs spygliuotis medis. 34. Taip vadiname murziną gyvūną ar žmogų. 35. Sėjikinių šeimos paukštis, kurio nugarinė pusė rusvai pilka. 36. Tilvikinių šeimos puošnių paukščių rūšis, kurios patino ant galvos pailgėjusios plunksnos sudaro kontrastingą įvairiaspalvę apykaklę, iš kurios nesunku pažinti paukštį.

Sunkesni žodžiai: keršulis, strobė, kirlikas.

Sudarė ONA GYLIENĖ

Figmedis

**birželio 14 – birželio 23 d.,
gruodžio 12 – gruodžio 20 d.**

Tai stiprios, ne kiekvienam patinkančios asmenybės. Joms reikia meilės ir šilumos. Turi savo nuomonę, nemėgsta prieštaravimų. Jei gali, priešininkus naikina. Jie truputį jautrūs ir su kai kuriais kompleksais, ne visada ir ne visur jaučiasi gerai. Gyvenime jiems reikia erdvės ir šilumos. Nekantrūs sunkumams. Nors ir nepastovūs (dažniausiai mintyse), bet stengiasi gerai atlikti kasdienes pareigas. Jais galima pasikliauti. Impulsyvūs ir kupini gerų ketinimų, bet jų gyvenimas prabėga nuolat kovojant su savo silpnybėmis. Realistai, visada dalykiški. Kas juos supranta, gerai su jais sutaria.

Meilėje jų jausmingumas siejasi su nepastovumu. Mėgsta šeimyninį gyvenimą, tačiau nemėgsta karštų jausmų. Nuoširdūs vaikams. Jie priklauso prie tų, su kuriais verta susituokti, bet stebuklą iš jų neverta laukti.

Po šiuo ženklu gimė: Neronas, L. Bethovenas, B. Paskalis, A. G. Eifelis, H. Heinė, Š. Guno, E. Grigas, I. Stravinskis, N. Rubinsteinas, Ž. Ofenbachas, E. Piaf, F. Sinatra, P. Makartnis, Ž. K. Van Damas, D. Belušis.

*Kaip ir liepė dievas –
Pasodinau Pažinimo medį
(Bet taip ir likau nieko nesupratęs),
Iškasiau šulinį,
Išauginau sūnų.
Dar pastačiau tris Eifelius ir sugiedojau giesmę –
Ir pats nežinau, iš kur tas Piaf balsas –
Iš dangaus ar iš širdies?*

*Po Pažinimo medžiu
Visi valgė draudžiamus vaisius,
Mylėjosi ir dauginosi –
Žvėrys, žmonės ir paukščiai,
Ir spalvoti rojus drugeliai
Vaivorykštiniais sparnais iš sapnų.
Visus juos maitinau saldžiomis figomis,
O moteris dabinau figų karoliais.
Kaip rožančiais.*

*Ir susimaišė viskas –
Kas buvo šventa ir kas buvo purvas.
Ir iš šulinio gėrė visi –
Talentingi ir visiški bėdžiai,
Kol pritrūko vandens.
Paskui brolis ėjo prieš brolių,
Sūnus – prieš tėvą.
Moterys parsidavė už lašą vandens.
Mirė seniai, kūdikiai ir vaikai –
Visi gerti norėjo...*

*Kryžius kryžkelėj stovi
Ir suprasti negali –
Gal to šulinio kast nereikėjo?*

*Išaugo sūnus.
Jį laisvės išmokiau.
Ir jis laisvas tapo –
Nuo vargų, nuo darbų, nuo tėvynės...
Nuo motinos rūpesčių.
Prisirišimo, namų šilumos...
Ir tarnauja ne mūsų dievams –
Ne Perkūnui, ne Lietuvai...
Ir nenori sugrįžt į namus –
Nei medžio jam reikia, nei šulinio...*

*Po džiūstančiu figos lapu
Rūpestingai slepiu savo gėdą,
Kad į saulę norėjau,
Kad norėjau būti medžiu,
Kad į laisvę, į erdvę norėjau,
Kad kaip paukštis norėjau...
Betgi rojus teko kitiems –
Jie nei šulinį kasė, nei medį sodino...*

*Stoviu štai ant palangės savos
Nei žole, nei medžiu...*

Apkabins kas, paguos?

PROSTA SPORINNI

- IŠKLAUSYSIME
- PAKONSULTUOSIME
- PARINKSIME GERIAUSIĄ, KOKYBIŠKIAUSIĄ IR PIGIAUSIĄ
- OPERATYVIAI ATVEŠIME TIESIAI PAS JUS, O JEI REIKIA IR Į MIŠKĄ...

Pasiklydai miške-užeik į
www.miskui.lt

UAB "MMC Forest"

Plungės 43, LT-90313 Rietavas

Tel./faks.: +370 448 68054

Mob.: +370 673 51506

El. paštas prekyba@miskui.lt

www.mmc.lt

www.miskui.lt

SU 30-UOJU GIMTADIENIU

Birželio 15 d. šią sukaktį pažymintį Ukmergės miškų urėdijos kalvį-suvirintoją MARIŲ SMETONĄ, 19 d. – LAMMC Miškų instituto Ekologijos skyriaus jaunesniąją mokslo darbuotoją, doktorantę VAIDĄ ŠEŽIENĘ, 22 d. – Šalčininkų miškų urėdijos Šalčininkėlių girininkijos miško darbininkę RITĄ SLAVINSKIENĘ, 25 d. – ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miškotvarkos katedros doktorantę EDGARĄ LINKEVIČIŲ, 28 d. – Valkininkų miškų urėdijos Vėžionių girininkijos eigulį GIEDRIŲ RUSINĄ.

SU 40-UOJU GIMTADIENIU

Birželio 13 d. šią sukaktį pažymintį Valskybinės miškų tarnybos vyresnįjį inžinierių RAIMONDĄ ŠEINAUSKĄ, 20 d. – Tytuvėnų miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką-autošaltkalvį VIDĄ STRUMILĄ, 23 d. – Kaišiadorių miškų urėdijos miškotvarkos inžinierių ROLANDĄ MILIUKĄ, 27 d. – Biržų miškų urėdijos suvirintoją DAINIŲ ULEVIČIŲ, 29 d. – Vilniaus miškų urėdijos Sudervės girininkijos girininką POVILĄ JANUŠAUSKĄ, Kazlų Rūdos mokomosios miškų urėdijos medelyno darbininkę JOLANTĄ JANULAITIENĘ.

SU 50-UOJU GIMTADIENIU

Birželio 3 d. šią sukaktį pažymintį Kretingos miškų urėdijos vyresnįjį mechaniką-energetiką POVILĄ VISKONTĄ, 11 d. – Kauno miškų urėdijos buhalterę-kasininkę VIOLETĄ ČEAPONIENĘ, 13 d. – Jurbarko miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio medkirtės operatorių ANTANĄ ŠIMAITĮ, Marijampolės miškų urėdijos medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio kalvį-suvirintoją VYTAUTĄ

birželi

MATUKAITĮ, 15 d. – Druskininkų miškų urėdijos Druskininkų girininkijos girininką VYTAUTĄ NAVICKĄ, 17 d. – Šakių miškų urėdijos Lekėčių medienos ruošos, prekybos ir techninio padalinio traktorininką REMIGIJŲ ŠABLIAVIČIŲ, 20 d. – Dubravos EM miškų urėdijos vyriausiąją buhalterę VIOLETĄ KIRŠIENĘ, 25 d. – Šiaulių miškų urėdijos Vainagių girininkijos eigulį AUDRIŲ UŽKURAITĮ.

SU 60-UOJU GIMTADIENIU

Birželio 7 d. šią sukaktį pažymintį Ukmergės miškų urėdijos Čiobiškio girininkijos eigulį GEDIMINĄ MARKEVIČIŲ, 8 d. – Kauno miškų urėdijos Karmėlavos girininkijos eigulį VYTAUTĄ SADAUSKĄ, 10 d. – Kėdainių miškų urėdijos vairuotoją-darbininką ZIGMĄ VITKEVČIŲ, 16 d. – Rokiškio miškų urėdijos profsajungos komiteto pirmininką, šaltkalvį ALGIRDĄ BRONIŲ STUGLĮ, 17 d. – Mažeikių miškų urėdijos Ruzgų girininkijos girininkę LŪCIJĄ KARPOVIČĄ, 18 d. – Prienų miškų urėdijos vyriausiąją buhalterę RAMUTĘ DIBAVIČIENĘ, 19 d. – Švenčionėlių miškų urėdijos Januliškio girininkijos girininką KĘSTUTĮ GRAŠĮ, Kretingos miškų urėdijos Informacinio-mokymo centro vedėją JUOŽĄ SKRIPKĄ.

SU 70-UOJU GIMTADIENIU

Birželio 4 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Valstybinio miškotvarkos instituto Medžioklėtvarkos grupės vadovą GEDIMINĄ PETRUŽĮ, 5 d. – buvusį ilgametį Jurbarko miškų urėdijos Pašvenčio girininkijos girininką ANTANĄ

PLIENAITĮ, 8 d. – buvusį ilgametį Jurbarko miškų urėdijos Globių girininkijos girininką JONĄ BALŠAITĮ, buvusią ilgametę ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miškotvarkos katedros vedėjo referentę ALDONĄ KUČINSKIENĘ, 20 d. – buvusį ilgametį ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Miškotvarkos katedros docentą ALFONŠĄ ALGIMANTĄ VENCKŲ, 22 d. – buvusią ASU Miškų ir ekologijos fakulteto Ekologijos katedros profesorę VANDĄ ŽEKONIENĘ, 23 d. – buvusią ilgametę Marijampolės miškų urėdijos buhalterę IRENĄ ČERNIAUSKIENĘ, 24 d. – buvusį ilgametį Kauno miškų urėdijos inžinierių ALGĮ STANIONĮ, 25 d. – buvusį ilgametį Valstybinio miškotvarkos instituto vyresnįjį taksatorių JUOŽĄ KĘSTUTĮ PODERĮ, 29 d. – buvusį ilgametį Radviliškio miškų urėdijos Gudžiūnų girininkijos girininką JONĄ BUTKEVIČIŲ.

Birželio 26 d. sukanka 75-eri buvusiai ilgametei Nemenčinės miškų urėdijos darbuotojai GRAŽINAI JANULEVIČIENEI.

SU 80-UOJU GIMTADIENIU

Birželio 1 d. šią sukaktį pažymintį buvusį ilgametį Anykščių miškų urėdijos traktorininką JONĄ BANĮ, 20 d. – buvusį ilgametį Raseinių miškų urėdijos urėdą GINTAUTĄ SILVERIJŲ RUTKĄ, buvusią ilgametę Kauno miškų urėdijos Sausinės girininkijos girininkę GENOVAITĘ TOLIUŠIENĘ, 27 d. – buvusį ilgametį Jurbarko miškų urėdijos vyriausiąjį miškininką PRANĄ KUODAITĮ.

Birželio 7 d. sukanka 85-eri buvusiam ilgamečiam Šakių miškų urėdijos Lekėčių girininkijos girininkui, Lekėčių informacinio centro vadovui STASIUI RUSECKUI.

Nauji leidiniai

Aplinkos ministerija neseniai išleido 1500 egz. tiražu iliustruotą leidinuką „Žvilgsnis į Lietuvos ir pasaulio miškus“, skirtą informuoti visuomenę apie 2011 m. pažymėtus Tarptautinius miškų metus. Jame informuojama apie miškų išteklius Lietuvoje ir pasaulyje, medienos naudojimą, iškirstų miškų atkūrimą ir naujų miškų veisimą Lietuvoje, skiriamą dėmesį jų priešgaisrinei, sanitarinei apsaugai, biologinės įvairovės išsaugojimui ir gausinimui.

Pasaulyje 1999-2010 m. miškų plotai sumažėjo 135 mln. ha (3,2 proc.), o Europos šalių miškingumas

padidėjo 8,5 proc., Lietuvoje miškų padidėjo 215 tūkst. ha (11,1 proc.). Įdomu tai, kad Europoje pagal vidutinį medynų tūrį Lietuvos miškai (237 m³/ha) yra 9 vietoje ir 14 pasaulyje. Mūsų šalyje yra 3-5 kartus daugiau natūralių miškų nei daugelyje ES valstybių. Mūsų miškai yra mažiau pažeisti neigiamų faktorių, negu Italijoje, Austrijoje, Vengrijoje, Rumunijoje, Švedijoje, Portugalijoje.

Leidinyje iliustruotas gamtininkų fotografų Vytauto Knyvos ir Mindaugo Lapelės nuotraukomis.

„Žvilgsnis į Lietuvos ir pasaulio miškus“ bus nemokamai platinamas įvairių Aplinkos ministerijos renginių metu, taip pat jį galima rasti Aplinkos ministerijos tinklalapyje.

MG inf.